МУНИЦИПАЛИТЕТ

ИЛИМИЙ-ПОПУЛЯРДУУ ЖУРНАЛ | МАРТ 2019 | № 3(89) чыгарылышы

ӨНҮКТҮРҮҮ САЯСАТ ИНСТИТУТУ
ИНСТИТУТ ПОЛИТИКИ РАЗВИТИЯ
DEVELOPMENT POLICY INSTITUTE

Муниципалитет – бул аймактын, ал жерде жашаган калктын жана ЖӨБ органдарынын үчилтиги

Кызмат көрсөтүүнүн туруктуулугу инфраструктурага инвестиция жасагандан да маанилүү

(“Жергиликтүү деңгээлде кызмат көрсөтүүлөрдү жакшыртуу” Долбоорунун 2015-2019-жылдардагы жыйынтыктары)

КӨҢҮЛ БУРУҢУЗ!
БАРДЫК ЖӨБ органдарына!

Шаардын жана айылдык аймактын социалдык-экономикалык өнүгүү программаларын жана жергиликтүү бюджетти кароо, бекитүү мөөнөттөрү жөнүндө Кыргыз Республикасынын Бюджеттик кодексине (78 – 79-бер., 88-бер.), Кыргыз Республикасынын Финансы министрлиги 2018-жылдын 25-декабрындагы N 136-Б буйругу менен бекиткен Бюджеттик календарга ылайык, ЖӨБ органдары:

Социалдык-экономикалык өнүгүү программаларын жана жергиликтүү бюджеттин артыкчылыктарын даярдашат	Кезектеги бюджеттик жылдын алдындагы жылдын **1-июнунан кеч эмес**
Социалдык-экономикалык өнүгүү программаларынын долбоорлорун талкуулоо боюнча коомдук угууларды өткөрүшөт	Жергиликтүү бюджеттер **түзүлгөнгө чейин**
Бекитилген социалдык-экономикалык өнүгүү программаларынын негизинде шаардын / айылдык аймактын жергиликтүү бюджеттерин түзүшөт	**Июндан июлга чейин**
Жергиликтүү бюджеттердин долбоорлору боюнча коомдук угууларды өткөрүшөт	Жергиликтүү кеңеш жергиликтүү бюджеттин долбоорун жактырганга чейин, **25-августтан кеч эмес мөөнөттө**

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development and Cooperation SDC

Журналдын бул саны "Жергиликтүү деңгээлде кызмат көрсөтүүлөрдү жакшыртуу" (PSI) жана "Элдин үнү жана ЖӨБ органдарынын жоопкерчилиги: бюджеттик процесс" (VAP) долбоорлорунун биргелешкен финансылык колдоосу менен чыкты. Аталган долбоорлорду Швейцария Өкмөтү Швейцариянын Өнүктүрүү жана Кызматташтык агенттиги аркылуу каржылайт. Кагазды үнөмдөө максатында текстте Долбоорлордун кыскартылган аталыштары колдонулат – ЖДКЖ Долбоору жана ЭҮЖӨБОЖ Долбоору. ЖДКЖ Долбоорун ХЕЛВЕТАС жана Өнүктүрүү саясат институту аткарат. ЭҮЖӨБОЖ Долбоорун Өнүктүрүү саясат институту аткарат.

HELVETAS KYRGYZSTAN
25 years a partner for true change

МУНИЦИПАЛИТЕТ

ИЛИМИЙ-ПОПУЛЯРДУУ ЖУРНАЛ | Март 2019 | № 3 (89) чыгарылышы

Муниципалитет – бул аймактын,
ал жерде жашаган калктын жана ЖӨБ органдарынын үчилтиги

БУЛ САНДА:

Көңүл чордонунда

Кызмат көрсөтүүнүн туруктуулугу инфраструктурага инвестиция жасагандан да маанилүү ("Жергиликтүү деңгээлде кызмат көрсөтүүлөрдү жакшыртуу" Долбоорунун 2015-2019-жылдардагы жыйынтыктары)......2

ЖӨБдүн кызмат көрсөтүүлөрү

Кеңеш жана Бешик-Жон айылдык аймактарында тазалыкты сактоо үчүн кызмат көрсөтүүлөр уюштурулду................6

Бешик-Жон айыл өкмөтүндө калкты таза суу менен камсыз кылуу боюнча кызмат көрсөтүү жакшыртылды.................9

Курманбек айылдык аймагынын Жоон-Күнгөй айылындагы суу менен жабдуу системасы колдонууга берилди.................................11

Кичинекей Нурайым эми суу ташыбайт........13

Ленин айылдык аймагындагы муниципалдык сейил бак жамааттын социалдашуусу үчүн жаңы жерге айланды..............................16

Тогуз-Булакта балдар үчүн жаңы спорттук талаа ачылды....................18

Улахол айылдык аймагындагы Оттук айылынын жаштары үчүн бош убакытты өткөрүүгө шарттар түзүлдү.......................................20

Кызматтарды көрсөтүүнүн жаңы модели.....22

Кызмат көрсөтүүлөрдүн жаңы моделинде кабыл алынган ыкмалар.....23

Коомдук кызмат көрсөтүүлөрдүн тейлеме моделинин концепти...........25

ЖӨБдүн финансысы

Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин бюджеттик резолюциясына КР ЖӨБ Союзу менен Өнүктүрүү саясат институтунун сунуштары..27

Муниципалдык мүлктү ижарага берүү келишимин түзүү укугуна электрондук аукциондор.........................29

АТАЙЫН ЧЫГАРЫЛЫШ. "Жергиликтүү деңгээлде кызмат көрсөтүүлөрдү жакшыртуу" Долбоорунун (мындан ары – ЖДКЖ Долбоору) Биринчи фазасынын жыйынтыктарына арналды. Аталган Долбоорду Швейцариянын Өнүгүү жана Кызматташтык агенттиги (SDC) аркылуу Швейцария өкмөтү каржылайт жана ХЕЛВЕТАС менен Өнүктүрүү саясат институту ишке ашырууда

Негиздөөчү жана басып чыгаруучу
Өнүктүрүү саясат институту (ӨСИ)

Башкы редактор,
ӨСИ башкаруучу төрайымы
Надежда Добрецова

Аткаруучу редактор
Нургүл Жаманкулова

Кыргыз тилиндеги котормонун редактору
Нургүл Жаманкулова
Дизайн жана жасалгалоо
Адил Абдраимов

Кыргыз тилине которгон
Зейнеп Алтымышова
Журнал автордук макалаларды кабыл алат жана муниципалитеттерге даректелген акысыз жарнактарды жайгаштырат.
Журнал акысыз таркатылат, бирок ӨСИ акы төлөп жазылууну уюштуруу укугуна ээ.
Журналдагы макалалар басып чыгаруучу тараптын жана анын өнөктөштөрүнүн көз карашын сөзсүз эле чагылдырбайт.
Макаланын мазмуну үчүн жоопкерчилик авторлорго жүктөлөт.

Бардык суроолор боюнча төмөнкү даректер аркылуу кайрылыңыздар:
почта – Кыргыз Республикасы, 720001, Бишкек ш., Үмөталиев көч., 108, Өнүктүрүү саясат институту, «Муниципалитет» журналынын редакциясы;
электрондук – office@dpi.kg
nadya.dobretsova@gmail.com

Телефондор: (0312) 97-65-30 (31,32,33,34)
Факс: (0312) 97-65-29

Журналда Өнүктүрүү саясат институтунун кызматкерлери тарткан жана Интернеттен алынган сүрөттөр пайдаланылды.

Массалык маалымат каражаттарын каттоо жөнүндө күбөлүктүн каттоо номери 1785.

ISBN 1694-7053

Кызмат көрсөтүүнүн туруктуулугу инфраструктурага инвестиция жасагандан да маанилүү
(“Жергиликтүү деңгээлде кызмат көрсөтүүлөрдү жакшыртуу” Долбоорунун 2015-2019-жылдардагы жыйынтыктары)

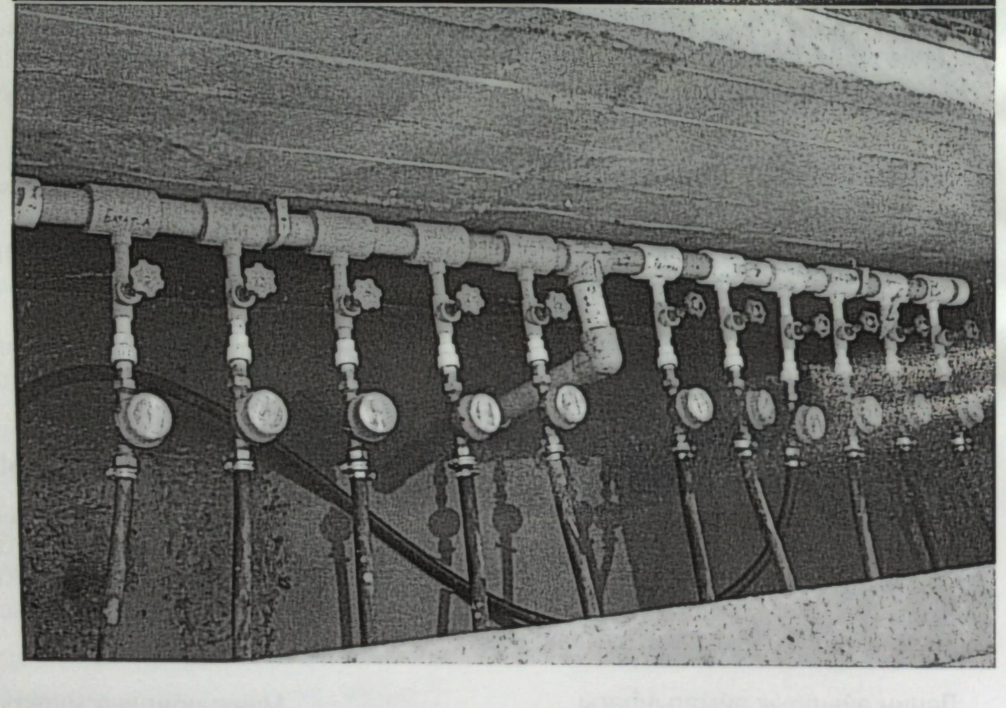

2019-жылдын апрелинде “Жергиликтүү деңгээлде кызмат көрсөтүүлөрдү жакшыртуу” Долбоорунун (мындан ары – ЖДКЖ Долбоору) биринчи фазасы жыйынтыкталды. Аталган Долбоорду Швейцариянын Өнүгүү жана Кызматташтык агенттиги (SDC) аркылуу Швейцария өкмөтү каржылайт жана ХЕЛВЕТАС менен Өнүктүрүү саясат институту ишке ашырууда. Кыргыз Республикасы үчүн бул долбоордун инновациялуулугу – кызмат көрсөтүү инфраструктурасына инвестициялар эмес, жергиликтүү жамааттын керектөөлөрүнө шайкеш келген кызмат көрсөтүүлөр процессин уюштуруу жана анын туруктуулугун камсыз кылуу маселелери артыкчылыктуу болгон. Долбоор жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарына бизнес процесстерди, кызмат көрсөтүүнү башкарууну бир калыпка салып, анын келечектеги туруктуулугу жөнүндө ойлонуп, керектөөчүлөр менен ыктымалдуу жеткирүүчүлөрдүн каалоосунун негизинде форматын аныктап алууга жардам берди. Долбоор ошондой эле техникалык жардамды башкарууда биринчи жолу айрым бир жаңы ыкмаларды колдонду. Мисалы, жер-жеринде активдүүлүктү түз уюштургандын ордуна, долбоор ушул иштерди жасоону ЖӨБ органдарына тапшырды. ЖӨБ органдары өз алдынча талкууларды, окууларды уюштуруп, сатып алууларды өткөрүп, анын ичинде консультациялык кызмат көрсөтүүлөрдү ишке ашырышты. Ошентип, долбоор ЖӨБ органдарына өзүнүн потенциалын гана күчөтпөстөн, муну менен кошо алардын жергиликтүү бизнес жана жамаат менен жемиштүү байланыштарын да күчөттү. Долбоор ийгиликтүү болгонунун маанилүү бир фактору – ал “Элдин үнү жана ЖӨБ органдарынын жоопкерчилиги: бюджеттик процесс” Долбоорунун (мындан ары – ЭҮЖӨБОЖ Долбоору) изи менен барды. ЭҮЖӨБОЖ Долбоорун Швейцариянын Өнүгүү жана Кызматташтык агенттиги (SDC) аркылуу Швейцария Өкмөтү каржылайт жана Өнүктүрүү саясат институту аткарат. ЭҮЖӨБОЖ Долбоору ЖДКЖ Долбоору үчүн пайдубалды даярдап берди – максаттуу муниципалитеттерге жарандардын үнүнө жакшылап кулак тосконду, жергиликтүү өнүгүү саясатын аныктап, ишке ашырууда алардын муктаждыктарын толук эсепке алганды үйрөттү.

ЖДКЖ Долбоорунун гранттык программасы кенен болгон. Ошондуктан ЖӨБ органдары үчүн жагымдуу болду. Адатта ЖӨБ органдары мындай долбоорлорду инфраструктурага инвестиция тартуунун булагы катары гана карап келишет. Бирок ЖДКЖ Долбоору өз өнөктөштөрүнүн алдына – Жалал-Абад жана Ысык-Көл облустарындагы 30 максаттуу муниципалитетке жаңы тапшырмаларды койду. Инвестициялык долбоорду иштеп чыгып, ишке ашыргандан тышкары максаттуу муниципалитеттер биринчи жолу техникалык жардам грантын ишке ашыруу зарылчылыгын көрүштү. Бул грант кызмат көрсөтүүлөрдү жакшыртуу боюнча аракеттер Планын (КЖАП) иштеп чыгып, жер-жерлерде Долбоордун иш-чараларынын логистикасын камсыз кылуу үчүн берилет. Бул грант бардык 30 пилоттук муниципалитетке бирдей көлөмдө берилип, жергиликтүү бюджетке которулду (Ысык-Көл облусунда долбоор 11 муниципалитетте, Жалал-Абад облусунда 19 муниципалитетте иштеди).

Бул грант кызмат көрсөтүүлөрдү жана инвестицияларды уюштуруу иштерин пландоо жаатынан алып караганда ЖӨБ органдары үчүн жакшы машыгуу болуп берди. Бул машыгуудан өткөндөн кийин ЖӨБ органдары КЖАПты ишке ашырууга грант ала алышты. Бирок КЖАПты иштеп чыгуу кызмат көрсөтүүнү уюштуруу иштерине автоматтык түрдө каржылоо алуу дегенди билдирбейт. Каржылоого ээ болуш үчүн ЖӨБ органдары олуттуу конкурстук сыноолордон өтүп, долбоордун жана мамлекеттик органдардын алдында гана эмес, ошондой эле башка ЖӨБ органдарындагы кесиптештеринин алдында да өзүнүн иш-аракеттер планын коргоп бериши керек. Бул финансылык жардам да жергиликтүү бюджетке которулуп, ЖӨБ органдары мамлекеттик сатып алуулар жөнүндө мыйзамдарга ылайык колдонушкан. Бул болсо муниципалдык кызматчылардан сатып алуулар багытындагы көндүмдөрүн бир кыйла жакшыртууну талап кылды.

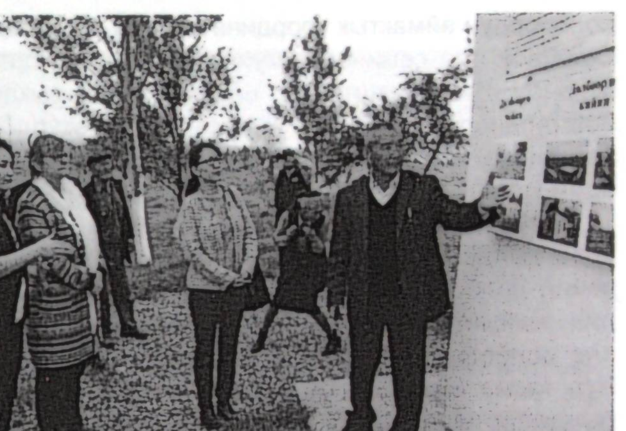

Гранттык программанын алкагында ЖДКЖ Долбоору жалпы суммасы 97 819 715 сомго 38 КЖАПты колдоп берди. Ошону менен бирге муниципалитеттердин өз салымы 32 137 955 сом болду. Бул болсо гранттан 32 пайызды түздү. Ал эми минималдуу талаптар 10 пайыз болушу керек эле. Кызмат көрсөтүүлөрдүн тибинин алкагында каржылоонун түзүмүн диаграммадан көрө аласыз. Белгилей кетчү бир жагдай бар: күтүүлөргө карабастан турак жай-коммуналдык чарба жана ичүүчү суу менен жабдуу кызмат көрсөтүүлөрдө үстөмдүк кылган темага айланган жок. Иш жүзүндө жергиликтүү жамааттар билим берүү жана маданият тармактарындагы кызмат көрсөтүүлөрдү уюштурууну бирдей үлүштө талап кылышкан. Билим берүү чөйрөсүндө (мектепте жана мектепке чейинки) 11 кызмат көрсөтүү колдоого ээ болду. Анын ичинде өзгөчө билим берүүгө муктаждыгы бар балдар үчүн эки адаптациялык класска колдоо көрсөтүлдү. Таза суу менен камсыздоо жаатында жана маданий, бош убакытты уюштуруу (сейил бактар, маданий жана спорттук кызмат көрсөтүүлөр) жаатында 9 кызмат көрсөтүү колдоого ээ болду. Аймакты көрктөндүрүү, көчөлөрдү жарыктандыруу жана таштанды чыгаруу боюнча сегиз кызмат көрсөтүү колдоого ээ болду.

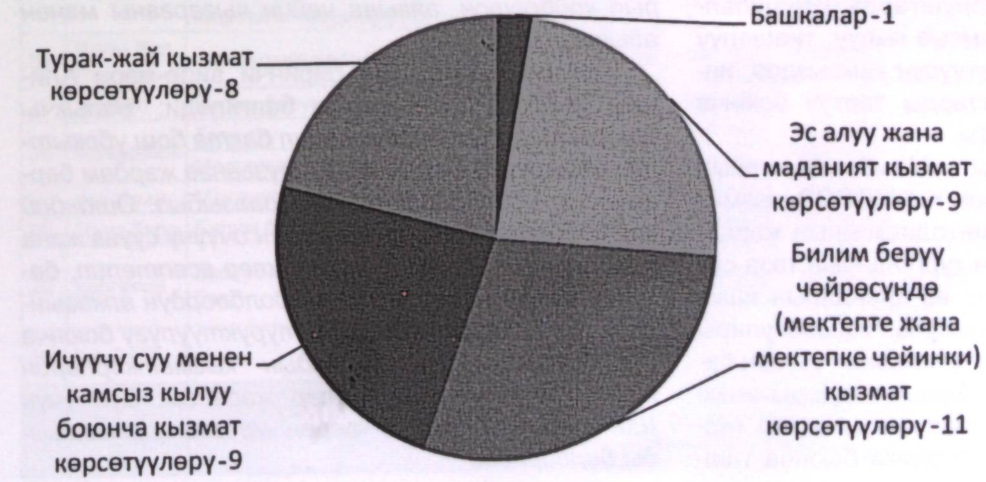

2019-жылдын апрель айында Каракол жана Жалал-Абад шаарларында ЖДКЖ Долбоорунун биринчи фазасынын ишинин жыйынтыгы боюнча аймактык семинарлар өткөрүлгөн. Семинарга Ысык-Көл жана Жалал-Абад облустарындагы пилоттук айыл өкмөттөрүнүн башчылары жана айылдык кеңештин төрагалары, жергиликтүү консультанттар/тренерлер,

долбоордун аймактык координаторлору катышкан. Ошондой эле семинарга муниципалитеттер ортосундагы кызматташтыкты өнүктүрүүгө кызыкдар болгон пилоттук эмес айыл өкмөттөрдүн өкүлдөрү да чакырылган. Жалпы жонунан семинарларга жүз адам катышты.

Долбоордун жетекчиси Асель МАМБЕТОВА 2015-жылдын май айынан 2019-жылдын апрелине чейин долбоордун алкагында аткарылган иштердин жыйынтыгы менен тааныштырды. Ошондой эле долбоордун иши жөнүндө тасма көрсөтүлдү. Бул тасма Ысык-Көл жана Жалал-Абад облустарында тартылган.

Катышуучулар кызмат көрсөтүүлөрдү жакшыртуу пландарын иштеп чыгуу боюнча тажрыйба алмашууда долбоордун ролу чоң болгонун белгилешти. Мында кызмат көрсөтүүлөрдү жакшыртуу боюнча иштин бардык чөйрөлөрүн камтыган жөнөкөй жана жеткиликтүү методика чоң жардам болгону айтылды. Катышуучулар ичүүчү сууга жана таштанды чыгарууга тарифтерди эсептөө методикасы боюнча алган билими абдан жардам бергенин белгилешти.

Күтүлүп жаткан кыйынчылыктар төмөнкүдөй болчу: башталгыч этабында бардык эле кызматкерлер кызмат көрсөтүүлөрдү жакшыртуу боюнча башкарууга байланышкан чечимдерди кабыл алууга даяр эмес болчу. Себеби инфраструктура дайыма артыкчылыктуу маселе эле. Мамлекеттик сатып алуулар порталы менен иштөөдө да көйгөйлөр аз болгон жок. Бирок долбоордун эксперттик колдоосу менен бардык түшүнүксүз маселелер жеринде чечилди.

Катышуучулар кызмат көрсөтүүлөрдү жакшыртуу, өз муниципалитеттеринде көйгөйлөрдү жана кыйынчылыктарды чечүү боюнча тажрыйбасы менен бөлүштү. Ошондой эле алган билими жана көндүмдөрү менен бөлүшүп, долбоордон үйрөнгөн методологияны колдонуу жолдорун талкуулашты. Катышуучулар катуу тиричилик калдыктарын (таштандыны) жыйноо, чыгаруу жана жок кылуу иштерин уюштуруу чөйрөсүндөгү жергиликтүү маанидеги маселелерди чечүү үчүн муниципалитеттер ортосундагы кызматташтык; калкты ичүүчү суу менен жабдуу; калктуу конуштарда муниципалдык жолдордун иштешин камсыз кылуу; тиешелүү аймактын экономикалык өнүгүүсүн камсыздоо; инвестицияларды жана гранттарды тартуу боюнча маселелерди да талкуулашты.

Ысык-Көл облусундагы Мамбетов айыл өкмөтүнүн башчысы Иличбек КОЧКОРОВ кызмат көрсөтүүлөрдү жакшыртуу методикасынын жардамы менен Ак-Сай айылынын тургундарын таза суу менен камсыз кылуу боюнча өз пландарын ишке ашыра алганын, айылдык аймактын жашоочулары үчүн маалымат борборун иштетишкенин өзүнүн баяндамасында айтып берди. Бул пландарды ишке ашыруу үчүн башка булактардан каражаттар тартылган. Ошондой эле бул методика боюнча таштандыны жок кылуу пландары да даярдалып жатат.

Максаттуу эмес айыл өкмөттөрүнөн келген катышуучулар бардык маселелерди талкуулап бүткөн соң өз пикирлерин айтышты. Октябрь айыл өкмөтүнүн башчысы Бакыт АКМОЛДОЕВ: *"Бизди дагы семинарга чакырганыңар жакшы болду. Себеби биз Долбоордун өнөктөшү болгон кошуналарыбыздын жетишкендиктерин көрө алдык. Кызмат көрсөтүүлөрдү жакшыртуу чөйрөсүндө айылдык аймактардын потенциалын жогорулатуу – бул долбоордун муниципалитеттерди өнүктүрүүгө жасаган чоң салымы. Мына ушул долбоордун ишинде мен бир маанилүү нерсени көрдүм: биздин айылдык аймактардагы кызмат көрсөтүүлөрдүн жеткиликтүүлүгүн, сапатын жана туруктуулугун жогорулатуу үчүн ЖӨБОнун, калктын жана кызмат көрсөтүүлөрдү жеткирүүчүлөрдүн ресурстарын бириктирүү мүмкүнчүлүгү бар экен. Биздин айыл өкмөтү да ЖДКЖ өңдүү ушундай долбоордун өнөктөшү болгусу келет".*

Тоң айыл өкмөтүнүн башчысы Болот МАМБЕТОВ: *"Биз Болот Мамбетов айыл өкмөтү боюнча долбоордун ишинин жыйынтыктарын көрүп турабыз. Кызмат көрсөтүүлөр маселелери боюнча максаттуу муниципалитеттер бир кадам алдыда экен. Ошондуктан биз да максаттуу айыл өкмөтү болуп, бардык билимге жана көндүмдөргө ээ болуп, биздин айыл өкмөтүндө кызмат көрсөтүүлөрдү уюштурууда финансылык жардам алгыбыз келет".*

Пилоттук айыл өкмөттөрдүн катышуучулары долбоор кызмат көрсөтүүлөрдү жакшыртуу канчалык зарыл болгонун көрсөтө алганын, техникалык жардамын, айыл өкмөтүнүн кызматкерлеринин аң-сезимин өзгөрткөнүн баса белгилешти.

Жети-Өгүз айыл өкмөтүнүн башчысынын орун басары Аскат КУБАТОВ буларды айтты: *"Биз кызмат көрсөтүүлөрдү жакшыртууда финансылык жана методикалык жардам бергени үчүн долбоорго ыраазычылыгыбызды билдиребиз. Долбоордун жардамы менен мамлекеттик сатып алуулар порталы менен иштөө жана кызмат көрсөтүүлөрдүн жергиликтүү реестрин иштеп чыгуу боюнча билимге ээ болдук. Долбоор баштаган ишти калтырып койбостон, аягына чейин чыгарганы менен айырмаланат".*

Балыкчы шаарынын биринчи вице-мэри Алишер ТАБАЛДИЕВ буларды белгиледи: *"Балыкчы шаарындагы борбордук сейил бакта бош убакытты өткөрүүгө шарттарды түзгөнгө жардам бергени үчүн долбоорго абдан ыраазыбыз. Ошондой эле долбоордун жардамы менен ичүүчү сууга жана таштанды чыгарууга тарифтер эсептелип, бекитилди. Мындан тышкары долбоордун алкагында кызмат көрсөтүүлөрдүн туруктуулугу боюнча муниципалдык ишканалардын кызматкерлерин окутуу боюнча чоң иштер жасалды. Бул үчүн Швейцариянын элине терең ыраазычылыгыбызды билдиребиз".*

Пилоттук муниципалитеттер боюнча маалымат:

№	МУНИЦИПАЛИТЕТ	КОЛДООГО АЛЫНГАН КЖАП	ГРАНТТЫН СУММАСЫ	ӨЗ САЛЫМЫ	КЫЗМАТ КӨРСӨТҮҮЛӨР	ЖДКЖ УСУЛУ БОЮНЧА ТАРИФТЕР
1	Кумбел	Ичүүчү суу	5000000	852524	5	Сууга жаңы тариф бекитилди Таштанды жыйноо жана чыгарууга тариф иштелип чыкты
2	Бостери	Адаптациялык класстар	2000000	200000	8	
3	Липенка	Мектепке чейинки билим берүү	4930729	870129	6	
4	Ак-Чий	Ичүүчү суу	2699971	91887	7	Ич. сууга жаңы тариф бекитилди
5	Жети-Өгүз	Адаптациялык класстар	2070000	538280	11	Ич. сууга жаңы тариф бекитилди
		Муниципалитеттер ортосундагы ички жолдорду күтүү	5000000	1000000		
6	Улахол	Маданият кызмат көрсөтүүлөрү	4263220	530600	12	Ич. сууга жаңы тариф бекитилди
7	Б. Мамбетов	Жаштардын бош убактысын өткөрүүгө шарт түзүп берүү	500000	2703845	12	Ич. сууга жаңы тариф бекитилди
8	Каражал	Мектепке чейинки билим берүү	4 000 000	2 520 000	7	
9	Балыкчы	Бош убакытты өткөрүүгө шарт түзүү (сейил бак)	4000000	4000000	9	Ич. сууга жаңы тариф бекитилди
10	Арал	Ичүүчү суу	3775135	425000	5	
11	Тогуз-Булак	Мектепке чейинки билим берүү (Спорттук аянтча)	1040000	284477	5	Ич. сууга жаңы тариф бекитилди
12	Масы	Мектепке чейинки билим берүү	4350000	2132718	6	Ич. сууга жаңы тариф бекитилди Таштанды жыйноо жана чыгарууга тариф иштелип чыкты
		Ичүүчү суу	474000	86300		
13	Ала-Бука	ТКЧ кызмат көрсөтүүлөрү	3300000	1000000	4	Таштанды жыйноо жана чыгарууга тариф иштелип чыкты Ич. сууга жаңы тариф бекитилди
		Билим берүү кызмат көрсөтүүлөрү (мектептерде жана бала бакчаларда санитария)	669602	745000		
14	Сакалды	Ичүүчү суу	3800000	454000	2	Ич. сууга жаңы тариф бекитилди
15	Багыш	Ичүүчү суу	4419398	1028000	7	Ич. сууга жаңы тариф бекитилди
16	Ленин	Бош убакытты өткөрүүгө шарт түзүү (сейил бак)	3100000	355130	6	
17	Сумсар	Саламаттык сактоо кызмат көрсөтүүлөрү (төрөт үйү)	887000	111700	3	Ич. сууга жаңы тариф бекитилди
18	Бешик-Жон	Ичүүчү суу	4000000	755 852	4	Ич. сууга жаңы тариф бекитилди
19	Кеңеш	ТКЧ кызмат көрсөтүүлөрү	418 230	60 000	6	Таштанды жыйноо жана чыгарууга тариф иштелип чыкты Ич. сууга жаңы тариф бекитилди
		Ичүүчү суу	2 855 000	1 592 553		
		ТКЧ кызмат көрсөтүүлөрү боюнча муниципалитеттер ортосундагы кызматташуу	5000000	458072		
20	Авлетим	ТКЧ кызмат көрсөтүүлөрү (жарыктандыруу)	554 787	64 400	5	
		Мектепке чейинки билим берүү	3 083 253	400 000		
21	Жаңы-Жол, Аксы	ТКЧ кызмат көрсөтүүлөрү (жарыктандыруу)	1 436 613	180 000	6	
22	1-Май	Бош убакытты өткөрүүгө шарт түзүү (Спорттук аянтча)	2 400 000	1 076 196	6	
23	Токтогул шаары	ТКЧ кызмат көрсөтүүлөрү (таштанды жыйноо)	3 434 000	1 450 000	7	Таштанды жыйноо жана чыгарууга тариф иштелип чыкты
		Балдар чыгармачылыгы үчүн үй	108 000	100 000		
		Балдар үчүн кызмат көрсөтүүлөр боюнча муниципалитеттер ортосундагы кызматташуу	600 000	100 000		
24	Жаңы-Жол, Токтогул	ТКЧ кызмат көрсөтүүлөрү (таштанды жыйноо)	1 540 000	660 000	7	Таштанды жыйноо жана чыгарууга тариф иштелип чыкты
25	Торкент	Билим берүү кызмат көрсөтүүлөрү (мектеп)	910 200	182 040	9	
26	Курманбек	Таза суу	3 200 956	1 833 238	11	Ич. сууга жаңы тариф бекитилди
		Мектепке чейинки билим берүү	800 000	1 200 000		
27	Көк-Ирим	Мектепке чейинки билим берүү	2 225 000	275 000	10	
28	Тогуз-Торо	Билим берүү кызмат көрсөтүүлөрү (мектеп)	2 879 621	355 980	8	
29	Каргалык	Бош убакытты өткөрүүгө шарт түзүү (сейил бак)	2 100 000	382 352	10	Таштанды жыйноо жана чыгарууга тариф иштелип чыкты Ич. сууга жаңы тариф бекитилди
30	Көк-Таш	n\a	-	-	5	Таштанды жыйноо жана чыгарууга тариф иштелип чыкты
	БААРЫ	**38 КЖАПка колдоо көрсөтүлдү**	**97819715**	**32137955**	**209 кызмат көрсөтүү**	**24 тариф иштелип чыкты**

Кеңеш жана Бешик-Жон айылдык аймактарында тазалыкты сактоо үчүн кызмат көрсөтүүлөр уюштурулду

Кеңеш айылдык аймагынын борборунда жайгашкан Совет айылында тазалыкты камсыз кылуу боюнча жергиликтүү калк үчүн жакшыртылган кызмат көрсөтүүнүн ачылыш аземи өттү. Ошондой эле Кеңеш менен Бешик-Жон айылдык аймактары ортосундагы муниципалитеттер аралык кызматташтык боюнча жумуштар менен тааныштырышты. Кызмат көрсөтүүнү жакшыртуу боюнча аракеттер планы "Жергиликтүү деңгээлде кызмат көрсөтүүлөрдү жакшыртуу" долбоорунун финансылык колдоосу алдында ишке ашырылды. Аталган долбоорду Швейцариянын Өнүгүү жана Кызматташтык боюнча агенттиги (SDC) аркылуу Швейцария Өкмөтү каржылайт жана ХЕЛВЕТАС менен Өнүктүрүү саясат институту ишке ашырууда.

Салтанаттуу аземге мамлекеттик администрациянын башчысы – Базар-Коргон районунун акими А.К.БЕГИМКУЛОВ, Кеңеш айыл өкмөтүнүн башчысы Р.Б.ӨМҮРЗАКОВ, Кеңеш айылдык кеңешинин төрагасы жана депутаттары, "Кеңеш-Тазалык" муниципалдык ишканасынын кызматкерлери, долбоордун кызматкерлери жана айылдын тургундары катышты.

Катуу тиричилик калдыктарын (КТК) чыгаруу боюнча кызмат көрсөтүүлөр боюнча муниципалитеттер ортосундагы кызматташтыкты өнүктүрүү максатында Кеңеш жана Бешик-Жон айылдык аймактары аракеттер планын (КЖАП) иштеп чыгышкан. Буга чейин мындай кызмат көрсөтүү болбогондуктан жана катуу тиричилик калдыктарын жыйноо жана чыгаруу боюнча тиешелүү шарттар түзүлбөгөндүктөн, жергиликтүү калк таштандыны

көчөлөрдө, дарыялардын боюнда, ошондой эле коомдук жайларда ыргытып келген. Натыйжада аймактагы санитардык-экологиялык абал начарлап, бул биринчи кезекте калк арасында жугуштуу оорулардын өсүшүнө таасирин тийгизген.

Техникалык грант катары ЖДКЖ долбоору төмөнкүдөй каражатты бөлгөн:

- калкка сапаттуу жана туруктуу кызмат көрсөтүү үчүн АӨ адистеринин, айылдык кеңештин депутаттарынын, ошондой эле кызмат көрсөтүүлөрдү жеткирүүчүлөрдүн потенциалын жогорулатууга – 63 180 сом,
- тиешелүү документтерди даярдоо жана эксперттерди жалдоо үчүн – 173 600 сом,
- КЖАПтын алкагында жасалган иштерди баалоо үчүн биргелешкен мониторинг жана баалоо топторун түзүү үчүн – 12 300 сом.

Жалпысынан Кеңеш айыл өкмөтү кызмат көрсөтүүлөрдү жакшыртуу боюнча үч иш-аракеттер планын даярдады. Бул КЖАПтар Долбоордун гранттык комиссиясына тапшырылып, Кеңеш айылдык аймагынын калкы үчүн катуу тиричилик калдыктарын жыйноо жана чыгаруу боюнча кызмат көрсөтүүлөрдү жакшыртуу боюнча аракеттер Планы колдоого алынды. КЖАПтын жалпы бюджети 478 230 сомду түздү. Алардын ичинен грант катары 418 230 сом жана Кеңеш айыл өкмөтүнүн өз салымы катары 60 000 сом бөлүндү.

Кеңеш айылдык аймагында КЖАПты ишке ашыруунун алкагында таштанды контейнерлери үчүн 14 жер аныкталып, тегерек-чети тосмолонду. Бул тосмолордун жардамы менен чогулган таштанды айылдын аймагына жетпейт, муну менен санитардык-экологиялык чөйрө да оңолот. Натыйжада жергиликтүү калк үчүн таштанды жыйноо жана чыгаруу үчүн бардык зарыл болгон шарттар түзүлдү.

Ошондой эле "Кеңеш жана Бешик-Жон калкы үчүн таштанды жыйноо жана чыгаруу боюнча кызмат көрсөтүү" деп аталган иш-аракеттер Планы муниципалитеттер ортосундагы кызматташтыктын алкагында колдоого алынды. КЖАПтын жалпы бюджети 5 777 644 сомду түздү. Анын ичинен грант катары 5 000 000 сом, Кеңеш айыл өкмөтүнүн өз салымы катары 458 072 сом, Бешик-Жон айыл өкмөтүнүн өз салымы катары 319 572 сом бөлүндү.

КЖАПты ишке ашыруунун жүрүшүндө таштанды чогултуу үчүн КО-440-2 ГАЗ-3309 үлгүсүндөгү атайын машине сатып алынды. Кеңеш АА үчүн 42 темир контейнер, Бешик-Жон АА үчүн 36 контейнер сатып

алынды. Кеңеш айылдык аймагынын Могол-Коргон айылында аянты 3 гектар болгон таштанды полигону темир кашаа менен тосулду. Полигондун аймагында келечекте таштандыны кайра иштетүү боюнча шарттарды түзүү үчүн түнкү жарык орнотулду. Натыйжада Кеңеш ААнын 30 577 тургуну, Бешик-Жон ААнын 13 180 тургуну үчүн, ошондой эле 145 социалдык объект жана 288 үй кожолук үчүн катуу тиричилик калдыктарын жыйноо жана чыгаруу боюнча кызмат көрсөтүү жакшыртылды. Бул кызмат кантип көрсөтүлүп жатканына биргелешкен мониторинг жана баалоо тобу туруктуу көз салып турат. 2018-жылдын 22-октябрында Кеңеш жана Бешик-Жон айылдык кеңештеринин депутаттары муниципалитеттер ортосундагы кызматташтык боюнча маселелерди талкуулап, бекитишти.

ТУРДУКУЛОВ Медет, Совет айылынын айыл башчысы: *"ЖДКЖ Долбоорунун жардамы менен курулган, таштанды чогултуу үчүн 14 тосмолонгон аянтча, ошондой эле сатып алынган таштанды контейнерлери калктын турмуш сапатын бир кыйла оңдоду. Айлана-чөйрө, көчөлөр таза болуп калды. Биз жашаган аймак кантип өзгөрүп жатканын көргөндө ичибиз жылыйт".*

КЖАПты ишке ашыруунун алкагында "Кеңеш-Тазалык" аттуу муниципалдык ишкана ачылып, ишкана менен Кеңеш айыл өкмөтү ортосунда, ишкана менен абоненттер ортосунда таштанды чыгаруу боюнча кызмат көрсөтүү боюнча кызматташтык тууралуу келишимдер түзүлдү. Бул келишимдерде тараптардын бардык укуктары жана милдеттенмелери көрсөтүлгөн. Ишканага абоненттер менен иштөө үчүн атайын биллингдик программа менен оргтехника берилген. Кеңеш жана Бешик-Жон айылдык аймактарынын жашоочуларынын катышуусунда өткөн коомдук угууларда КТК чыгаруу жана жыйноого тарифтер талкууланып, жактырылды. Ишкананын материалдык-техникалык базасын бекемдеп, жумушчуларга талаптагыдай шарттарды түзүп берүү үчүн атайын жай, аспаптар, ширетүүчү аппарат, муниципалдык ишкананын кызматкерлери үчүн атайын кийим бөлүндү.

Жарандар Кеңеш айыл өкмөтү коомдук угууларды өткөргөнүн тастыктап, бул угууларда бардык каалоочулар өз суроолоруна толук жооп алганын, таштандыны жыйноо, чыгаруу жана жок кылуу боюнча кызмат көрсөтүү тууралуу, муниципалдык ишкананын иши, тарифтер, келишимдер, анын ичинде ЖДКЖ Долбоорунун алкагында өткөрүлгөн бардык иш-чаралар тууралуу маалыматка ээ болушканын айтышты.

Бешик-Жон айыл өкмөтүндө калкты таза суу менен камсыз кылуу боюнча кызмат көрсөтүү жакшыртылды

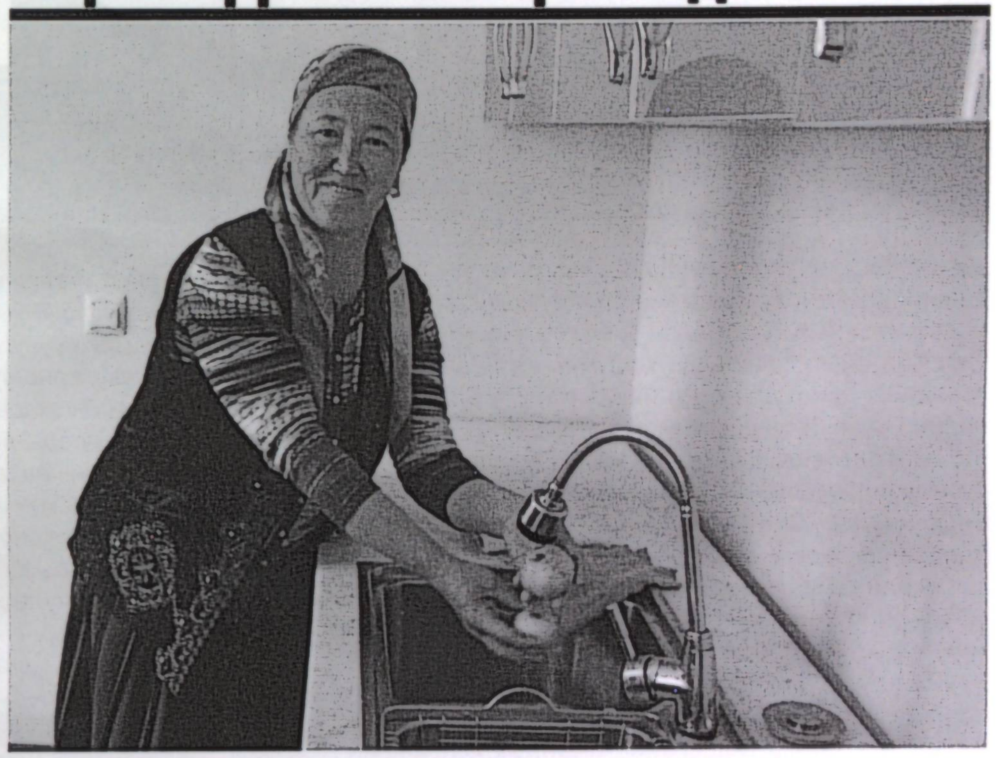

Жалал-Абад облусундагы Бешик-Жон айылдык аймагынын Бешик-Жон айылындагы 400 үй-бүлө үчүн суу менен жабдуу системасынын расмий ачылыш аземи өттү. Кызмат көрсөтүүнү жакшыртуу боюнча аракеттер планы (КЖАП) "Жергиликтүү деңгээлде кызмат көрсөтүүлөрдү жакшыртуу" долбоорунун финансылык колдоосу алдында ишке ашырылды. Аталган долбоорду Швейцариянын Өнүгүү жана Кызматташтык агенттиги (SDC) аркылуу Швейцария Өкмөтү каржылайт жана ХЕЛВЕТАС менен Өнүктүрүү саясат институту ишке ашырууда. Салтанаттуу аземге долбоордун өкүлдөрү, айылдык аймактын жашоочулары, айылдык кеңештин депутаттары, айыл өкмөтүнүн жана ТСКАКБнын кызматкерлери, ошондой эле Базар-Коргон раймамадминистрациясынын башчысы катышты.

Акыркы 25 жылдан бери Бешик-Жон айылынын жашоочулары калкты таза суу менен камсыз кылуу боюнча кызмат көрсөтүүнүн жоктугуна нааразычылыгын билдирип келатат. ЖДКЖ долбоору жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарына калктын аялуу катмарынын катышуусу менен фокус-топторду өткөрүүгө жардам берди. Бул жерде айылдагы эң артыкчылыктуу көйгөйлөр тандалып алынып, ААнын жигердүү адамдарынын катышуусунда өткөн чогулушта тартууланды. Биргелешкен аракеттер планына кошулган көйгөйлөрдүн бири – Бешик-Жон айылынын калкын таза ичүүчү суу менен камсыз кылуу. Бешик-Жон айыл өкмөтүнүн башчысы А.Адишевдин буйругу менен, айыл калкын таза суу менен камсыз кылуу үчүн кызмат көрсөтүүнү жакшыртуу боюнча иш-аракеттер планын иштеп чыкчу жумушчу топ түзүлдү. Бешик-Жон айыл өкмөтү "Жергиликтүү деңгээлде кызмат көрсөтүүлөрдү жакшыртуу" долбоорунун алкагында мыкты Иш планына өткөрүлгөн конкурста жеңүүчү деп табылган. КЖАПтын жалпы бюджети 4 810 900 сомду түзүп, анын ичинен 4 000 000 сом гранттык каражат, ал эми Бешик-Жон айыл өкмөтүнүн өз салымы 810 900 сомго барабар болду.

КЖАПты ишке ашыруунун жүрүшүндө 500м^3 кубаттуулугу бар резервуар толугу менен ремонттолуп, башкы суу сактагыч имараттарда ремонт иштери жасалып, ЭЦВ 6/16-140 үлгүсүндөгү жаңы тереңдиктеги насос орнотулуп, бактерициддик жабдуу коюлуп, башкаруу панели орнотулган. Андан тышкары башкы суу сактагычынын аянты суу тосмолору менен тосулуп, күзөт бөлмөсү да ремонттолуп,

Бирок долбоор келип, суу менен жабдуу кызмат көрсөтүүсү жакшыргандан бери бардык жашоочулар суткасына 24 саат бою 1 м^3 үчүн болгону 20 сомго таза сууну ала баштады. Бул чоң жетишкендик. Атүгүл жону жука сегиз үй-бүлө үчүн жергиликтүү бюджеттин эсебинен трубалар өткөрүлүп, суу үчүн акы төлөөдө 50% жеңилдик каралды".

Бешик-Жон айылындагы фокус-топтун лидери Меңдайым АРЗИЕВА: *"Үйүбүзгө таза суу күнү-түнү келип калганына жетине албай турабыз. Биз да өзүбүздүн үй-бүлөбүздөгү шарттарды оңдоп алдык: кир жуучу машинени киргизип, идиш жуучу раковинаны орнотуп, ысык жана муздак суусу бар жуунучу жайды жасап алдык. Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын потенциалы канчалык жогорулаганына, алар калк менен тыгыз иш алып барып, көйгөйлүү темаларды көтөрүп, кызмат көрсөтүүлөрдү кантип жакшыртып жатканына күбө болуп турабыз".*

ТСКАКБ жумушчуларына талаптагыдай шарттарды түзүп берүү үчүн атайын жай, аспаптар, ширетүүчү аппарат, пластик куурларын ширетүү үчүн аппарат, сантехникалык жумуштар үчүн атайын кийим бөлүнүп, абоненттер менен иштөө үчүн атайын программасы киргизилген оргтехника берилди. КЖАПты ишке ашыруунун натыйжасында 400 үй кожолук жана Бешик-Жон айылынын 2500дөн ашык тургуну, Мамбеталиев атындагы №7 орто мектеп, бала бакчалар, ФАП үчүн суткасына 24 саат бою таза суу менен камсыз кылуу боюнча кызмат көрсөтүү жакшыртылды.

аны менен бирге көчөлөрдө 400 суу өлчөгүчү бар 40 даана куту орнотулган жана суу бөлүштүрүү системасындагы кудуктар менен түтүктөр калыбына келтирилип, айыл көчөлөрдө кошумча алты даана суу крандары орнотулган. Долбоорду ишке ашырганга чейин Бешик-Жон айылынын калкы ичүүчү суу катары сырттан ташылып келген жана арыктан алынган сууну колдонушчу. КЖАПты ишке ашыргандан кийин бери дегенде 400 үй кожолук таза суу менен камсыздалды, ар биринде суу өлчөгүч орнотулду. Калкты суу менен камсыз кылуу боюнча кызмат көрсөтүүнүн сапатына биргелешкен мониторинг жана баалоо тобу туруктуу көз салып турат.

Коомдук угууларда айылдык аймактын жашоочулары таза суунун тарифин талкуулап, жактырышты. Андан соң тариф Бешик-Жон айылдык кеңешинин сессиясында да бекитилди. Мындан кийин АӨ менен ТСКАКБ, ТСКАКБ менен абоненттер ортосунда суу менен жабдуу кызматтарын көрсөтүү боюнча кызматташтык тууралуу келишимдер түзүлдү.

Бешик-Жон айылынын тургуну Нурдин КУРБАНБЕКОВ: *"Биздин айылдын бардык жашоочулары, өзгөчө көп балалуу үй-бүлөлөр, жаш үй-бүлөлөр жана ден соолугунан мүмкүнчүлүгү чектелүү адамдар "Таза суу маселеси качан чечилет болду экен?" деп 28 жыл күтүп жүрдүк. Буга чейин суу аптасына эки жолу, болгону 2-3 саатка келчү. Суунун жетишсиздигинен улам жашоочулар аны флягалап эшекке артып алып жеткирчү. Көбүнчө аялдар жана балдар кыйналып калаар эле. Жашоочулар атүгүл каналдан да суу алышчу.*

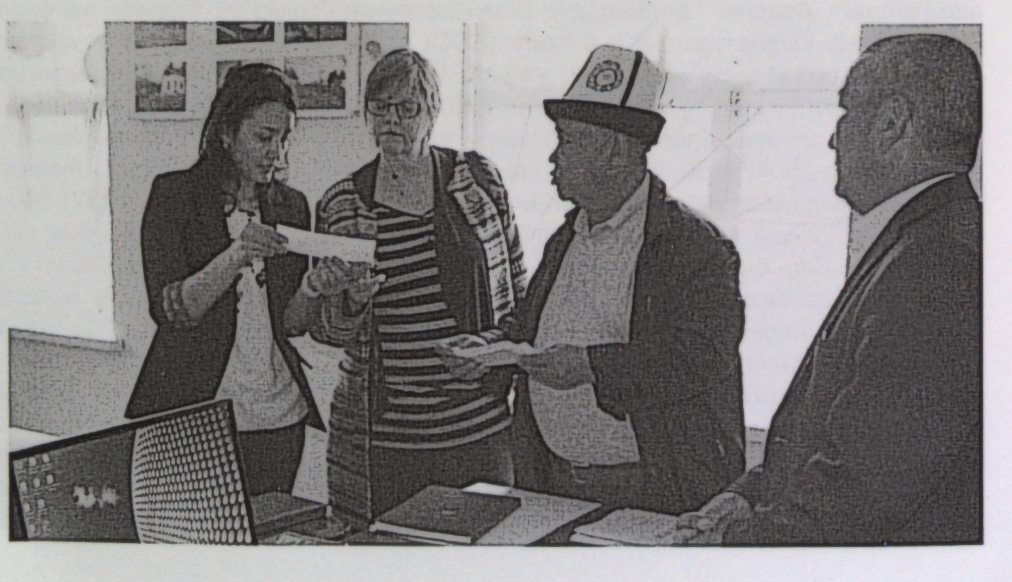

Курманбек айылдык аймагынын Жоон-Күнгөй айылындагы суу менен жабдуу системасы колдонууга берилди

Жалал-Абад облусундагы Курманбек айылдык аймагынын Жоон-Күнгөй айылындагы 2134 жашоочу үчүн суу менен жабдуу системасынын расмий ачылыш аземи өттү. Кызмат көрсөтүүнү жакшыртуу боюнча аракеттер планы (КЖАП) "Жергиликтүү деңгээлде кызмат көрсөтүүлөрдү жакшыртуу" долбоорунун финансылык колдоосу алдында ишке ашырылды. Аталган долбоорду Швейцариянын Өнүгүү жана кызматташтык агенттиги (SDC) аркылуу Швейцария Өкмөтү каржылайт жана ХЕЛВЕТАС менен Өнүктүрүү саясат институту ишке ашырууда.

ЖДКЖ долбоорунун колдоосу алдында калктын аярлуу катмарынын катышуусу менен фокус-топтор өткөрүлдү. Ал жерде айылдагы эң артыкчылыктуу көйгөйлөр тандалып алынып, ААнын жигердүү адамдарынын катышуусунда өткөн чогулушта тартууланды. Биргелешкен аракеттер планына кошулган көйгөйлөрдүн бири – Жоон-Күнгөй айылынын калкын таза ичүүчү суу менен камсыз кылуу.

Курманбек айыл өкмөтүнүн башчысы Д.БАКИРОВдун буйругу менен Жоон-Күнгөй айылынын калкын таза суу менен камсыз кылуу үчүн кызмат көрсөтүүнү жакшыртуу боюнча иш-аракеттер планын иштеп чыкчу жумушчу топ түзүлдү. Курманбек айыл өкмөтү "Жергиликтүү деңгээлде кызмат көрсөтүүлөрдү жакшыртуу" долбоорунун алкагында мыкты Иш планына өткөрүлгөн конкурста жеңүүчү деп табылган.

КЖАПты ишке ашыруунун жүрүшүндө Жоон-Күнгөй айылында узундугу 2866 метр болгон түтүк өткөрүүчү линия төшөлгөн, 150 м^3 болгон жаңы ре-

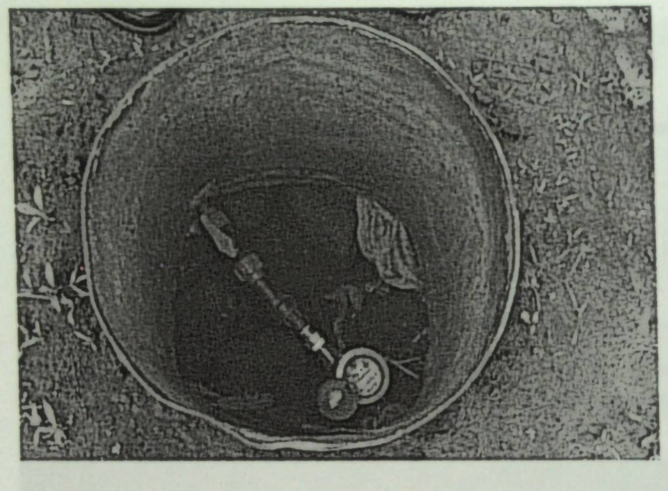

зервуар курулган, тереңдиги 150 метр болгон скважина тазаланган, ЭЦВ 6/16-140 үлгүсүндөгү жаңы тереңдиктеги насос орнотулуп, бактерициддик жабдуу коюлган. Натыйжада ар бир үй кожолугу ичүүчү суу менен жабдуу системасына кошулду. Мындан ары элеттиктер көчөдөгү колонканы колдонбой калышты, ал эми ар бир үй кожолукта суу өлчөгүчтөр орнотулуп, ага ылайык колдонулган суу үчүн акы алына баштады. Бул өз кезегинде суу менен жабдууда жана колдонууда ачык-айкындуулукту камсыз кылды. Жоон-Күнгөйгө долбоор келгенге чейин калкты ичүүчү суу менен камсыз кылуу боюнча кызмат көрсөтүлчү эмес, элеттиктер сууну жердин алдынан алып ичишчү.

Долбоордун жалпы баасы 5 034 194 сомду түздү, анын ичинен гранттык сумма – 3 200 956 сом, ал эми айыл өкмөтүнүн өз салымы 1 833 238 сом болду. Суу түтүк линиясы ар бир короого өткөрүлдү. Эми Жоон-Күнгөй айылында 418 үй кожолукта жашаган 2134 адам күнү-түнү ичүүчү суу менен камсыздалды.

Кызмат көрсөтүүнүн туруктуулугун камсыз кылуу үчүн тариф иштелип чыгып, Курманбек айылдык аймагынын тургундарынын коомдук талкуусуна коюлду. Талкуунун жыйынтыгы боюнча, 1 м³ таза суу үчүн 26 сом көлөмүндө тариф орнотулуп, ал Курманбек айылдык кеңешинин сессиясында бекитилди. АӨ менен ТСКАКБ, ТСКАКБ менен ичүүчү сууну керектөөчүлөр ортосунда суу менен жабдуу кызматтарын көрсөтүү боюнча кызматташтык тууралуу келишимдер түзүлдү. Жаңы системаны колдонууга берүүнүн натыйжасында Курманбек айылдык аймагынын эки миңден ашуун жашоочусу ичүүчү сууга жете алышты. Бул кызмат көрсөтүүнүн туруктуулугун камсыз кылуу үчүн муниципалитет аутсорсинг жана жүйөлүү тарифти эсептеп чыгуу өңдүү башкаруунун инновациялык механизмдерин өздөштүрдү.

Жоон-Күнгөй айылынын жашоочусу Омор ЖАМАНКАРАЕВ: *«Советтер Союзу кулагандан кийин биздин айылда таза суу менен камсыз кылуу боюнча кызмат көрсөтүү болгон эмес, элеттиктер жердин алдынан суу алып ичишчү. Бул сууну 5-10 метр тереңдиктен суу насосу менен алып чыгышчу. Бирок бул суу туздуу болуп, санитардык талаптарга жооп берген эмес. Учурда ЖДКЖ Долбоорунун жардамы менен бул кызмат көрсөтүү боюнча жумуштар жыйынтыкталып, анын натыйжасында ар бир үй кожолукка трубалар өткөрүлүп, эсептегичтер орнотулуп, жашоочулар суткасына 24 саат бою суу менен камсыздалып калды. Биз заманбап стандарттар боюнча шарттарды түзүп, үйлөргө кир жуучу машинелерди, суу жылыткычтарды орнотуп, жуунуучу жайды жасап алдык. Суу менен жабдуу боюнча кызмат көрсөтүүнүн жеткиликтүүлүгү, сапаты жана туруктуулугу элеттиктердин үмүтүн актап жатат".*

ТСКАКБ жумушчулары үчүн шарттарды түзүү максатында бөлмө бөлүнүп, абоненттер менен иштөө үчүн атайын программасы бар оргтехника менен камсыздалды. Ошондой эле үзгүлтүксүз иштөө үчүн генератор, металлдан жасалган кулпусу бар аспаптар үчүн куту, DWP-1500,1500Вт пластик трубаларын ширетүү үчүн аппарат да сатып алынды.

Кызмат көрсөтүүнү жакшыртуу – бул үзгүлтүксүз жүрүү процесс экенин түшүнүш керек. Ал жаңы жабдууну сатып алуу жана имаратты же суу менен жабдуу системасын оңдоо менен чектелбейт. Эң негизгиси – бул жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары тарабынан кызмат көрсөтүүнү башкаруудагы жакшы көндүмдөр болуш керек. Алар болсо кызмат көрсөтүүнүн сапатын кепилдейт, муниципалитеттин бардык жашоочуларына жеткиликтүү жана туруктуу болот. Жергиликтүү салым менен толукталган швейцариялык гранттын максаты – бул механизмдерди иштеп чыгууда чукул муктаждыктарга реакция жасоо. Бул механизмдер жарандар менен муниципалитеттин ортосундагы мамилелерди бекемдейт, жергиликтүү бийлик органдарынын жоопкерчилигин жогорулатат, долбоордун эсебинен каржыланган инфраструктуралардын туруктуулугун камсыз кылат.

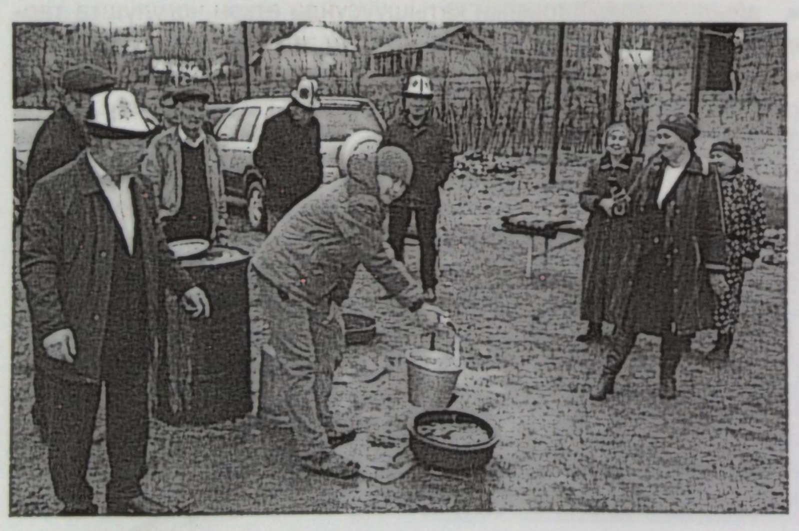

Кичинекей Нурайым эми суу ташыбайт (Арал айылдык аймагы)

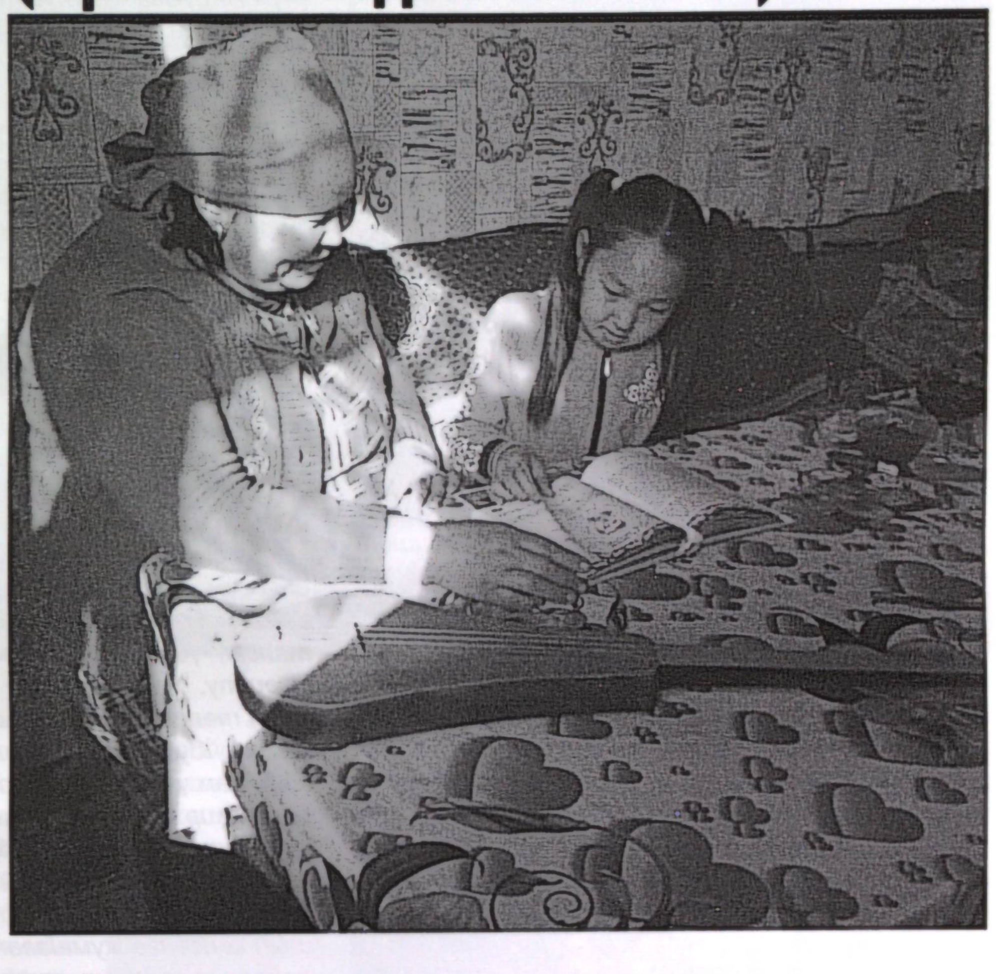

Арал айылдык аймагындагы Арал айылынын түштүк бетинде саз, ал эми түндүк жагында дарыя бар. Бир караганда айыл сууга муктаж эместей сезилет. Мал жана айыл чарбасы үчүн жергиликтүү тургундарга жакшы шарттар түзүлгөн. Бирок сугат сууга муктаждык жок болгонуна карабастан айылда ичүүчү суунун тартыштыгы ар бир үй-бүлө үчүн көйгөйлүү маселе болчу. Себеби элеттиктер сууну күн сайын 1-2 км аралыктан ташып келишчү.

"Менин аты-жөнүм Нурайым КАЛЫЕВА, мен 12 жаштамын. Апамдын айтуусунда, анын балалыгы да күн сайын айылдын борборундагы колонкадан флягалап суу ташуу менен өтүптүр. Иним экөөбүз эки күндүн биринде, кээде күн сайын суу ташыйбыз. Үйдөгүлөрдөн сууну үнөмдөп, өтө зарыл болбосо, колдонбой эле койгулачы деп суранабыз. Бирок баары бир апам биздин кийимдерибизди же идиштерди жууйт, ошон үчүн суунун запасы тез эле түгөнүп калат. Бул үчүн кээде уруша да кетебиз, өзгөчө кышында суу ташыгыбыз келбейт. Анын үстүнө бул өтө көп убакытты алып коет. Кышында караңгы киргенге чейин суу алып келиш үчүн кээде сабакка да барбай калам. Катуу чарчагандыктан мектепте берген үй тапшырмаларын да аткара албай калган учурлар болот. Кээде иним мени аяп, канчалык кыйын болбосун, бирок өзү ташып келет. Кышында карды эритип, жазында жамгырдын суусун чогултабыз. Мындай суу кийим-кечек же идиш жууганга жарайт. Апам үчүн атамдын кийимин жууган өтө кыйын. Бирок анын кийимин көп жууш керек. Мунун айынан апамдын ден соолугу да начарлап кетти. Кээде керме-керме кир жуугандан кийин апамдын бөйрөгү, бели ооруп, бир нече күн төшөктөн тура албай жатып калат".

Арал айылына суу жеткирүү айылдык аймак үчүн дайыма артыкчылыктуу маселе болуп келген. Бирок бюджетте каражат жетишсиз болгондуктан, бул ишке ашкан эмес. Айылдын тургунда-

ры ар бир үйгө суу келип турса деп кыялданганы менен, бул жакын арада орундалбай турганын жакшы түшүнүшчү.

"Менин аты-жөнүм ЖАНАЛИЕВА Айнура, мен 43 жаштамын. Мен ушул айылда өсүп чоңойгом. Балдарымдын да бала кези суу көйгөйү менен өтүп жатканына ээзэним кейийт. Мен иштебейм, үй тиричилиги менен алекмин. Үйдөгү жумуштарга балдарым абдан жакшы жардам беришет. Жолдошум мал жана айыл чарбасынан тышкары курулушта да иштейт. Ал негизинен жумушта болот, мен үй оокаттары менен алекмин, ал эми байкуш балдарыбыз болсо бизге суу ташыйт. Суу болбосо тиричилик да токтоп калат. Ошондуктан начар аба ырайына, кар, жамгырга карабастан балдарым сууну борбордогу колонкадан ташып келишет", - деп айтып берди Нурайымдын апасы.

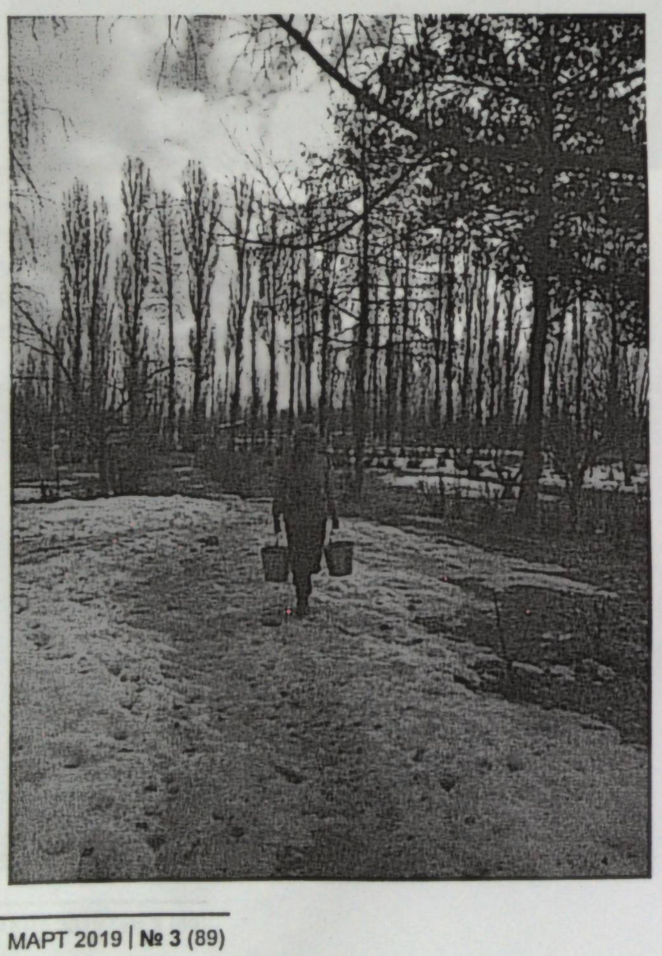

"Мал же чарба үчүн суу жетиштүү эле. Бирок таза суу маселеси абдан курч турат жана айылдагы ар бир үйгө ыңгайсыздыкты жаратууда. Ылай көчөнү аралап, күн сайын флягалап суу ташыган балдарга боорум ооруйт. Үй-бүлөмдү багуу үчүн кошумча курулушта да иштейм. Ал жактан дайыма кир кийим менен келем. Бирок жуунуп алайын десем ыңгайлуу шарт жок. Кээде акы төлөп мончого барабыз. Ал эми үй шартында эле жууна турган болсок, суу өтө көп кетет. Флягада суу аз калды дегиче эле баарыбыз тынчсыздана баштайбыз. Суунун жоктугунан улам кадыресе тиричилик шарттарын да түзө албайбыз жана үйдөгү негизги түйшүктү балдарым менен аялым көтөрөт", - деп айтты үйдүн кожоюну.

Таза суу көйгөйү 2016-жылы айылга ЖДКЖ Долбоору келгенден баштап чечилди. Элеттиктер коомдук угууларда ичүүчү суу жана жолдорду калыбына келтирүү маселесин көтөрүп, ЖӨБ органдарынан дал ушул эки көйгөй боюнча өтүнмөнү даярдап берүүнү суранышты.

"Долбоордун конкурстук комиссиясы ичүүчү суу боюнча өтүнмөбүздү жактырып, жакын арада бизге суу келе баштаарын укканда алгач ишенген жокпуз. Бирок көп өтпөй эле жумуштар башталып, үйүбүзгө эле эсептегичтерди орнотуп коюшту. Эми суу үчүн белгиленген тариф боюнча төлөп калдык, айына 100 сомго жакын акча чыгат. Суу берээр замат мен биринчи кезекте үй-бүлөм үчүн шарттарды түзө баштадым. Эми бизде кир жуучу машине да, душу бар ванна да, суу жылыткыч да бар. Колго кир жуубай калганына аялым жетине албай отурат. Суу үчүн балдарым менен да урушпай калдык. Мурда сууну ташып келгенге жумшаган убактысын эми сабакка арнашып, атүгүл кошумча ийримдерге да бара башташты. Эми шаардыктардай эле шарттарда жашап калдык деп сыймык менен айта алам. Ичүүчү суу менен жабдуу системасынын ачылышына келген долбоордун кызматкерлери да буга күбө болушту. Мына ушул эмгеги үчүн долбоордун өкүлдөрүнө жана биздин айыл өкмөттүн кызматкерлерине ыраазычылыгымды билдирип, мындан аркы иштерине ийгилик каалаамакчымын. Себеби алар сонун иш жасап, элеттиктердин батасын алып жатышат. Балким алар үчүн бул майда эле иш болушу мүмкүн, бирок биз үчүн бул жашообузду өзгөртүп, шарттарды оңдоп берген чоң иш болду".

"Ата-энебиз суу эми үйдөн эле чыга турганын айтканда иним экөөбүз абдан кубандык, атүгүл алгач ишенген да эмеспиз. Биз мындай иш кыска убакыттын ичинде эле бүтүп калат деп ойлогон эмес элек. Өзгөчө иним Нурдөөлөт абдан кубанды. Эми алыстан суу ташып келбей турганына дагы эле ишене албай жатат. Азыр үйүбүздө бардык

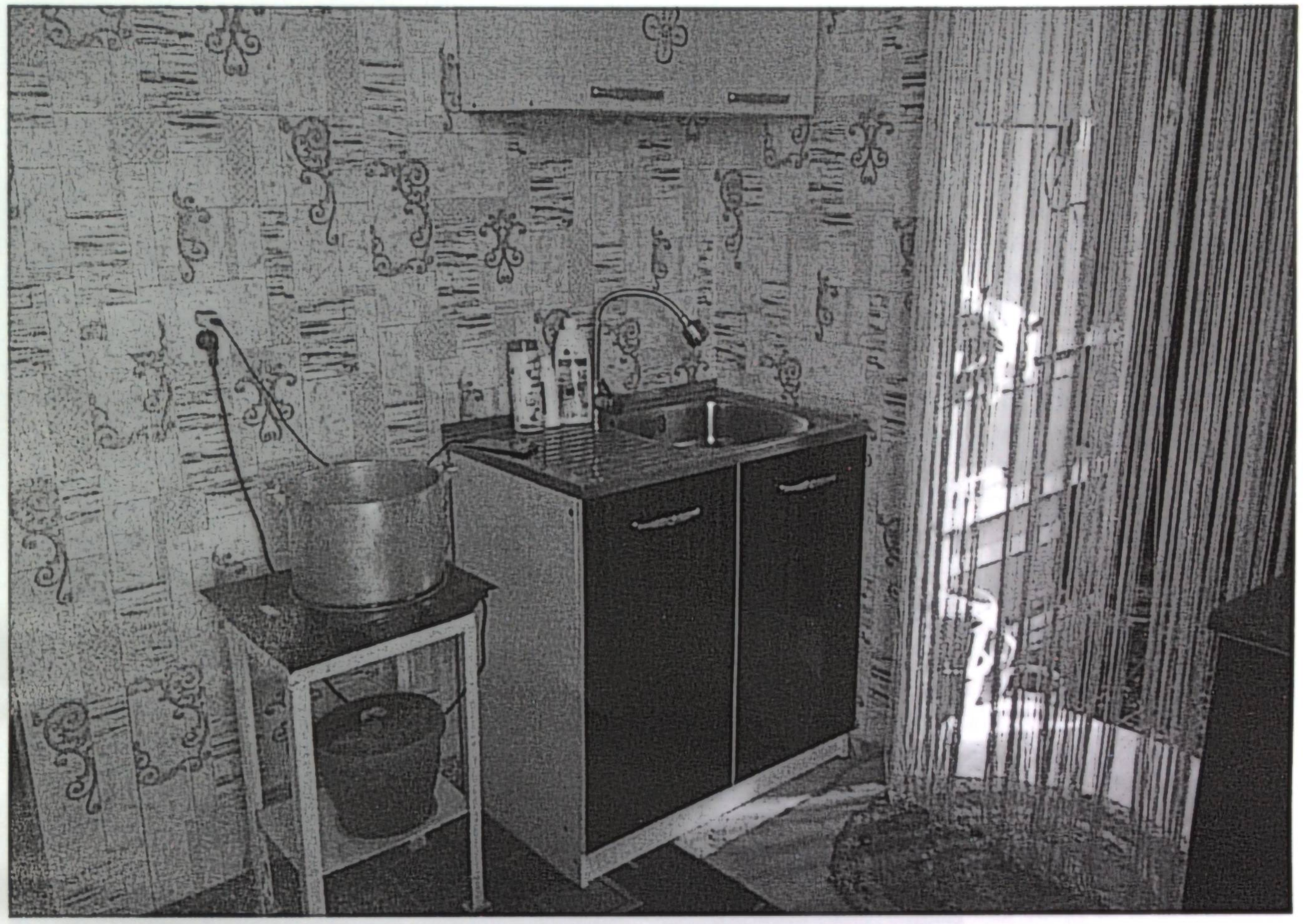

шарттар түзүлгөн. Иним убактысынын көбүн досторy менен өткөрүп, футбол ойнойт. Мен болсо сабактан калбай барып жатам, алган баалярым да оңолду. Апамдын да колу бошоп, мага үй тапшырмасын жасаганга жардам берет. Атүгүл мен англис тили боюнча кошумча сабакка да жазылдым. Англис тилинде таза сүйлөгүм келет. Мындан тышкары комуз боюнча ийримге да бара баштадым. Мага ноталарды үйрөнгөн жагат. Күүлөрдү үйрөнүп алсам эле кечинде комуз чертип, концерт коймокмун. Апам менин ийгиликтериме жетине албай отурат".

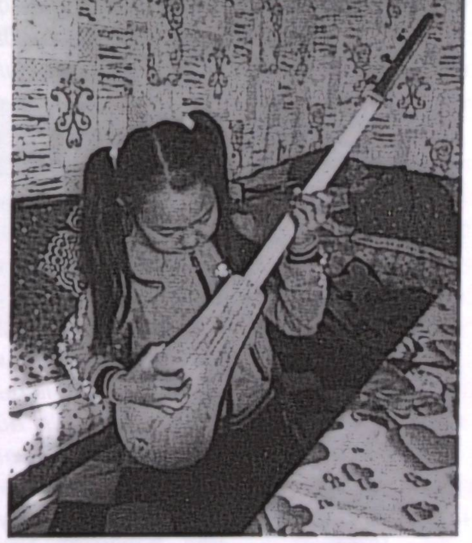

2018-жылдын 12-октябрында Арал айылдык аймагындагы Арал жана Миң-Булак айылдарындагы жаңы конуштарды таза суу менен камсыз кылуу боюнча жаңы система ачылгандан кийин 500дөн ашык адам суу менен камсыздалды. Пилоттук муниципалитет болгон айыл өкмөтү жаңы конуштардын калкын таза суу менен камсыз кылуу боюнча планды ишке ашырды. Муну Арал айылынан жаңы конуштарга чейин суу менен жабдуу системасын кеңейтүү жолу менен жасашты. Бул үчүн узундугу 3540 метр болгон жаңы суу түтүк системасын курушкан. Анын баасы 4 200 135 сомду түздү. ЮЖАПты ишке ашыруунун алкагында айыл өкмөтү "Белек" ТСКАКБнын кызматкерлери менен бирге экономикалык жактан жүйөлүү тарифти эсептеп чыгышты. Жаңыланган тариф айылдын тургундарынын талкуусуна коюлуп, коомдук угууда тартуулангандан кийин айылдык аймактын калкы жактырды. Андан соң тариф айылдык кеңештин сессиясында бекитилди. Мурда бир адам үчүн айына 25 сом чыкчу. Жаңы эсептөөлөр боюнча тариф 1 м³ үчүн 30 сомду түздү. Эсепке алуу системасы жаңыланып, абоненттерди эсепке алчу биллинг системасы орнотулду. ТСКАКБ көчөдөгү колонка аркылуу суу берүүдөн эсептегичтер аркылуу ар бир үйгө суу жеткирүүгө өттү. Бул болсо сууга аяр мамилени камсыздап, ичүүчү суу кызмат көрсөтүү үчүн акы жыйноонун деңгээлин да жогорулатты.

M

Ленин айылдык аймагындагы муниципалдык сейил бак жамааттын социалдашуусу үчүн жаңы жерге айланды

Ленин айылында жаңыланган эс алуу багынын расмий ачылышы болду. Эми айылдын ар бир тургунунда, негизгиси жаштар жана балдарда бош убактысын коопсуз, жарыктандырылган, акысыз Wi-Fi бар, таза сейил бакта өткөрүүгө мүмкүнчүлүгү пайда болду. Сейил бакта ыңгайлуу отургучтар, ошондой эле селкинчектер, дөбөлөр жана турниктер орнотулган балдар аянтчасы бар. Кызмат көрсөтүүнү жакшыртуу боюнча аракеттер планы (КЖАП) "Жергиликтүү деңгээлде кызмат көрсөтүүлөрдү жакшыртуу" долбоорунун финансылык колдоосу алдында ишке ашырылды. Аталган долбоорду Швейцариянын Өнүгүү жана Кызматташтык агенттиги (SDC) аркылуу Швейцария Өкмөтү каржылайт жана ХЕЛВЕТАС менен Өнүктүрүү саясат институту ишке ашырууда.

Гранттын жалпы суммасы 3 100 000 сомду түздү. Айыл өкмөтү өз салымы катары кошумча 355 130 сом бөлдү.

Ленин айылынын жашоочусу Чынара ТИЛЕКЕЕВА буларды белгиледи: *"Мен 35 жаштамын, күйөөм экөөбүздүн беш балабыз бар. Күйөөм карапайым жумушчу, мен болсо ден соолугунан мүмкүнчүлүгү чектелүү Муслим аттуу баламды 13 жылдан бери чоңойтуп келатам. Муслим өзү баса албайт, бирок көчөгө чыккысы келет. Балам менен барайын десем ыңгайлуу жер жок. Балдар аянтчасы да, кинотеатрлар да, маданий эс алуу үчүн ыңгайлуу жер да жок.*

Ленин айылында элеттик сейил бак бар болчу, бирок ал көп жылдардан бери кароосуз калып, ал жерде эч кандай шарттар болгон эмес. Сейил бакта мал жайылып, ар кайсы жерде таштанды жатчу, бак-дарактары куурап калган. Айтор кызыктуу жана көзгө жагымдуу эч нерсе болгон эмес. Ошентип көп убакыт балама шарт түзө албай кыйналып жүрдүм. Буга байланыштуу көчө комитетинин төрагасына да бир топ кайрылдым.

Бул көйгөй тууралуу ЖДКЖ Долбоорунун колдоосунда өткөн фокус-топто да айткам. Биздин фокус-топтун катышуучулары Ленин айылындагы сейил бактын кызмат көрсөтүүлөрүн айылдагы артыкчылыктуу маселе катары аныкташты. Айылдык аймактагы чогулушта биз сейил бактын зонасында маданий эс алуу жана бош убакытты өткөрүү боюнча кызмат көрсөтүүнү тартуулап, чогулушка катышкандардын басымдуу бөлүгү маданий эс алууну артыкчылыктуу деп тандап алышты.

Ошентип, 2017-жылы Ленин айыл өкмөтү "Жергиликтүү деңгээлде кызмат көрсөтүүлөрдү жакшыртуу" долбоорунун жардамы менен айылдык сейил бакты калыбына келтирди. Бул үчүн бак-дарактар санитардык тазалоодон өткөрүлүп, аймактын айлана-тегереги тазаланып, сейил бактын тегереги тосмолонуп, отургучтар коюлуп, түнкүсүн жарык берчү лампалар орнотулду. Мындан тышкары балдар аянтчасы да курулду; селкинчектер, дөбөлөр, кум төгүлгөн аянтчалар, турникеттер орнотулуп, аттракциондор үчүн аянтчаларга шарт түзүлдү. Бардык жолдорго брусчатка төшөлүп, коляска сүйрөгөн энелер жана балдар үчүн ыңгайлуу болуп калды. Сейил бактын аймагында жаңы дааратканa курулуп, фонтан орнотулуп, ирригациялык система калыбына келтирилди. Ошондой эле маалыматтык такталар (электрондук жүгүртмө саптар) орнотулуп, эс алуучулар үчүн акысыз WI-FI коюп бердик. Сейил бакты калыбына келтиргенден кийин бул жерде ар кандай иш-чаралар, майрамдар өткөрүлүп калды. Балдар бакчасынан жана мектептерден балдар көп келе баштады.

Эми биз Муслим экөөбүз сейил бакка дайыма келип турабыз. Ага бул жер абдан жагат. Себеби сейил бакта аба таза, айлана-тегерек кооз болуп, ары-бери сейилдегенге да, эс алганга да кызыктуу болуп калды. Муслим активдүү болуп, башка балдар менен да ойноп жатат.

Ленин айылында 17 улуттун өкүлдөрү жашайт. Сейил бак түрдүү улуттагы аялдардын башын бириктирген жерге айланды. Бул жерге балдары менен келген аялдар достошуп, бири-бири менен баарлашып, конокко чакырышып, жаңылыктар менен бөлүшүп турушат.

Жаштар болсо бош убактысында бакка эс алганы, аттракциондордо ойноп, акысыз интернет колдонуп, бири-бири менен баарлашуу үчүн келишет. Мурда маданий эс алуу үчүн шарттар түзүлбөгөндүктөн жаштар жагымсыз окуяларга туш болгон учурлар болуп турчу. Азыр болсо ар кайсы айылдарда жашаган кары-картаңдар, жаштар, окуучулар жана балдар чогуу эс алып, достошуп, ойноп, жаңылыктар менен бөлүшүп, айтор бош убактысын ушул жерде өткөрүп калышты.

Жаз келээри менен аялдар жана балдар, окуучулар сейил бакты тазалап, жашылдандыруу боюнча ишембиликтерге жигердүү катышат. Муну менен алар айылдын өнүгүүсүнө өз салымын кошууда. Биздин элеттик сейил бак дайыма кооз, жашыл, таза жана кызыктуу болушун каалайбыз".

М

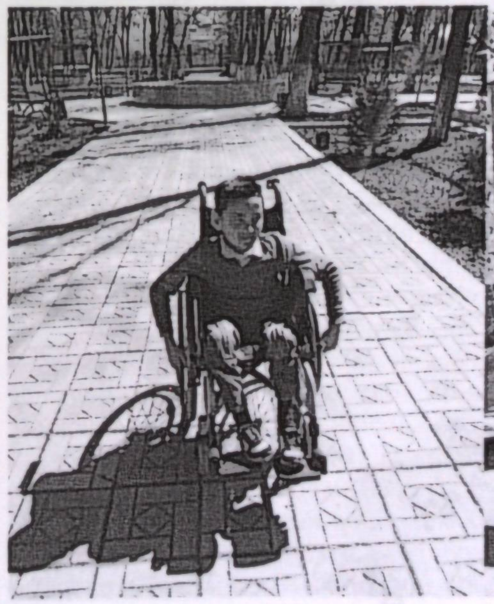

Тогуз-Булакта балдар үчүн жаңы спорттук талаа ачылды

Түп районундагы Тогуз-Булак айылдык аймагынын Сары-Булуң айылында Тагаев атындагы мектепке караштуу чакан футбол жана волейбол талаасы бар жаңы спорттук аянтчанын ачылышы болду. Кызмат көрсөтүүнү жакшыртуу боюнча аракеттер планы "Жергиликтүү деңгээлде кызмат көрсөтүүлөрдү жакшыртуу" долбоорунун финансылык колдоосу алдында ишке ашырылды. Аталган долбоорду Швейцариянын Өнүгүү жана Кызматташтык агенттиги (SDC) аркылуу Швейцария Өкмөтү каржылайт жана ХЕЛВЕТАС менен Өнүктүрүү саясат институту ишке ашырууда.

ЖДЮЖ Долбооруна максаттуу муниципалитет катары катышкан айыл өкмөтү айылдын окуучуларын жана жаштарын спорт жана бош убакытты өткөрүү үчүн шарттарды түзүү боюнча кызмат көрсөтүүлөрдү жакшыртуу боюнча аракеттер Планын (ЮЖАП) иштеп чыкты. Гранттык долбоорлордун конкурсунда бул план жактырылып, 1 040 000 сомго колдоо көрсөтүлдү, ал эми жергиликтүү бюджеттен 284 477 сом бөлүндү. Спорттук аянтчаны уюштуруу боюнча долбоордун жалпы суммасы 1 324 477 сомду түздү. Тагаев атындагы мектепке караштуу долбоорду ишке ашыруунун алкагында спорттук аянтчанын аймагында чакан футболдук жана волейбол талаасы даярдалып, спорттук аянтчанын тегерек-чети тосмолонуп, отургучтар жана жарыктандыруу орнотулду.

Ачылыш аземинде ар бир команда оюн талаасына спорттук форма менен чыгып, ар кандай оюндарды көрсөтүштү. Аземдин коноктору спорт менен эркек балдар гана эмес, кыздар да алектенээрин көрө алышты. Жашоочулар учурда спортто мурдагыга караганда кыздардын саны көп болгонун, атүгүл кыздардын өзүнүн волейбол командасы бар болгонун белгилешти.

Айылдагы аксакалдардын бири өз пикирин айтты: *"Бүгүн Сары-Булуң айылынын жашоочулары үчүн чоң окуя болуп жатат! Өзгөчө биз балдарыбыз үчүн кубанып турабыз. Жаңы оюн аянтчасы жаштардын башын бириктирип, аларга футбол, волейбол ойноп, убактысын чогуу өткөрүүгө шарт түзүп берген жерге айланды. Атүгүл айылдагы кыз-келиндер кирген волейбол командасы да түзүлдү. Биз эки айылдын ортосунда волейбол боюнча аялдардын мелдешин өткөрдүк.*

Балдарды жана кыздарды эрте куракта спортко тартуу жана алардын сергек жашоого болгон мамилесин калыптандыруу оң таасирин тийгизип, келечекте да спортту таштабай, өмүр бою дени сак болуп жүрүүгө өбөлгө болуп берет деп эсептейбиз".

ЮЖАПты ишке ашыруунун натыйжасында 500дөн ашык жаштар жана окуучулар бош убактысын пайдалуу өткөрүп, спорт менен алектенип, ар кандай спорттук иш-чараларды өткөрө алуусуна шарт түзүлдү. Жаштар үчүн спорт жаатындагы мындай демилгелерди колдоо менен, Долбоор келечекте чоң артыкчылыктарга жеткирчү жумуштарга багыт алууда. Ал эми мындай иштердин пайдасы оюн талаасынын чегинен чыгып, өспүрүм кыздардын спортко жигердүү тартылуусуна да оң таасирин тийгизет.

М

Улахол айылдык аймагындагы Оттук айылынын жаштары үчүн бош убакытты өткөрүүгө шарттар түзүлдү

Оттук айылы Улахол айылдык аймагындагы беш айылдын катарына кирет. Оттукта 2397 адам жашайт, алардын ичинде 512 адам – 25 жашка толо элек жаштар. Оттук айылы салыштырмалуу чоң болгонуна карабастан, бул жерде бош убакытты туура өткөрүү үчүн шарттар түзүлгөн эмес. Мектепте спорттук жана жыйындар залы жок, окуучулар ар кандай иш-чараларды клубда өткөрүп келишет. Эскилиги жеткен клубда жылуулук берилбейт, мунун айынан кышында клубга жана китепканага эч ким кирчү эмес. Ошол себептен айылда окуучулар катыша ала тургандай түрдүү ийримдерди уюштурууга мүмкүнчүлүк жок болчу.

7-класстын окуучусу УРПАЛЫЕВА Аймончок буларды айтты: *"Мен бала кезимден бери комуз чертем. Тилекке каршы, айылда комуз черткенди үйрөтчү мугалим да, ийримдер да болгон эмес. Мен жана классташтарым комуз черткенди үйрөнүш үчүн Гүлнара эженин үйүнө барчубуз. Ал бизди үй шарттарында эле окуткан. Бирок мындан да терең билим алыш үчүн бул жетишсиз эле жана мугалимге да ыңгайсыз болчу".*

Чогулушта Улахол айылдык аймагынын жашоочулары биринчи кезекте Оттук айылында бош убакытты өткөрүүгө шарттарды түзүш керек деген чечимге келишти. "Улахол ААнын Оттук айылынын жаштары жана өспүрүмдөрү үчүн бош убакытты эффективдүү өткөрүүгө шарттарды түзүү" боюнча кызмат көрсөтүүнү жакшыртуу үчүн Долбоор 4 263 220 сомду бөлүп берди. Ал эми айыл өкмөтү кош-каржылоо катары 530 600 сом бөлдү. Бул каражатка клубдун жана китепкананын имараты толугу менен оңдолуп, жылуулук жана суу өткөрүлүп, музыкалык жана компьютердик жабдуулар сатып алынып, балдар аянтчасы курулуп, Интернет киргизилди.

Комуз ийримин уюштуруу үчүн алты комуз сатып алынды. Эми шарттар түзүлгөн клубда жана китепканада комуз боюнча ийрим өз ишин баштады. Бул ийримге 20 окуучу (11 кыз жана 9 бала) барат. Ошондой эле вокал боюнча да ийрим ачылып, ага 10 бала барат (алты бала жана төрт кыз). Мындан тышкары клубда ар кандай маданий иш-чаралар, мектептер ортосунда конкурстар, майрамдык концерттер, балдар үчүн көңүл ачуучу иш-чаралар өтүп турат. Ошондой эле элеттиктердин жана

жергиликтүү өз алдынча башкаруу органынын, жергиликтүү кеңештин катышуусунда коомдук угуулар өтөт. Оттук айылындагы китепканада окурмандар үчүн бардык шарттар түзүлүп, каалоочулар компьютерден маалыматты издей алышат. Бүгүнкү күндө китепканага ар түрдүү курактагы 616 окурман туруктуу келип турат. Алардын 402си аялдар, 239у өспүрүмдөр, 15 жашка толо элек 270 бала жана ден соолугунан мүмкүнчүлүгү чектелүү беш бала бар. Бир жылдын ичинде Интернетти жана компьютерлерди колдонуп, балдар аянтчасына ойноо үчүн 4117 адам келди, алардын 2804ү – аялдар.

Китепканада облустагы бардык китепканачылардын жана райондук маданий бөлүмдөрдүн өкүлдөрүнүн катышуусу менен элеттик китепканаларды өнүктүрүү боюнча облустук деңгээлдеги ар кандай иш-чаралар өткөрүлүп турат. Мындан тышкары китепканада түрдүү иш-чаралар, семинарлар, "Мамлекеттик тилибизди сактайлы", "Мыкты жаш китепканачы" өңдүү республикалык сынактарга даярдоочу иш-чаралар өтүп турат. Мекеме КР Билим берүү жана илим министрлиги өткөргөн эң мыкты жабдылган элеттик китепканага жарыялаган сынакка да катышты. Бул сынак Аймактарды өнүктүрүү жана санариптештирүү жылынын алкагында уюштурулган. Ошондой эле "Чогуу китеп окуйбуз" аттуу Долбоор боюнча семинар өткөрүлүп, ага мектепке бара элек балдар ата-энеси менен чогуу катышты.

7-класстын окуучусу Аймончок УРПАЛЫЕВА: *"Клубду оңдогондон кийин комуз ийрими ачылаарын угаар замат эч ойлонбостон жазылдым. Эми жакшы шартта комуз черткенди үйрөнүп жатабыз. Ата-энем мага комуз сатып бербегендиктен, мен клубга тиешелүү комузду чертип жатам. Азыр комуз боюнча ийримдин алдыңкы окуучуларынын биримин жана облустук музыкалык сынакка катышып жатам. Байгелүү орун алам деп ишенип турам".*

6-класстын окуучусу Аяна КАРЫБЕКОВА: *"Мен да комузга кызыгам. Клубга ремонт жасалганга чейин менде комуз черткенди үйрөнүүгө мүмкүнчүлүк жок болчу. Мугалим да, аспаптар да жетишсиз эле. Азыр болсо комуз ийримине катышып жыргап калдым. Мугалимим мыкты комузчу болуу үчүн менде талант бар деп айтат".*

Кызмат көрсөтүү туруктуу болушу үчүн 2019-жылга жергиликтүү бюджеттен төмөнкүдөй каржылоо бөлүндү: маянага – 196 634 сом; иш-чараларды өткөрүүгө – 24 000 сом; коммуналдык жана башка чыгашаларга – 23 133 сом. Шахмат боюнча ийримге балдарды кабыл алуу да башталды.

М

Кызматтарды көрсөтүүнүн жаңы модели

ЖДКЖ Долбоорунун буйруттмасы боюнча Третьяков А., Мурзаев С. Мадеюев А., Балтагулов Д., Чекиров А.А.

2019-жылдын 24-апрелинде Бишкекте "Кыргыз Республикасында кызмат көрсөтүүнүн тейлеме моделин өнүктүрүү" деген темада семинар өттү. Иш-чара Кыргыз Республикасындагы коомдук кызмат көрсөтүүлөрдүн модели менен тааныштыруу максатында уюштурулду. Бул модель жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын жана мамлекеттик башкаруу органдарынын "тейлеме мүнөздөгү" заманбап талаптарына, ошондой эле калк менен жергиликтүү жамааттын муктаждыктарына жооп берет. "2018-жылы "Жергиликтүү деңгээлде кызмат көрсөтүүлөрдү жакшыртуу" долбоорунун (PSI) колдоосу алдында 2018 – 2023-жылдарга жергиликтүү деңгээлде кызмат көрсөтүүлөрдүн системасын оптималдаштыруу боюнча чаралардын Планы иштелип чыккан. Бул План 2018-жылдын 23-августунда КР Экономика министрлиги менен ЖӨБ иштери жана этностор аралык мамилелер боюнча мамлекеттик агенттиктин (ЖӨБЭММА) биргелешкен Буйругу менен бекитилген. Буга кошумча, КР Экономика министрлигинин кайрылуусунун негизинде PSI долбоору бекитилген Планды ишке ашырууга колдоо көрсөткөн. Тагыраак айтканда, "коомдук кызмат көрсөтүүлөр" моделин даярдоого колдоо жасалды. Бул модель Пландагы №1 тапшырма болчу. Өткөн жылдын октябрь айында Экономика министрлиги көрсөтмө берүүчү алгачкы семинарды өткөрүү тууралуу чечим кабыл алган. Бул семинар улуттук жана чет өлкөлүк тажрыйбаны эсепке алуу менен, КРда кызмат көрсөтүүлөрдүн тейлеме моделин өнүктүрүүгө карата методикалык мамилени талкуулап алуу максатында өткөрүлдү", деп айтты PSI Долбоорунун жетекчиси Асель МАМБЕТОВА.

Мамлекеттик органдардын өкүлдөрү, долбоордук топтордун мүчөлөрү, эксперттер жана донордук уюмдардын өкүлдөрү катышкан (баары болуп 63 киши катышты) семинардын жүрүшүндө эксперттик топтун ишинин жыйынтыгы берилди:

- "Кыргыз Республикасында коомдук кызмат көрсөтүүлөрдүн модели: концептуалдык мамилелер", эксперт – ТРЕТЬЯКОВ А.В.
- "Кыргыз Республикасында коомдук кызмат көрсөтүүлөрдүн жаңы моделинин административдик тиби", эксперт – МУРЗАЕВ С.К.
- "Кыргыз Республикасында коомдук кызмат көрсөтүүлөрдүн жаңы моделинин гуманитардык тиби", эксперт – МАДЕЮЕВ А.Н.,
- "Кыргыз Республикасында коомдук кызмат көрсөтүүлөрдүн жаңы моделинин турмуш тиричилигин камсыздоочу кызмат көрсөтүүлөрү", эксперт – БАЛТАГУЛОВ Д.Т.
- "КРда коомдук кызмат көрсөтүүлөрдүн жаңы моделинин финансылык механизмдеринин маселелери", эксперт – ЧЕКИРОВ А.А.

Мамлекеттик жана муниципалдык кызмат көрсөтүүлөр системасынын учурдагы моделинин өзөгүн 2014-жылдын 17-июлундагы №139 "Мамлекеттик жана муниципалдык кызмат көрсөтүүлөр жөнүндө" КР Мыйзамы түзөт. Аталган Мыйзам "мамлекеттик жана муниципалдык кызмат көрсөтүүлөр" түшүнүгүнө укуктук аныктама берип, бул чөйрөдөгү мамлекеттик жана муниципалдык кызмат көрсөтүүлөр системасындагы өзөктүк субъекттердин (аткаруучулар менен керектөөчүлөрдүн) ортосундагы мамилелердин принциптерин аныктап, анын уюштуруучулук жана укуктук механизмдеринин негизги бөлүктөрүн белгилейт. Ал механизмге төмөнкүлөр кирет:

- мамлекеттик жана муниципалдык кызмат көрсөтүүлөрдүн реестрлер системасы;
- мамлекеттик жана муниципалдык кызмат көрсөтүүлөрдүн стандарттары;
- мамлекеттик жана муниципалдык кызмат көрсөтүүлөр өндүрүшүнүн административдик регламенттери;
- мамлекеттик жана муниципалдык кызмат көрсөтүүлөргө жетүүнүн ыкмалары;
- мамлекеттик жана муниципалдык кызмат көрсөтүүлөрдүн сапатына жана жеткиликтүүлүгүнө мониторинг жана баалоо жүргүзүүнү.

"Мамлекеттик жана муниципалдык кызмат көрсөтүүлөр" түшүнүгүнүн аныктамасы бул Мыйзамда бир нече өзгөчөлүккө ээ. Алардын бири – "юридикалык жана жеке жактардын суроо-талаптарын аткаруу".

Бул Мыйзам жөнгө салган чөйрөдөн түрдүү деңгээлдердеги бийлик органдарынын милдеттерине кирген турмуш тиричиликти камсыз кылуу кызмат көрсөтүүлөрү менен камсыздоо боюнча ишмердигинин кеңири түрү чыгарылган (ичүүчү суу менен жабдуу, жылуулук менен камсыздоо, катуу тиричилик калдыктарын чыгаруу, жолдор ж.б.). Башкача айтканда, кызмат көрсөтүүлөрдүн чөйрөсүнөн жергиликтүү маанидеги маселелердин алкагында ЖӨБ органдары жооптуу болгон кызмат көрсөтүүлөрдүн чоң тизмеси алынган. ЖӨБ органдары бул маселелерди 2011-жылдын 15-июлундагы №101 "Жергиликтүү өз алдынча башкаруу жөнүндө" КР Мыйзамына ылайык аткарчу. Ошондой эле "Мамлекеттик жана муниципалдык кызмат көрсөтүүлөр жөнүндө" КР Мыйзамы кызмат көрсөтүүлөрдү аткаруучу катары мекемелерди гана аныктаганын, муну менен инфраструктуралык кызматтарды көрсөткөн мамлекеттик жана муниципалдык ишканаларды чыгарып салганын белгилей кетиш керек. Натыйжада муниципалдык кызмат көрсөтүүлөрдүн базалык реестрине кошулган кызмат көрсөтүүлөрдүн саны болгону 12 аталыштан турат.

Мыйзам юридикалык жана жеке жактар мамлекеттик жана муниципалдык бийлик органдарына кайрылган башка бир катар мамилелерди жөнгө салбайт. Мисалы, лицензиялык-уруксат берүүчү функцияларды аткаруу боюнча иштерди жөнгө салбайт. Коомдук бийлик органдарынын ишинин бул түрлөрү 2013-жылдын 19-октябрындагы №195 "Лицензиялык-уруксат берүү тутуму жөнүндө" КР Мыйзамы менен жөнгө салынат. Муну менен бирге өз ара мамилелердин бул түрү мамлекеттик жана муниципалдык кызматтарды көрсөтүү менен окшош жактары көп. Бул – лицензиялардын жана уруксат берүүлөрдүн түрлөрүнүн реестри (жүзгө жакын), юридикалык жана жеке жактардын кайрылууларынын белгиленген тартиби, жыйынтыкты даярдоонун регламентациясы, мониторинг жана баалоо, электрондук форматка өткөрүү, "Бирдиктүү терезе" принциби боюнча жана электрондук кызмат көрсөтүүлөр порталы аркылуу кызмат көрсөтүү ж.б.

ТЫЯНАК. Бүгүнкү күндө мамлекеттик жана муниципалдык кызмат көрсөтүүлөрдүн Бирдиктүү реестри негизинен социалдык жана административдик мүнөздөгү кызмат көрсөтүүлөрдү камтыйт. Алар "Административдик ишмердүүлүктүн негиздери жана административдик жол-жоболор жөнүндө", "КР калкын социалдык жактан тейлөөнүн негиздери жөнүндө", "Билим берүү жөнүндө" жана башка КР Мыйзамдары менен жөнгө салынат.

Ошентип, кызмат көрсөтүүнүн колдонуудагы системасы укуктук базасы ар башкача болгондуктан бир түрдүү жөнгө салынбай келүүдө. Натыйжада калк, бизнес жана жалпысынан коомчулук муктаж болгон сапаттагы жана көлөмдөгү кызмат көрсөтүүгө дайыма эле жете бербейт. Бул болсо бардык деңгээлдердеги коомдук бийлик органдарына карата ишенимди азайтып, Кыргыз Республикасынын жарандарынын бакубатчылык деңгээлин жогорулатууга бут тосууда.

СУНУШТАМА. Ушул жана башка көйгөйлөрдү чечүү үчүн коомдук бийлик органдары жооптуу болгон кызматтарды көрсөтүү тутумун өнүктүрүү зарыл. Муну тейлеме модель багытындагы мамлекеттик жана муниципалдык кызмат көрсөтүүлөрдүн колдонуудагы уюштуруучулук-укуктук механизмин биротоло иштеп чыгуу жолу менен ишке ашырса болот.

Кызмат көрсөтүүлөрдүн жаңы моделинде кабыл алынган ыкмалар

Жогорудагы көйгөйдү чечүүдөгү ыкмалардын бири – тейлеме мамлекеттин концепиясынын жана коомдук байгерлик теориясынын идеялары менен жоболору, алардын категорияларын жана түшүнүктөрүн колдонуу.

Мамлекеттик / муниципалдык тутумду өнүктүрүүнүн тейлеме идеясы классикалык схемага таянат: "кызмат көрсөтүүнү өндүрүүчү – керектөөчү". Мында мамлекеттик институттардын туруктуулугу жана легитимдүүлүгү жеке жана топтук кызыкчылыктар менен муктаждыктарды эффективдүү аныктоого жана ишке ашырууга байланышкан[1].

Башкарууну "тейлеме" жагынан уюштурууда эффективдүүлүктүн үстөмдүк кылуучу көрсөткүчү болуп "керектөөчүлөрдүн канааттануусу" эсептелинет. Бул үчүн башкаруучулук ишмердиктин максаттары менен тапшырмаларын нормалоого карата комплекстүү ыкманы колдонуу зарылчылыгы негизделип берет (административдик, экономикалык, социалдык, маалыматтык, укуктук формалардын, усулдардын, ыкмалардын жана жолдордун системага салынган өз ара байланышы). Жашоо үчүн

[1] Тейлеме мамлекет: теориянын жана практиканын көйгөйлөрү. Я. Коженко, А. Мамычев //Власть, №3, 2010.

маанилүү камсыздоо жана коопсуздук үчүн жоопкерчилик мамлекетке жүктөлөт. Мамлекет ар бир адамдын жана алардын топторунун муктаждыктары менен кызыкчылыктарын канааттандырууну кепилдөөгө тийиш.

Коомдук бийлик органдары жооптуу болгон кызмат көрсөтүүлөр тууралуу жалпы түшүнүктү коомдук байгерлик теориясы берет[2]. Белгилүү болгондой, байгерлик бул – материалдык жана материалдык эмес каражаттар, алар түрдүү муктаждыктарды канааттандырат, өзүнчө адамдарга да, жалпысынан коомго да пайда алып келет. Байгерликтин түрдүк кеңири курамы бар. Алардын чоң бөлүгү жеке керектөө үчүн кызмат көрсөтүүнүн мүнөзүнө ээ. Ага жеткиликтүүлүк керектөөчүлөрдүн кызмат көрсөтүүлөрдү жеткирүүчүлөргө жекече кайрылуусун жана ошол кызматтарды алуу үчүн акы төлөөсүн талап кылат.

Мындай кызмат көрсөтүүлөргө мисалдар: маалымкаттарды, уруксаттарды берүү, каттоо, окутуу, абонемент менен китепканада тейлөө. Калкты социалдык жактан коргоо чөйрөсүндө бул ар кандай жөлөкпулдарды дайындоо жана төлөп берүү (жумушсуздук, кош бойлуулук боюнча, аз камсыздалган үй-бүлөлөргө ж.б.), протездерди даярдоо жана берүү, жарандардын айрым категорияларына санаторийге-курортко жолдомолорду берүү жана башкалар. Мындай байгерликтин бир кыйла үлүшүн мамлекеттик кызмат көрсөтүүлөр түзөт.

Коом муктаж болгон байгерлик же кызмат көрсөтүүлөр бар. Алардын өзгөчөлүгү – жамааттык муктаждык бар, бардык каалоочуларга эркин жана бирдей даражада берилет. Бул жерде алардын эки түрүн бөлүп алса болот: керектөөчүлөрдүн жеткирүүчүлөргө кайрылуусун талап кылган жана талап кылбаган. Биринчи тибине мисалдар: ичүүчү суу менен жабдуу, таштанды чыгаруу кызмат көрсөтүүлөрү. Мындай кызмат көрсөтүүлөрдү чогуу алгандан улам аларды коммуналдык деп да атап коюшат. Алардын басымдуу бөлүгүн коммерциялык жана жеке уюмдар жеткире алышат.

Коомдук байгерликтин экинчи тибинин мисалдары: мыйзамдар, коргонуу, укук коргоо, мектепте билим берүү, унаа жолдору, телерадиоберүү жана башкалар. Жергиликтүү деңгээлде бул – көчөлөрдү жарыктандыруу, светофорлор, сейил бактар, музейлер, китепканалар жана башкалар. Коомдук бийлик органдарынын жана алардын уюмдарынын мындай кызмат көрсөтүүлөрү коомдук байгерлик болуп саналат.

Коомдук байгерликтин бул тиби мамлекеттик жана муниципалдык кызмат көрсөтүүлөргө таандык болгон белгилерге ээ эмес. Тагыраак айтканда, кызмат көрсөтүүнү алуу үчүн жана аны конкреттүү адам үчүн берүүгө байланышкан кайрылуунун өтүнмө тартиби жок.

Жогоруда айтылгандай, байгерликтин бөлүштүрүлүшү "мамлекеттик жана муниципалдык кызмат көрсөтүү", түшүнүгү канчалык көп кырдуу болгонунан кабар берет. Мында алардын түрлөрү менен керектөөчүлөрдү камсыз кылуу боюнча иштин өзгөчөлүктөрүн эсепке алуу зарылчылыгы бар.

Бул болсо коомдук мааниге ээ болгон байгерлик катары кабыл алынган "коомдук кызмат көрсөтүү" түшүнүгүн киргизүүгө мүмкүнчүлүк берет. Бул кызмат көрсөтүүлөр мамлекеттин өз милдеттенмелеринин алкагында жеке жана юридикалык жактарга алардын суроо-талабы боюнча аткарылат. Бул кызмат көрсөтүүлөр алардын укуктарын ишке ашырууга, мыйзамдык кызыкчылыктарын канааттандырууга, же жарандык-укуктук мамилелердин натыйжасында пайда болгон милдеттенмелерин аткарууга багытталган.

Коомдук мааниси бар байгерлик – бул байгерликти колдонууга жеке жана юридикалык жактардын жалпы кызыкчылыгы бар, ошондуктан мамлекеттин, коомдук бийлик органдарынын милдети болуп саналат.

Ошентип, "коомдук кызмат көрсөтүүлөр" терминин "мамлекеттик кызмат көрсөтүүлөр" термининен да кеңири мааниде колдонулат жана аны да кошо

[2] Дж. Стиглиц, Коомдук сектордун экономикасы. М. 1997.

1-таблица. Коомук байгерликтин түрлөрү

Коомук байгерликтин түрлөрү	Атаандаштыкка жөндөмдүүлүк			Өзгөчөлүк			Ким камсыздайт?
	жогору	орточо	жок	жогору	орточо	жок	
Таза жеке байгерлик	+			+			Базар
Турмуш тиричилигин камсыздаган байгерлик	Мааниге ээ эмес (саясий жүйөлөр боюнча коом аныктайт)				+		Мамлекет
Аралаш коомдук байгерлик		+				+	Муниципалитет
Жамааттык (клубдук) байгерлик			+		+		Муниципалитет
Таза коомдук байгерлик			+			+	Мамлекет жана (же) муниципалитет

камтыйт. Бул кызматтарды мамлекеттик да, мамлекеттик эмес да түзүмдөр көрсөтө алышат. Негизгиси – коомдук кызмат көрсөтүүгө коомчулуктун кызыгуусу, социалдык мааниси болушу керек.

Мисалы, бардыгы калктын корголбогон категорияларына колдоо көрсөтүүгө, суу менен туруктуу жабдууга, ден соолукту бекемдөөгө жана спорт менен алектенүүгө, билим жана медициналык жардам алууга ж.б. кызыкдар. Бул кызматтарды ким көрсөтөт – керектөөчү үчүн бул экинчи пландагы маселе. Аны чечүү бир катар жагдайлардан көз каранды. Ошону менен бирге бул жерде кызмат көрсөтүүлөрдү аткаруунун эффективдүүлүгү негизги критерийлердин бири болуп саналат.

Ошентип, эгерде мамлекеттик кызмат көрсөтүүлөрдү мамлекеттик түзүмдөр түздөн түз аткарышы керек деп эсептелинсе, анда коомдук кызмат көрсөтүүлөрдү мамлекеттик органдар өз алдынча жеткире алат же аларды тыштан уюмдарды тартуу менен уюштура алат.

Коомдук кызмат көрсөтүүлөрдүн тейлеме моделинин концепти

Моделдин теориялык жана методологиялык өзөгү болуп "тейлеме мамлекеттин", "коомдук бийликтин", "коомдук байгерликтин" жана "коомдук кызмат көрсөтүүлөрдүн" түшүнүктөрүнүн аппараты эсептелинет. Бул түшүнүктөрдүн баары бири-бирине сиңишип кетчү мүнөзгө ээ.

Тейлеме мамлекет. Тейлеме мамлекетте анын маңызы жана багыты индивидге кызмат кылууда камтылган. Мындан улам индивид менен өз ара аракеттенүү боюнча мамлекеттин ар бир ишмердиги мамлекеттик (коомдук) кызмат көрсөтүү болуп калат. Тейлеме мамлекет – бул коомдук бийликти уюштуруунун өзгөчө саясий формасы, анын өзүнүн атайын башкаруу аппараты бар, ал индивиддерге коомдук кызмат көрсөтүүгө багытталат. Ошондой эле адамдын татыктуу турмуш тиричилигин, анын укуктарын жана эркиндиктерин камсыздаган социалдык-укуктук кепилдиктер системасы да бар.

Коомдук кызмат көрсөтүүлөргө индивиддин, же топтордун ар кандай жигердүүлүгү чөйрөсүндөгү коомдук бийликтин (мамлекеттик жана муниципалдык башкаруу органдарынын) ишмердигин киргизебиз. Бул иштер өз Укуктарын жана Милдеттенмелерин ишке ашырууга жана аларга соңку байгерликти түзүүгө байланыштуу болот.

Коомдук байгерликтер. Башкарууну "тейлеме" жактан уюштурууда "керектөөчүлөрдүн канааттануусу" эффективдүүлүктүн үстөмдүк кылуучу көрсөткүчү болот. Ошону менен бирге керектөөлөр жеке да, коомдук да (жамааттык) боло алат. Бул керектөөлөрдү канааттандыруу үчүн жеке, жамааттык жана коомдук байгерликтер өндүрүлөт. Байгерликтин тигил же бул тибин бөлүп кароодо эки белги критерий болуп берет: өзгөчөлүк жана атаандаштыкка жөндөмдүүлүк.

Эгерде байгерликти бир гана адам колдонсо, бир эле маалда башка адамдар колдоно албаса, анда ал жеке болуп саналат. Б.а., мындай байгерликти колдонуп жатканда атаандаштыкка жөндөмдүүлүк да, бул *байгерликке башка бирөөнүн жетүүсүн чектөө мүмкүнчүлүгү да бар (бир эле адам колдонот)*.

Эгерде байгерликти жамааттын мүчөлөрү гана колдоно ала тургандай шарттарды түзүү мүмкүнчүлүгү бар болсо, анда *ал жамааттык (клубдук) болот*.

Эгерде байгерликти бир адам колдонуп, бирок башкалар да колдоно ала тургандай болсо, ал коомдук байгерлик болуп саналат. Б.а., мындай *байгерликти бир гана адам көрө албайт (улуттук коргонуу, коомдук коопсуздук, экология)*.

Сунушталып жаткан моделде таза жеке байгерлик каралбайт. Себеби мындай байгерликти коомдук бийлик органдары эмес, базар камсыз кылат. Ошол эле маалда модель кызмат көрсөтүүлөрдү өндүрүү үчүн керектөөлөр жана аларга шайкеш байгерлик тууралуу кеңири түшүнүктү колдонууну сунуштайт:

Таза коомдук байгерлик. Коомдук тармакта өндүрүлгөн товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр, алар коомдук кызыкчылыкты канааттандыруу үчүн кызмат кылат.

Турмуш тиричиликти камсыз кылган байгерлик. Күнүмдүк – коомдун бардык мүчөлөрү алышы керек болгон байгерлик.

Жамааттык (клубдук) байгерлик. Социалдык жактан зарыл болгон жана коомдук мааниси бар байгерлик.

Коомдук кызмат көрсөтүү катары жалпы экономикалык мааниси бар ишмердиктин айрым түрлөрү[3].

Коомдук бийлик. Бул байгерлик үчүн кандайдыр бир деңгээлде коомдук бийлик (мамлекеттик жана муниципалдык башкаруу органдары) жооптуу. Коомдук бийлик бүгүн да, келечекте да төмөнкүлөр үчүн жооп берет (жоопкерчиликти алат): кызмат көрсөтүүлөрдүн бар болушу, жеткиликтүүлүгү (кеңири маанисинде), сапаты жана Коопсуздугу үчүн. Бул үчүн коомдук бийлик:

- калкка коомдук кызмат көрсөтүүлөрдү өндүрүүнү жана жеткирүүнү уюштурат.
- бул маселеде бизнес жана жарандык коом менен бирге иш алып барат.
- кызмат көрсөтүүлөрдү көзөмөлдөө, мониторинг жана баалоо жүргүзүү процессин уюштурат.
- каржылоонун ар кандай түрлөрүн, анын ичинде аралаш түрүн колдонот.
- Коомдук кызмат көрсөтүүлөр. Модель кызмат көрсөтүүлөрдүн үч тибин бөлүп карайт:
- материалдык (физикалык чөйрөнүн байгерлиги);

[3] Бул түр алыскы келечекте болот деп болжолдонууда, себеби жеке таза байгерликке тиешелүү.

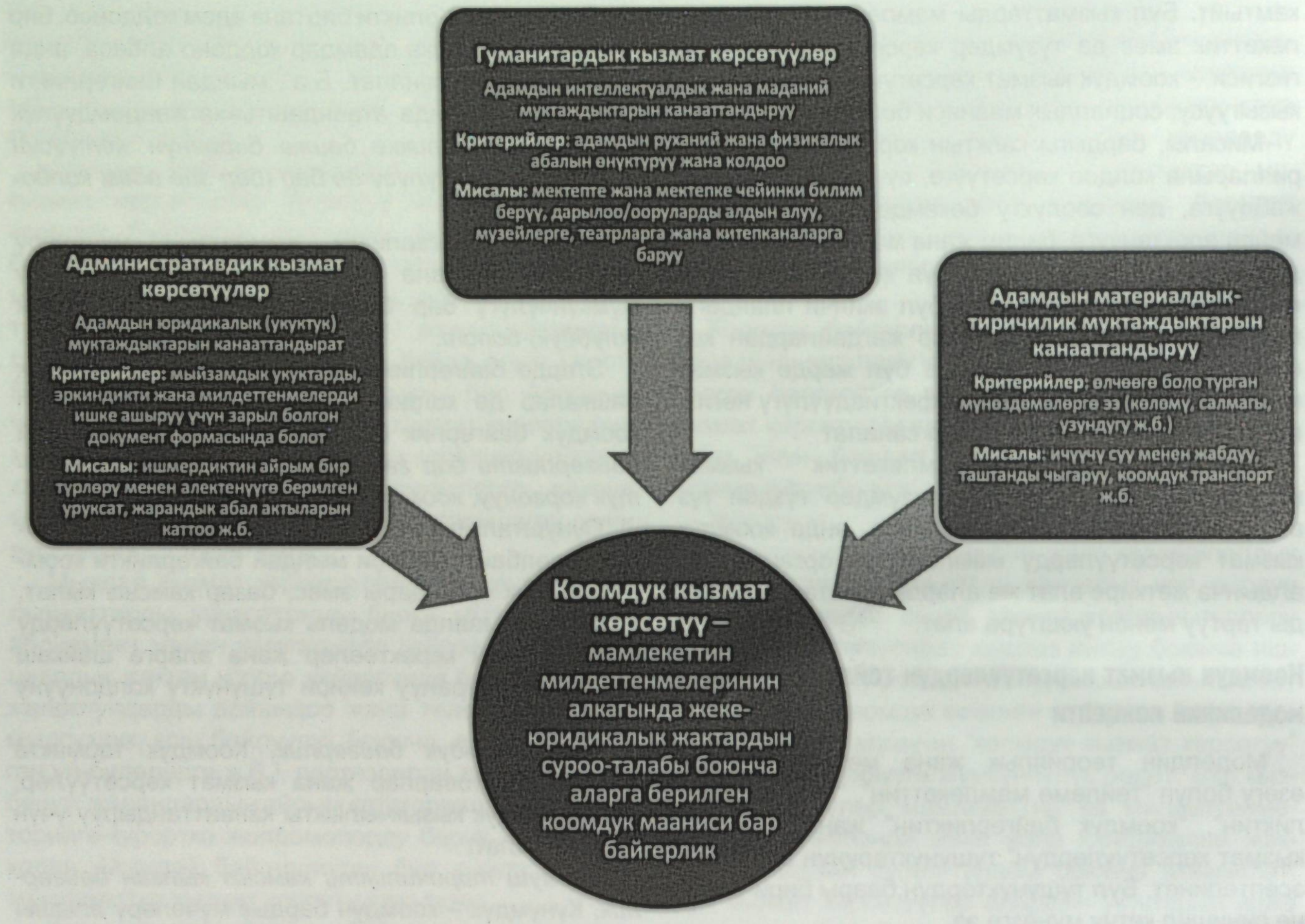

- гуманитардык (адамдын ички чөйрөсүнүн байгерлиги);
- административдик (укуктук чөйрөнүн байгерлиги).

Коомдук кызмат көрсөтүү – бул мамлекеттик органдар жана ЖӨБ органдары өзүнүн конституциялык Укуктарын жана Милдеттенмелерин ишке ашырууда Адамдын (топтун) жашоосун жана ишмердигин колдоо боюнча жасаган иштердин натыйжасында пайда болгон коомдук байгерлик.

Коомдук кызмат көрсөтүү – мамлекеттик органдардын жана ЖӨБ органдарынын юридикалык жана жеке жактарга коомдук байгерликти алууга болгон суроо-талаптарын канааттандырууга, коом алдында өзүнүн конституциялык укуктарын жана милдеттенмелерин ишке ашырууга багытталган ишмердиги.

Коомдук кызмат көрсөтүүнүн жалпы критерийлери:

- юридикалык, жеке жактан же ыйгарым укуктуу органдардан / жактардан кызмат көрсөтүүгө суроо-талап[4] бар.
- мамлекеттик органдын же ЖӨБ органдын мыйзамдар менен бекитилген милдеттенмелери, ыйгарым укуктары, компетенциясы бар;
- коопсуздукту камсыз кылуу, ден соолукту сактоо, айлана-чөйрөнү коргоо боюнча мамлекеттик органдын/ЖӨБ органдын жарандар алдында милдеттенмеси бар.

Кызмат көрсөтүүлөрдүн тибине киргизүү үчүн критерийлер

- **Турмуш тиричилик менен камсыздоо боюнча кызмат көрсөтүүлөр.** Критерийлер: коомдук байгерлик адамдын жашоосу жана ишмердиги үчүн чөйрөнү объективдүү жакшыруусу менен мүнөздөлөт (сандык мүнөздөмөлөрү бар: көлөмү, салмагы ж.б.).
- **Гуманитардык кызмат көрсөтүүлөр.** Критерийлери: коомдук байгерлик адамдын руханий, интеллектуалдык жана физикалык абалынын өнүгүүсүн мүнөздөйт. Коомдук байгерликтин стандарттарына жетүү адамдын өзүнүн катышуусуна көз каранды болот.
- **Административдик кызмат көрсөтүүлөр.** Критерийлер: Коомдук байгерлик адамдын жашоосу жана ишмердиги үчүн укуктук негизди белгилейт.

[4] Суроо-талап: 1) адамдан/топтон актуалдуу суроо-талап; 2) өткөндөн суроо талап, ал: 2.1. мыйзамдык жол-жоболор боюнча маморгандарга милдеттенмелер жана тиешелүү функциялар түрүндө берилген; 2.2. мындай коомдук байгерликтин сандык мааниси минималдык байгерлик түрүндө, же "коопсуздук" маселесинде чектөөлөр түрүндө белгиленген.

Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин бюджеттик резолюциясына КР ЖӨБ Союзу менен Өнүктүрүү саясат институтунун сунуштары

"Кыргыз Республикасынын Жергиликтүү өз алдынча башкаруулар Союзу" Юридикалык жактардын бирикмеси жана Өнүктүрүү саясат институту КР ЖӨБ органдарынын жергиликтүү бюджеттеринин абалына карата тынчсызданусун билдиришет. 2018-жылдын жыйынтыгына караганда, өлкөдө кооптонууну жараткан абал түзүлдү: жергиликтүү маанидеги маселелерди сапаттуу чечүү үчүн да, региондорду өнүктүрүү боюнча КР Президентинин тапшырмаларын аткаруу үчүн да жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарында жетиштүү финансылык мүмкүнчүлүктөр жок.

Кыргыз Республикасынын Президентинин жарлыктарына, Өкмөттүн аракеттерине жана 2018-жылы көрүлгөн чараларга карабастан, акыркы беш жылдын ичинде жергиликтүү жана республикалык бюджеттердин жалпы кирешелеринде жергиликтүү бюджеттердин кирешесинин үлүшү стагнация абалында кала берүүдө – эч кандай өсүш байкалбайт (1-диаграмманы караңыз). Ошол эле маалда республикалык бюджеттин кирешелери туруктуу ыргакта өсүп жатат (2-диаграмманы караңыз). Бул демек жергиликтүү жана республикалык бюджеттер ортосундагы кирешелерди бөлүштүрүп жатканда аймактарды өнүктүрүүгө карата өлкөнүн артыкчылыктары эсепке алынбайт дегенди билдирет. Абсолюттук туюнтмасында 2018-жылы жергиликтүү бюджеттердин жыйынды көлөмү 2017-жылга салыштырганда атүгүл төмөндөп кеткен. Натыйжада, ЖӨБ органдарына өз функцияларын жана өткөрүлүп берилген мамлекеттик ыйгарым укуктарды сапаттуу аткаруу үчүн ресурстар жетишпей жатат.

Ошону менен бирге жыл сайын Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңеши тиешелүү болгон финансылык ресурстарды бербестен, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын функцияларынын санын кеңейтип келатат. Айталы, өткөн жылдары жергиликтүү маанидеги маселелердин тизмесине туризмди өнүктүрүү, үй-бүлөлүк зомбу-

1-диаграмма. Жергиликтүү бюджеттердин кирешелеринин динамикасы, 2010-2018-жылдар.

2-диаграмма. Республикалык жана жергиликтүү бюджеттердин өсүшүндөгү динамика, 2010-2018-жылдар

луктан коргоо, пробация өңдүү маселелер кошулган. ЖӨБдүн функцияларын кеңейтүү боюнча, мисалы, саламаттык сактоо жана башка маселелерге карата жаңы демилгелер кайра-кайра көтөрүлүп турат. Бирок бул демилгелерде бир нерсе эч качан эсепке алынбайт: ЖӨБ органдарынын функцияларын чеги жок кеңейте берип, бирок ошол эле маалда жергиликтүү жана республикалык бюджеттердин ортосунда кирешелерди бөлүштүрүүгө өзгөртүүлөрдү киргизбесе, мындай көрүнүш акыр соңунда жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарын шал абалга жеткирет. ЖӨБ органдары көзөмөлсүз ыйгарым укуктарды жана милдеттерди аткарууга такыр эле жөндөмсүз болуп калат.

Жергиликтүү бюджеттердин абалы начарлап жатканынан улам, ошондой эле Кыргыз Республикасынын аймактарды өнүктүрүү чөйрөсүндөгү артыкчылыктуу тапшырмаларын аткаруу зарылчылыгына байланыштуу Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинен төмөнкүнү Бюджеттик резолюцияга киргизүүнү өтүнөбүз: мамлекеттик бюджеттик кирешелердин жалпы көлөмүндө жергиликтүү бюджеттердин кирешелеринин үлүшү 2020-жылы 20 пайызга чейин жана 2022-жылы 25 пайызга чейин көбөйтүлүшү керек.

Ошондой эле бюджет аралык мамилелерге тиешелүү өзгөртүүлөрдү киргизбестен жергиликтүү маанидеги маселелердин тизмегин кеңейтүүгө тыюу салууну өтүнөбүз.

Ошондой эле жергиликтүү бюджеттердин абалын жакшыртуу максатында 2020-2022-жылдарга КР ЖК Бюджеттик Резолюциясына бюджет аралык мамилелерди өркүндөтчү төмөнкүдөй багыттарды киргизүүнү сунуштайбыз.

Райондор жана шаарлар үчүн бюджеттик камсыздалгандыкты теңдештирүү саясатынын максаттарын аныктап алуу (өнүгүү үчүн теңдештирүү (өсүш башаттарын) жана конституциялык кепилдиктерди сактоо үчүн теңдештирүү). Ушундай максаттарга шайкеш келген теңдештирүүнүн жаңы механизмдерин иштеп чыгып, киргизүү.

Теңдештирүүнүн максаттарына жараша өлкөнүн жана муниципалитеттердин кызыкчылыктар балансын эсепке алуу менен, капиталдык салымдарды каржылоонун схемасын кайра карап чыгуу. Жергиликтүү өнүгүү бюджеттерин түзүү механизмдерин даярдап, ишке ашыруу.

Теңдештирүү максаттарына карабастан жарандар үчүн да, бизнес үчүн да маанилүү кызмат көрсөтүүлөрдү каржылоодо теңсиздикти кыскартуу боюнча чараларды көрүү (учурда жергиликтүү бюджеттердеги маанилүү беренелер боюнча аймактардын ортосундагы айырма төмөнкүдөй: турак жай-коммуналдык чарбасы – дээрлик 22 эсе, социалдык коргоо – 15 эсе, маданият – 35 эсе).

ЖӨБ органдарынын киреше потенциалын жогорулатуу боюнча чараларды даярдап, ишке ашыруу (эсепке алынбай калган жер жана мүлк объекттерин экономикалык жүгүртүүгө киргизүү, ижарага берилген муниципалдык менчиктеги объекттердин жагымдуулугун жогорулатуу, кыймылсыз мүлк объектисинин кадастр баасын эсепке алуу менен, мүлк салыгы боюнча салыктык базаны кайра эсептеп чыгуу, ал базар баасынын негизинде эсептелиши керек ж.б.).

ЖӨБдүн ыйгарым укуктары менен ошол ыйгарым укуктарды каржылоонун көлөмдөрүн шайкеш келтирүү – ЖӨБдү каржыланбаган функцияларды жана өткөрүлүп берилген ыйгарым укуктарды аткарууга байланышкан чыгашалардан бошотуу. Билим берүү мекемелерин каржылоону жергиликтүү бюджеттин чыгашасынан республикалык бюджеттин чыгашаларына которуу демилгесин ишке ашыра берүү.

Жер казынасын колдонуудан жана менчикти сатуудан түшкөн кирешелерди башкаруу принциптерин өзгөртүү. Ушул чөйрөлөрдөн түшкөн кирешелерди өнүктүрүү максаттарына багыттоо үчүн мындай кирешелерди күнүмдүк чыгашаларга колдонууга чектөөлөрдү киргизүү.

Комплекстүү пландоо системасын түзүү боюнча чараларды көрүп, анда мейкиндиктик пландоо, социалдык-экономикалык пландоо жана бюджеттик камсыздалгандык фактору ортосундагы байланышты караштыруу. Республикалык жана жергиликтүү бюджеттердин жардамы менен жергиликтүү деңгээлдеги мамлекеттик программаларды каржылоонун механизмдерин иштеп чыгып, аларды киргизүү.

ЖӨБ Союзунун Директору **АЛМАНБЕТОВ Ө. Б.**
Өнүктүрүү саясат институтунун
Башкаруу төрайымы **ДОБРЕЦОВА Н. Н.**

Муниципалдык мүлктү ижарага берүү келишимин түзүү укугуна электрондук аукциондор

2019-жылдын 29-мартында Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн №142 "Муниципалдык мүлктү ижарага берүү келишимин түзүү укугуна электрондук форматта аукциондорду өткөрүү тартиби жөнүндө жобону бекитүү тууралуу" Токтому кабыл алынды.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн "Муниципалдык мүлктү ижарага берүү келишимин түзүү укугуна электрондук форматта аукциондорду өткөрүү тартиби жөнүндө жобону бекитүү тууралуу" Токтомунун максаты жана милдеттери – муниципалдык мүлктү ижарага берүү келишимин түзүү укугуна электрондук форматта аукциондорду өткөрүү үчүн жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын ишин регламенттештирүү.

Муниципалдык мүлктү сатуу жана ижарага берүү маселелерин регламенттештирген ченемдик укуктук актыларды иштеп чыгуу маселеси 2017-жылдын декабрь айында Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн Аппаратынын финансы жана кредит саясаты бөлүм башчысынын кеңешмесинде каралган. Ошол кеңешмеде муниципалдык мүлктү сатууга жана ижарага берүүгө карата электрондук аукционду киргизүү мүмкүнчүлүгүн карап чыгуу тууралуу чечим кабыл алынган. Мындан тышкары муниципалдык мүлктү сатуу жана ижарага берүү боюнча электрондук соода аянтчасынын механизмин киргизүү маселеси Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2017-жылдын 22-сентябрындагы №602 токтому менен бекитилген Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн "Жаңы доорго кырк кадам" Программасын ишке ашыруу боюнча Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн иш-чаралар планында да каралган.

Жогоруда аталган маселени ишке ашыруу максатында Агенттикте жумушчу кеңешме өткөрүлүп, ага Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин, Кыргыз Республикасынын Маалыматтык технологиялар жана байланыш мамлекеттик комитетинин, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Мамлекеттик мүлктү башкаруу боюнча фонддун, Өнүктүрүү саясат институтунун өкүлдөрү катышып, төмөнкүдөй чечим кабыл алынган:

- **Кыргыз Республикасынын Маалыматтык технологиялар жана байланыш мамлекеттик комитетине караштуу "Инфо-Система" Мамлекеттик ишканасы иштеп чыккан, муниципалдык мүлктү сатуу жана ижарага берүү боюнча электрондук аукциондорду өткөрүү үчүн электрондук соода аянтчасынын (ЭСА) программалык камсыздоосун колдонуу;**
- **Кыргыз Республикасынын Маалыматтык технологиялар жана байланыш мамлекеттик комитетине караштуу "Инфо-Система" мамлекеттик ишканасын муниципалдык мүлктү сатуу жана ижарага берүү боюнча электрондук аукциондорду өткөрүү үчүн ЭСАнын техникалык оператору катары аныктоо;**
- **ЭСАнын ишиндеги техникалык маселелерди чечүү үчүн ЭСАнын Байланыш-борборун түзүү маселесин карап чыгуу;**
- **Чүй облусунун жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын – Токмок шаарынын, Кант шаарынын жана Ново-Покровка айыл өкмөтүнүн базасында пилоттук режимде ЭСАны ишке берүү.**

Муниципалдык мүлктү менчиктештирүү боюнча аукциондорду өткөрүү тартиби жөнүндө жобону иштеп чыгуу маселеси каралган эмес. Себеби Кыргыз Республикасынын "Мүлккө муниципалдык менчик жөнүндө" Мыйзамынын 12-1-беренесине ылайык, муниципалдык мүлктү менчиктештирүү усулдары Кыргыз Республикасынын мамлекеттик мүлктү менчиктештирүү жөнүндө мыйзамдарында каралган тартипте колдонулат.

Муниципалдык мүлктү ижарага берүү келишимин түзүү укугуна электрондук форматтагы аукциондорду өткөрүүнүн тартиби жөнүндө жобонун долбоорун даярдап жатканда Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2017-жылдын 18-августундагы №507 токтому менен бекитилген "Мамлекеттик мүлктү ижарага берүү келишимин түзүү укугуна электрондук форматтагы пилоттук аукциондорду өткөрүү тартиби жөнүндө" Жобо негиз катары алынды.

Ушул долбоор Агенттик менен Кыргыз Республикасынын Маалыматтык технологиялар жана байланыш мамлекеттик комитетинин биргелешкен ишинин натыйжасында даярдалганын белгилей кетүү зарыл. Себеби жогоруда аталган комитетке караштуу "Инфо-Система" Мамлекеттик ишканасы электрондук соода аянтчасынын техникалык оператору болуп эсептелет.

"Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актылары жөнүндө" Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 22-беренесине ылайык, ушул долбоор 2018-жылдын 18-октябрында коомдук талкуу үчүн Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн сайтына жайгаштырылган. Коомдук талкуунун жыйынтыгы боюнча сын пикирлер жана сунуштар түшкөн эмес.

Муниципалдык мүлктү ижарага берүү келишимин түзүү укугуна электрондук форматта аукциондорду өткөрүү тартиби жөнүндө ЖОБО

1. Жалпы жоболор

1. Ушул Жобо муниципалдык мүлктү ижарага берүү келишимин түзүү укугуна электрондук форматта аукциондорду уюштуруунун жана өткөрүүнүн тартибин аныктайт.

2. Ушул Жободо колдонулуучу негизги түшүнүктөр:

муниципалдык мүлктү ижарага берүү – муниципалдык мүлктү акы төлөө менен убактылуу ээлик кылууга жана пайдаланууга же убактылуу пайдаланууга өткөрүп берүү;

ижарага берүүчү – муниципалдык мүлктү ижарага берген жергиликтүү өз алдынча башкаруунун аткаруу органы, муниципалдык мекеме, муниципалдык ишкана;

ижарага алуучу – ушул Жободо белгиленген тартипте муниципалдык мүлккө убактылуу ээлик кылуу жана пайдалануу же убактылуу пайдалануу укугу берилген жеке жана юридикалык жактар, анын ичинде чет элдик адамдар;

электрондук аукцион – муниципалдык мүлктү ижарага берүү келишимин түзүү укугуна тооруктун түрү, анда эң жогорку бааны сунуштаган катышуучу жеңүүчү деп таанылат;

жеке кабинет – пайдалануучунун электрондук соода аянтчасындагы автоматташтырылган жумушчу орду;

муниципалдык мүлк – «Мүлккө муниципалдык менчик жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 3-беренесинин 2-пунктуна ылайык муниципалдык менчикте турган мүлк;

электрондук соода аянтчасынын жабык бөлүгү – электрондук соода аянтчасында катталган пайдалануучуларга гана жеткиликтүү болгон сайттын бөлүгү;

ижара объектиси – ижарага берүү келишимин түзүү укугуна карата электрондук аукцион жүргүзүлүп жаткан муниципалдык мүлк;

электрондук соода аянтчасынын операторy – жергиликтүү өз алдынча башкаруу органы менен түзүлгөн келишимдин негизинде иштеген жана электрондук тооруктар жүргүзүлүүчү Интернет тармагы электрондук соода аянтчасынын порталына ээ болгон маалыматтык системанын ээси;

талапкер – ижарага берүү келишимин түзүү укугуна карата электрондук форматта тоорукка катышуу үчүн өтүнмө берген жак;

ижарага берүүнүн баштапкы баасы – муниципалдык мүлктү пайдалануу үчүн ай сайын төлөнүүчү ижара акысынын баштапкы өлчөмү, андан ижарага берүү келишимин түзүү укугуна карата электрондук аукцион башталат;

катышуучу – тоорукка катышууга уруксат алган талапкер;

электрондук соода аянтчасы – тооруктарды уюштуруу жана өткөрүү үчүн Интернет тармагында жайгаштырылган жана катталган катышуучуларга бүтүмдөр боюнча электрондук операцияларды аралыктан (жеке катышуусуз) ишке ашырууга мүмкүндүк берүүчү маалыматтык система;

электрондук кол тамга (ЭК) – электрондук формадагы башка маалыматка кошулган жана (же) аны менен логикалык жактан байланышкан, маалыматка ким кол койсо, ошол адамды аныктоо үчүн пайдаланылган электрондук формадагы маалымат;

электрондук документ – электрондук формада берилген документтештирилген маалымат, тактап айтканда ал электрондук эсептөөчү машиналарды пайдалануу менен адамдын кабыл алуусу үчүн жарамдуу түрдө болот.

3. Талапкерлердин (же анын атынан аракеттенүүгө укуктуу адамдардын), катышуучулардын (же анын атынан аракеттенүүгө укуктуу адамдардын), электрондук соода аянтчасынын операторунун жана ижара берүүчүнүн ортосундагы документтерди жүргүзүү электрондук документтер формасында же документтердин электрондук үлгүсүндө (кагаз түрүндө документтердин реквизиттерин сактоо менен сканирлөө аркылуу электрондук-санариптик формага кайра өзгөртүлгөн документтер) электрондук соода аянтчасы аркылуу ишке ашырылат. Бул эреже тараптардын ортосунда жөнөкөй жазуу жүзүндө түзүлүүчү муниципалдык мүлктү ижарага берүү келишими үчүн колдонулбайт.

4. Муниципалдык мүлктү ижарага берүү келишимин түзүү укугуна электрондук аукционду уюштурууга жана өткөрүүгө байланышкан, анын ичинде ижарага берүүчүдөн, талапкерлерден жана катышуучулардан алынган электрондук документтер электрондук соода аянтчасынын операторунда сакталат.

5. Муниципалдык мүлктү ижарага берүү келишимин түзүү электрондук соода аянтчасында өткөрүлгөн электрондук аукциондун жыйынтыгы боюнча электрондук аукциондун жеңүүчүсү аныкталган күндөн тартып 7 календардык күндүн ичинде ишке ашырылат.

6. Муниципалдык мүлктү ижарага берүүнүн шарттары, ижарага алуучунун жана ижарага берүүчүнүн укуктары, милдеттери, тараптардын жоопкерчилиги жана ижаранын башка шарттары муниципалдык мүлктү ижарага алуу келишими менен белгиленет.

7. Ижарага алуучу муниципалдык мүлктү ижарага берүү келишими күчүнө кирген мезгилден тартып ижарага алат. Ижарага берүү келишими келишимде белгиленген учурдан тартып, же мыйзамдарда каралган учурларда, тиешелүү мамлекеттик органда мамлекеттик каттоодон өткөн учурдан тартып күчүнө кирет.

8. Ижарага берүүчү, электрондук соода аянтчасынын оператору муниципалдык мүлктү ижарага алуучулар боло алышпайт.

2. Катышуучулардын укуктары, милдеттери жана жоопкерчилиги

9. Ижарага берүүчү муниципалдык мүлктү ижарага берүү келишимин түзүү укугуна электрондук соода аянтчасында электрондук аукцион өткөрүү үчүн форманы толтурат жана өтүнмөнү (ижарага берүүчүнүн жетекчисинин колу менен) «жеке кабинети» аркылуу электрондук соода аянтчасында электрондук форматта төмөнкү документтерди тиркөө менен жайгаштырат:

- ижара акынын баштапкы өлчөмүнүн эсебин жана ижаранын мөөнөтүн;
- ижарага берилүүчү муниципалдык мүлктүн техникалык паспортунун же башка техникалык документтеринин (схемасынын, планынын) ижарага берүүчүнүн мөөрү менен күбөлөндүрүлгөн көчүрмөлөрүн;
- муниципалдык мүлктү ижарага берүү жөнүндө келишимдин долбоорун.

10. Документтердин формасы, ошондой эле муниципалдык мүлктү ижарага берүү жөнүндө типтүү келишимдердин долбоорлору жергиликтүү өз алдынча башкаруу чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдын буйругу менен бекитилет.

11. Муниципалдык мүлктү ижарага берүү келишимин түзүү укугуна электрондук аукцион өткөрүү жөнүндө маалыматтык билдирүү – бул ижарага берүүчүнүн электрондук соода аянтчасында электрондук аукционду өткөрүү тууралуу «жеке кабинети» аркылуу жарыясы.

12. Эгерде муниципалдык мекеме же ишкана ижарага берүүчү болсо, муниципалдык мүлктү ижарага берүү жергиликтүү өз алдынча башкаруунун тиешелүү аткаруучу органы менен макулдашуу боюнча жүргүзүлөт.

Муниципалдык мүлктү ижарага берүү тууралуу макулдашуунун же баш тартуунун мөөнөттөрү 30 күндүн ичинде жүзөгө ашырылат. Жергиликтүү өз алдынча башкаруунун аткаруу органы баш тарткан учурда муниципалдык мүлк ижарага берүүчүнүн пайдалануусунда кала берет.

13. Ижарага берүүчү тоорукка катышууга талапкерлердин талабы боюнча техникалык абалын карап чыгуусу үчүн ижара объектисине киргүсүн камсыздоосу керек. Мында талапкердин суроо-талабы боюнча ижарага берүүчү укук белгилөөчү документтерди жана фотосүрөт материалдарын таанышып чыгуу үчүн берүүгө милдеттүү.

14. Тоорукка тоорук өткөрүлгөнгө чейин электрондук соода аянтчасында катталган жактар катышат. Каттоо төмөнкүчө жүргүзүлөт:

- жеке жактар үчүн – электрондук кол тамганы же (e-ID) электрондук чиби бар ID-картасын пайдалануу менен же талапкердин катталган телефон номерине жиберилген ПИН-кодду ырастоо менен;
- юридикалык жактар үчүн – электрондук кол тамганы пайдалануу менен. Электрондук кол тамга болбогон учурда жеке жактар үчүн идентификациялоонун колдонулган формаларына ылайык юридикалык жактын мамлекеттик каттоосу/кайра каттоосу жөнүндө сканерден өткөрүлгөн күбөлүгүн жана жетекчини дайындоо тууралуу буйрукту же жеке жактын идентификациялык маалыматтары боюнча каттаган адамга мыйзамдарга ылайык таризделген, сканерден өткөрүлгөн ишеним катты тиркөө менен жүзөгө ашырылат.

15. Электрондук соода аянтчасынын оператору төмөнкүлөрдү камсыздайт:

- электрондук аукциондун катышуучуларына электрондук соода аянтчасында катталуу мүмкүндүгүн;
- электрондук аукциондун катышуучуларынын өтүнмөлөрдүн бардык беттерин толтурган шартта берүүсүн, ошондой эле электрондук форматта муниципалдык мүлктү ижарага берүү келишимин түзүү укугуна электрондук аукцион өткөрүү жөнүндө маалыматтык билдирүүдө көрсөтүлгөн кабыл алуу мөөнөтү бүткөндө өтүнмөлөрдү берүүнү токтотуну;
- муниципалдык мүлктү ижарага берүү жол-жобосуна катышуучулардын бирдей жетүүсүн;
- электрондук аукциондун талапкерлери жана катышуучулары жөнүндө маалыматтардын купуялуулугун.

16. Электрондук соода аянтчасынын оператору муниципалдык мүлктү ижарага берүү келишимин түзүү укугуна электрондук аукционду өткөрүүнү электрондук соода аянтчасынын программалык-аппараттык каражаттары белгилеген техникалык бузулууда бир суткадан ашык эмес токтотуп турат. Электрондук аукционду өткөрүү токтотулган учурдан тартып кайра улантылат.

Электрондук аукциондун өткөрүлүшү токтотулган убакыттан тартып бир сааттын ичинде электрондук соода аянтчасынын оператору муниципалдык мүлктү ижарага берүү келишимин түзүү укугуна электрондук аукционду токтото туруунун себептери, электрондук аукциондун токтотулган жана кайра улантылган убактысы жөнүндө маалыматты электрондук соода аянтчасына жайгаштырат, бул тууралуу катышуучуларга кабарлайт.

17. Ижарага берүүчү электрондук аукциондун талапкерлери жана катышуучулары тараптан Интернет тармагына кошулуудагы бузулуулар үчүн, ошондой эле электрди берүүгө жана форс-мажордук жагдайларга, тактап айтканда ал жеткис күчтөрдүн жагдайларына (суу ташкыны, өрт, жер титирөө, жарылуу, эпидемия же башка жаратылыш кырсыктары, согуш, аскердик аракеттерди киргизүү, өзгөчө же аскердик абалды киргизүү) байланышкан системада болгон бузулуулар үчүн жоопту эмес.

3. Муниципалдык мүлктү ижарага берүү келишимин түзүү укугуна электрондук форматта электрондук аукционду өткөрүү тартиби

18. Тооруктар ижаранын баасын жогорулатууга электрондук аукцион формасында жүргүзүлөт.

19. Аукциондун баштапкы баасын жана аукциондун кадамын баштапкы баанын өлчөмүнөн ижарага берүүчү аныктайт жана ижарага берүүчүнүн маалыматтык билдирүүсүндө көрсөтүлөт.

20. Маалыматтык билдирүү сөзсүз түрдө төмөнкүдөй маалыматтарды камтууга тийиш:

- ижарага берүүчүнүн аталышы;
- ижара объектисинин аталышы, жайгашкан жери жана багыты;
- ижара объектисинин аянты жана техникалык абалы;
- электрондук соода аянтчасында электрондук аукционго катышуу үчүн өтүнмөлөрдү кабыл алган жана кабыл алуу аяктаган күнү, убактысы;
- ижаранын баштапкы баасы;
- кепилдик төгүмдүн жана камсыздандырган күрөөнүн суммасы жана берүү мөөнөтү, ошондой эле ал которула турган эсептин реквизиттери;
- ижаранын мөөнөтү;
- башка маалымат (ижарага берүүчүнүн каалоосу боюнча).

21. Тооруктардын жыйынтыгы аукцион аяктагандан кийин автоматтык түрдө система аркылуу генерацияланууучу протокол менен таризделет.

22. Тооруктар төмөнкү учурларда өткөн жок деп таанылат:

- тоорукка (аукционго) өтүнмөлөр түшпөсө/катышуучулар болбосо;
- бир гана талапкер катышуучу деп таанылса.

23. Аукционго өтүнмө түшпөсө/катышуучулар болбосо, ошондой эле аукционго бир гана талапкер катышса ижара объектиси тооруктан алынат жана аукцион өткөн жок деп таанылган күндөн кийин 30 (отуз) күндүн ичинде кайра аукционго коюлат. Өтүнмөлөр болбогондуктан аукцион эки жолу өткөн жок деп таанылса, баштапкы баасы жергиликтүү өз алдынча башкаруунун аткаруу органынын тиешелүү комиссиясынын чечими (муниципалдык мүлк боюнча комиссия, жер участокторуна укук берүү боюнча комиссия) менен белгиленген суммага чейин төмөндөтүлөт же ижара объектиси тооруктан алынат.

24. Электрондук аукционго катышуу үчүн талапкер ижаранын жарыяланган баштапкы суммасынын 100 пайыз өлчөмүндө кепилдик төгүмүн маалыматтык билдирүүдө көрсөтүлгөн эсепке салышы керек.

Эгерде тоорук өтпөй калса, кепилдик төгүмү кайтарылып берилүүгө тийиш. Кепилдик төгүмү тоорукка катышып, бирок утпай калган жактарга да кайтарылат. Электрондук аукцион өткөн жок деп таануу жөнүндө чечим электрондук аукциондун жыйынтыгы тууралуу протокол менен таризделет.

25. Талапкер өтүнмөлөрдү кабыл алуу аяктоочу күндөн кечикпей электрондук соода аянтчасынын «жеке кабинетинде» өтүнмөнү кайра алганга укуктуу. Талапкер ушул Жободо белгиленген тартипте өтүнмөнү кайра алган учурда, өтүнмөнү кайра алуу тууралуу билдирүү (өтүнмө менен бирге) бир сааттын ичинде тиешелүү ижарага берүүчүнүн «жеке кабинетине» түшөт, бул жөнүндө талапкерге тиешелүү билдирүү жөнөтүлөт. Талапкерден түшкөн кепилдик төгүм өтүнмөнү кайра алуу тууралуу билдирүү түшкөн күндөн тартып он банктык күндүн ичинде кайтарып берилүүгө тийиш.

26. Кепилдик төгүм электрондук аукциондун бардык талапкерлерине жана катышуучуларына, жеңүүчүнү кошпогондо, электрондук аукциондун жыйынтыгы тууралуу протоколго кол коюлган учурдан тартып он банктык күндүн ичинде кайтарылып берилет.

Электрондук аукциондун жеңүүчүсүнө кепилдик төгүм ижара акысын төлөө эсебине чегерилет. Электрондук тооруктардын жыйынтыгы жөнүндө протоколго кол коюудан же ижаранын келишимин түзүүдөн баш тарткан учурда электрондук аукциондун жеңүүчүсүнө кепилдик төгүм кайтарылып берилбейт.

Ижарага берүүчү өткөрүлгөн аукциондун жыйынтыгында жеңүүчү менен жергиликтүү өз алдынча башкаруу органы бекиткен типтүү келишимдин негизинде түзүлүүчү ижара келишимин түзөт.

27. Эгерде ижарага берүүчү ижарага берүү келишимин түзүү укугуна электрондук аукцион жарыялаган муниципалдык мүлктү пайдалануу зарылчылыгы пайда болсо, ижарага берүүчү электрондук соода аянтчасында электрондук аукционду өткөрүү жөнүндө өз өтүнмөсүн тоорук башталганга чейин 1 жумуш күндөн кеч эмес мөөнөттө чакырып алууга укуктуу. Ижарага берүүчү электрондук аукционду өткөрүүдөн баш тартса, талапкерлер төккөн кепилдик төгүмдөр он банктык күндүн ичинде кайтарылууга тийиш.

28. Электрондук аукционду өткөрүү жол-жобосу электрондук аукционду өткөрүү жөнүндө маалыматтык билдирүүдө көрсөтүлгөн күндө жана убакытта өткөрүлөт.

29. Электрондук аукционду өткөрүү жол-жобосу жүрүп жаткан мезгилде катышуучулардын электрондук соода аянтчасынын жабык бөлүгүнө жетүүсү жана электрондук аукционго коюлган объекттин ижарасынын баасы жөнүндө алар тараптан сунуш берүү мүмкүндүгү камсыздалат.

30. Жеңүүчү болуп ижара объектисине эң жогорку бааны берген катышуучу таанылат.

31. Электрондук аукционду өткөрүүнүн жүрүшү электрондук соода аянтчасынын электрондук журналында белгиленет.

32. Электрондук аукциондун жол-жобосу электрондук аукциондун жыйынтыгы тууралуу электрондук протокол түзүлгөн убакыттан тартып аяктаган болуп эсептелет.

33. Электрондук соода аянтчасында электрондук документтерди түзүү, алуу жана жөнөтүү убактысы, ошондой эле муниципалдык мүлктү ижарага берүү жол-жобосун жүргүзүү убактысы жергиликтүү убакытка шайкеш келет.

Бул жобо "Элдин үнү жана ЖӨБ органдарынын жоопкерчилиги: бюджеттик процесс" Долбоорунун финансылык жана эксперттик колдоосу алдында иштелип чыкты. Аталган Долбоорду Швейцариянын Өнүктүрүү жана Кызматташтык Агенттиги (SDC) аркылуу Швейцария Өкмөтү каржылайт жана Өнүктүрүү саясат институту аткарат.

19. Стартовая цена и размер шага аукциона от стартовой цены определяются арендодателем и указываются в информационном сообщении арендодателя.

20. Информационное сообщение в обязательном порядке должно в себе содержать следующие сведения:

- наименование арендодателя;
- наименование, местонахождение и назначение объекта аренды;
- площадь и техническое состояние объекта аренды;
- дату, время приема и окончания приема заявок для участия в электронном аукционе на электронной торговой площадке;
- стартовую цену аренды;
- сумму и сроки внесения гарантийного взноса и залогового обеспечения, а также реквизиты счета, на который он должен быть перечислен;
- срок аренды;
- другую информацию (по усмотрению арендодателя).

21. Результаты торгов оформляются протоколом, генерируемым автоматически системой, по окончании аукциона.

22. Торги признаются несостоявшимися в случаях:

- отсутствия заявок/участников торгов (аукциона);
- признания только одного претендента участником.

23. При отсутствии заявок/участников аукциона, а также при участии в аукционе только одного претендента, объект аренды снимается с торгов и выставляется вновь по истечении 30 (тридцати) дней после даты признания аукциона несостоявшимся.

В случае двукратного признания аукциона несостоявшимся по причине отсутствия заявок, начальная цена снижается на сумму, установленную решением соответствующей комиссии (комиссия по муниципальному имуществу, комиссия по предоставлению прав на земельные участки) исполнительного органа местного самоуправления, или объект аренды снимается с торгов.

24. Для участия в электронном аукционе претендент должен внести гарантийный взнос в размере 100 процентов от объявленного стартового размера аренды на счет, указанный в информационном сообщении. Если торги не состоялись, гарантийный взнос подлежит возврату. Гарантийный взнос возвращается также лицам, которые участвовали в торгах, но не выиграли их. Решение о признании электронного аукциона несостоявшимся оформляется протоколом об итогах электронного аукциона.

25. Претендент вправе, не позднее дня окончания приема заявок, отозвать заявку в «личном кабинете» электронной торговой площадки.

В случае отзыва претендентом заявки в порядке, установленном настоящим Положением, уведомление об отзыве заявки (вместе с заявкой) в течение одного часа поступает в «личный кабинет» соответствующего арендодателя, о чем претенденту направляется соответствующее уведомление. Поступивший от претендента гарантийный взнос подлежит возврату в течение десяти банковских дней со дня поступления уведомления об отзыве заявки.

26. Гарантийный взнос возвращается всем претендентам и участникам электронного аукциона, за исключением победителя, в течение десяти банковских дней с момента подписания протокола об итогах электронного аукциона.

Победителю электронного аукциона гарантийный взнос засчитывается в счет арендной платы. В случае отказа от подписания протокола об итогах электронных торгов или заключения договора аренды, гарантийный взнос победителю электронного аукциона не возвращается.

Арендодатель по итогам проведенного аукциона заключает с победителем договор аренды, который составляется на основе типового договора, утвержденного органом местного самоуправления.

27. В случае возникновения необходимости использования муниципального имущества, в отношении которого арендодателем объявлен электронный аукцион на право заключения договора аренды, арендодатель вправе отозвать свое заявление о проведении электронного аукциона на электронной торговой площадке, не позднее чем за 1 рабочий день до начала торгов. При отказе арендодателем от проведения электронного аукциона внесенные претендентами гарантийные взносы подлежат возврату в течение десяти банковских дней.

28. Процедура проведения электронного аукциона проводится в день и время, указанные в информационном сообщении о проведении электронного аукциона.

29. Во время процедуры проведения электронного аукциона обеспечивается доступ участников к закрытой части электронной торговой площадки и возможность представления ими предложений о цене аренды объекта, выставленного на электронный аукцион.

30. Победителем признается участник, предложивший наиболее высокую цену за объект аренды.

31. Ход проведения электронного аукциона фиксируется в электронном журнале электронной торговой площадки.

32. Процедура электронного аукциона считается завершенной со времени формирования электронного протокола об итогах электронного аукциона.

33. Время создания, получения и отправки электронных документов на электронной торговой площадке, а также время проведения процедуры аренды муниципального имущества, соответствуют местному времени.

Данное положение разработано при финансовой и экспертной поддержке Проекта "Голос граждан и подотчетность органов МСУ: бюджетный процесс", финансируемого Правительством Швейцарии через Швейцарское управление по развитию и сотрудничеству (SDC) и выполняемого Институтом политики развития.

ПОЛОЖЕНИЕ
о порядке проведения аукционов на право заключения договора аренды муниципального имущества в электронном формате

1. Общие положения

1. Настоящее Положение определяет порядок организации и проведения аукционов на право заключения договора аренды муниципального имущества в электронном формате.

2. Понятия, используемые в настоящем Положении:

аренда муниципального имущества – предоставление муниципального имущества за плату во временное владение и пользование или во временное пользование;

арендодатель – исполнительный орган местного самоуправления, муниципальное учреждение, муниципальное предприятие, предоставившее муниципальное имущество в аренду;

арендатор – физические и юридические лица, в том числе иностранные, которым в установленном настоящим Положением порядке предоставляется право временного владения и пользования или временного пользования муниципальным имуществом;

электронный аукцион – вид торгов на право заключения договора аренды муниципального имущества, в которых победителем становится участник, предложивший наивысшую цену;

личный кабинет – автоматизированное рабочее место пользователя на электронной торговой площадке;

муниципальное имущество – имущество, находящееся в муниципальной собственности в соответствии с пунктом 2 статьи 3 Закона Кыргызской Республики «О муниципальной собственности на имущество»;

закрытая часть электронной торговой площадки – часть сайта, доступная только зарегистрированным пользователям электронной торговой площадки;

объект аренды – муниципальное имущество, в отношении которого проводится электронный аукцион на право заключения договора аренды;

оператор электронной торговой площадки – владелец информационной системы, действующий на основании договора с органом местного самоуправления и владеющий порталом электронной торговой площадки в сети Интернет, на котором проводятся электронные торги;

претендент – лицо, подавшее заявку на участие в торгах в электронном формате на право заключения договора аренды;

стартовая цена аренды – начальный размер ежемесячной арендной платы за пользование муниципальным имуществом, с которого начинается электронный аукцион на право заключения договора аренды;

участник – претендент, допущенный к участию в торгах;

электронная торговая площадка – информационная система, размещенная в сети Интернет для организации и проведения торгов и позволяющая зарегистрированным участникам дистанционно (без личного присутствия) осуществлять электронные операции по сделкам;

электронная подпись (ЭП) – информация в электронной форме, присоединенная к другой информации в электронной форме и (или) логически связанная с ней, используемая для определения лица, от имени которого подписана информация;

электронный документ – документированная информация, представленная в электронной форме, то есть в виде, пригодном для восприятия человеком, с использованием электронных вычислительных машин.

3. Документооборот между претендентами (либо лицами, имеющими право действовать от его имени), участниками (либо лицами, имеющими право действовать от его имени), оператором электронной торговой площадки и арендодателем осуществляется через электронную торговую площадку в форме электронных документов либо электронных образцов документов (документов на бумажном носителе, преобразованных в электронно-цифровую форму путем сканирования, с сохранением их реквизитов). Данное правило не применяется для договора аренды муниципального имущества, который заключается сторонами в простой письменной форме.

4. Электронные документы, связанные с организацией и проведением электронного аукциона на право заключения договора аренды муниципального имущества, в том числе полученные от арендодателя, претендентов и участников, хранятся оператором электронной торговой площадки.

5. Заключение договора аренды муниципального имущества осуществляется по результатам проведенного электронного аукциона на электронной торговой площадке в течение семи календарных дней с даты определения победителя электронного аукциона.

6. Условия сдачи муниципального имущества, права, обязанности арендодателя и арендатора, ответственность сторон и другие условия аренды устанавливаются договором аренды муниципального имущества.

7. Арендатор арендует муниципальное имущество с момента вступления в силу договора аренды. Договор аренды вступает в силу с момента, указанного в договоре, либо в случаях, предусмотренных законодательством, с момента государственной регистрации в соответствующем государственном органе.

8. Арендодателю, оператору электронной торговой площадки запрещается выступать в качестве арендаторов муниципального имущества.

2. Права, обязанности и ответственность участников

9. Арендодатель для проведения электронного аукциона на электронной торговой площадке на право заключения договора аренды муниципального имущества заполняет форму и размещает заявку (с подписью руководителя арендодателя) в электронном формате на электронной торговой площадке через его «личный кабинет», с приложением:

- расчета стартового размера арендной платы и срока аренды;
- копий технического паспорта или иной технической документации на сдаваемое муниципальное имущество (схема, план), заверенных печатью арендодателя;
- проекта договора об аренде муниципального имущества.

10. Форма документов, а также проекты типовых договоров об аренде муниципального имущества утверждаются приказом уполномоченного государственного органа в сфере местного самоуправления.

11. Информационным сообщением о проведении электронного аукциона на право заключения договора аренды муниципального имущества является объявленное арендодателем проведение электронного аукциона на электронной торговой площадке через его «личный кабинет».

12. В случае если арендодателем является муниципальное учреждение или предприятие, то сдача муниципального имущества в аренду осуществляется по согласованию с соответствующим исполнительным органом местного самоуправления.

Сроки согласования или отказ в согласовании сдачи муниципального имущества в аренду осуществляется в течение 30 дней. В случае отказа исполнительного органа местного самоуправления муниципальное имущество остается в пользовании арендодателя.

13. Арендодатель по требованию претендентов на участие в торгах должен обеспечить доступ к объекту аренды с целью осмотра его технического состояния. При этом, по запросу претендента, арендодатель обязан предоставить для ознакомления правоустанавливающие документы и материалы фотосъемки.

14. К торгам допускаются лица, прошедшие регистрацию на электронной торговой площадке до проведения торгов. Регистрация осуществляется:

- для физических лиц – с использованием электронной подписи или ID-карты, с наличием электронного чипа (e-ID) или с подтверждением ПИН-кода, высылаемого на регистрируемый номер телефона претендента;
- для юридических лиц – с использованием электронной подписи. В случае отсутствия электронной подписи согласно применяемым формам идентификации для физических лиц, с приложением сканированных свидетельства о государственной регистрации/перерегистрации юридического лица и приказа о назначении руководителя или сканированной доверенности, оформленной в соответствии с законодательством, на лицо, осуществляющее регистрацию по идентификационным данным физического лица.

15. Оператор электронной торговой площадки обеспечивает:

- возможность регистрации участников электронного аукциона на электронной торговой площадке;
- подачу участниками электронного аукциона заявок при условии заполнения ими всех полей, а также прекращение подачи заявок по истечении срока их приема, указанного в информационном сообщении о проведении электронного аукциона на право заключения договора аренды муниципального имущества в электронном формате;
- равный доступ участников к процедуре предоставления муниципального имущества в аренду;
- конфиденциальность данных о претендентах и участниках электронного аукциона.

16. Проведение электронного аукциона на право заключения договора аренды муниципального имущества может быть приостановлено оператором электронной торговой площадки в случае технического сбоя, зафиксированного программно-аппаратными средствами электронной торговой площадки, но не более чем на одни сутки. Возобновление проведения электронного аукциона начинается с того момента, с которого он был приостановлен.

В течение одного часа со времени приостановления проведения электронного аукциона оператор электронной торговой площадки размещает на электронной торговой площадке информацию о причине приостановления электронного аукциона на право заключения договора аренды муниципального имущества, времени приостановления и возобновления электронного аукциона, уведомляет об этом всех участников.

17. Арендодатель не несет ответственности за сбои в подключении к сети Интернет со стороны претендентов и участников электронного аукциона, а также за сбои в системе, связанные с подачей электричества и форс-мажорными обстоятельствами, т.е. обстоятельствами непреодолимой силы (наводнение, пожар, землетрясение, взрыв, эпидемии или иные природные бедствия, война, ведение военных действий, введение чрезвычайного или военного положения).

3. Порядок проведения электронного аукциона на право заключения договора аренды муниципального имущества в электронном формате

18. Торги проводятся в форме электронного аукциона на повышение стоимости аренды.

Диаграмма 1. Динамика доходов местных бюджетов, 2010-2018 гг.

дов (выравнивание для развития (точки роста) и выравнивание для соблюдения конституционных гарантий). Разработать и внедрить новые механизмы выравнивания, соответствующие таким целям.

В зависимости от целей выравнивания пересмотреть схему финансирования капитальных вложений с учетом баланса интересов страны и муниципалитетов. Разработать и реализовать механизмы формирования местных бюджетов развития.

Вне зависимости от цели выравнивания *принять меры по сокращению неравенства в финансировании важных для граждан и бизнеса услуг* (в настоящее время территориальные разрывы по важнейшим статьям местных бюджетов составляют: ЖКХ – почти 22 раза, социальная защита – 15 раз, культура – 35 раз).

ты страны в отношении регионального развития. В абсолютном выражении совокупный объем местных бюджетов в 2018 году даже снизился, по сравнению с 2017 годом. В результате органам МСУ не хватает ресурсов для качественного исполнения собственных функций и делегированных государством полномочий.

При этом каждый год Жогорку Кенеш Кыргызской Республики расширяет число функций органов местного самоуправления без соответствующего подкрепления финансовыми ресурсами. Так, за последние годы в число вопросов местного значения добавились вопросы развития туризма, семейного насилия, пробации. Регулярно выдвигаются новые инициативы по расширению функций МСУ, например, в отношении здравоохранения и других вопросов. Но никогда в этих инициативах не учитывается то, что бесконечное расширение функций органов МСУ без изменения распределения доходов между местными и республиканским бюджетами в конечном итоге может привести к полному параличу органов местного самоуправления, их абсолютной неспособности справляться с неконтролируемым числом полномочий и обязанностей.

В связи с ухудшающимся состоянием местных бюджетов, а также необходимостью решения приоритетных задач Кыргызской Республики в сфере развития регионов, просим Жогорку Кенеш Кыргызской Республики установить в Бюджетной резолюции требование о том, что доля доходов местных бюджетов в общем объеме государственных бюджетных доходов должна быть увеличена до 20 процентов в 2020-году и до 25 процентов в 2022 году.

Также просим ввести запрет на расширение перечня вопросов местного значения без внесения соответствующих изменений в межбюджетные отношения.

Предлагается включить в Бюджетную резолюцию ЖК КР на 2020-2022 гг., в целях улучшения состояния местных бюджетов, следующие направления совершенствования межбюджетных отношений.

Определить цели политики выравнивания бюджетной обеспеченности для районов и городов (выравнивание для развития (точки роста) …

Разработать и реализовать меры по повышению доходного потенциала органов МСУ (введение в экономический оборот неучтенных земельных и имущественных объектов, повышение привлекательности объектов муниципальной собственности, сдаваемых в аренду, пересчет налоговой базы по налогу на имущество с учетом кадастровой стоимости объектов недвижимости, которая будет рассчитываться на основе рыночной стоимости и т.п.).

Обеспечить соответствие полномочий МСУ объемам их финансирования – освобождение МСУ от расходов, связанных с исполнением нефинансируемых функций и делегированных полномочий. Продолжить реализацию инициативы перевода финансирования учреждений образования из расходов местного бюджета в расходы республиканского бюджета.

Изменить принципы управления доходами от использования недр и продажи собственности. Ввести ограничения использования таких доходов на текущие расходы в целях направления их на цели развития.

Принять меры по построению системы комплексного планирования, в которой предусмотреть связь между пространственным планированием, социально-экономическим планированием и фактором бюджетной обеспеченности. Разработать и внедрить механизмы финансирования государственных программ на местном уровне посредством республиканского и местного бюджетов.

Директор Союза МСУ АЛМАНБЕТОВ О. Б.,
Председатель правления Института политики развития ДОБРЕЦОВА Н. Н.

Электронные аукционы на право заключения договора аренды муниципального имущества

Принято Постановление Правительства Кыргызской Республики «Об утверждении Положения о порядке проведения аукционов на право заключения договора аренды муниципального имущества в электронном формате» от 29 марта 2019 года, № 142. Основной целью и задачей Постановления является регламентация деятельности органов местного самоуправления для проведения аукциона по предоставлению в аренду муниципального имущества в электронном формате.

Вопрос разработки нормативных правовых актов, регламентирующих вопросы продажи и аренды муниципального имущества, рассмотрен на совещании у заведующего отделом финансов и кредитной политики Аппарата Правительства Кыргызской Республики в декабре 2017 года, и принято решение: рассмотреть возможность внедрения электронного аукциона относительно продажи и аренды муниципального имущества. Кроме того, вопрос внедрения механизма электронной торговой площадки по продаже и аренде муниципального имущества предусмотрен в плане мероприятий Правительства Кыргызской Республики по реализации Программы Правительства Кыргызской Республики «Жаны доорго кырк кадам», утвержденной Постановлением Правительства Кыргызской Республики от 22 сентября 2017 года, № 602.

В целях реализации вышеуказанного вопроса, в ГАМСУМО проведено рабочее совещание, с участием представителей Министерства финансов Кыргызской Республики, Государственного комитета информационных технологий и связи Кыргызской Республики, Фонда по управлению государственным имуществом при Правительстве Кыргызской Республики, Института политики развития, и принято следующее решение:

- **использовать разработанное Государственным предприятием «Инфо-Система» при Государственном комитете информационных технологий и связи Кыргызской Республики программное обеспечение электронной торговой площадки (ЭТП) для проведения электронных аукционов по продаже и предоставлению в аренду муниципального имущества;**
- **определить ГП «Инфо-Система» при Государственном комитете информационных технологий и связи Кыргызской Республики техническим оператором ЭТП для проведения электронных аукционов по продаже и предоставлению в аренду муниципального имущества;**
- **рассмотреть вопрос создания колл-центра ЭТП для решения технических вопросов функционирования ЭТП;**
- **запустить функционирование ЭТП в пилотном режиме на базе органов местного самоуправления Чуйской области – г. Токмок, г. Кант и Ново-Покровского айыл окмоту.**

Вопрос разработки положения о порядке проведения аукционов по приватизации муниципального имущества не предусмотрен, так как, в соответствии со статьей 12-1 Закона Кыргызской Республики «О муниципальной собственности на имущество», применение методов приватизации муниципального имущества производится в порядке, предусмотренном законодательством Кыргызской Республики о приватизации государственного имущества.

При разработке проекта положения о порядке проведения аукционов на право заключения договора аренды муниципального имущества в электронном формате за основу взято Положение о порядке проведения пилотных аукционов на право заключения договора аренды государственного имущества в электронном формате, утвержденное постановлением Правительства Кыргызской Республики 18 августа 2017 года, № 507. Данный проект является результатом совместной работы Агентства, Института политики развития и Государственного комитета информационных технологий и связи Кыргызской Республики, так как техническим оператором электронной торговой площадки является Государственное предприятие «Инфо-Система» при вышеуказанном комитете.

В соответствии со статьей 22 Закона Кыргызской Республики «О нормативных правовых актах Кыргызской Республики», данный проект 18 октября 2018 года размещен на сайте Правительства Кыргызской Республики для общественного обсуждения. По итогам общественного обсуждения замечаний и предложений не было.

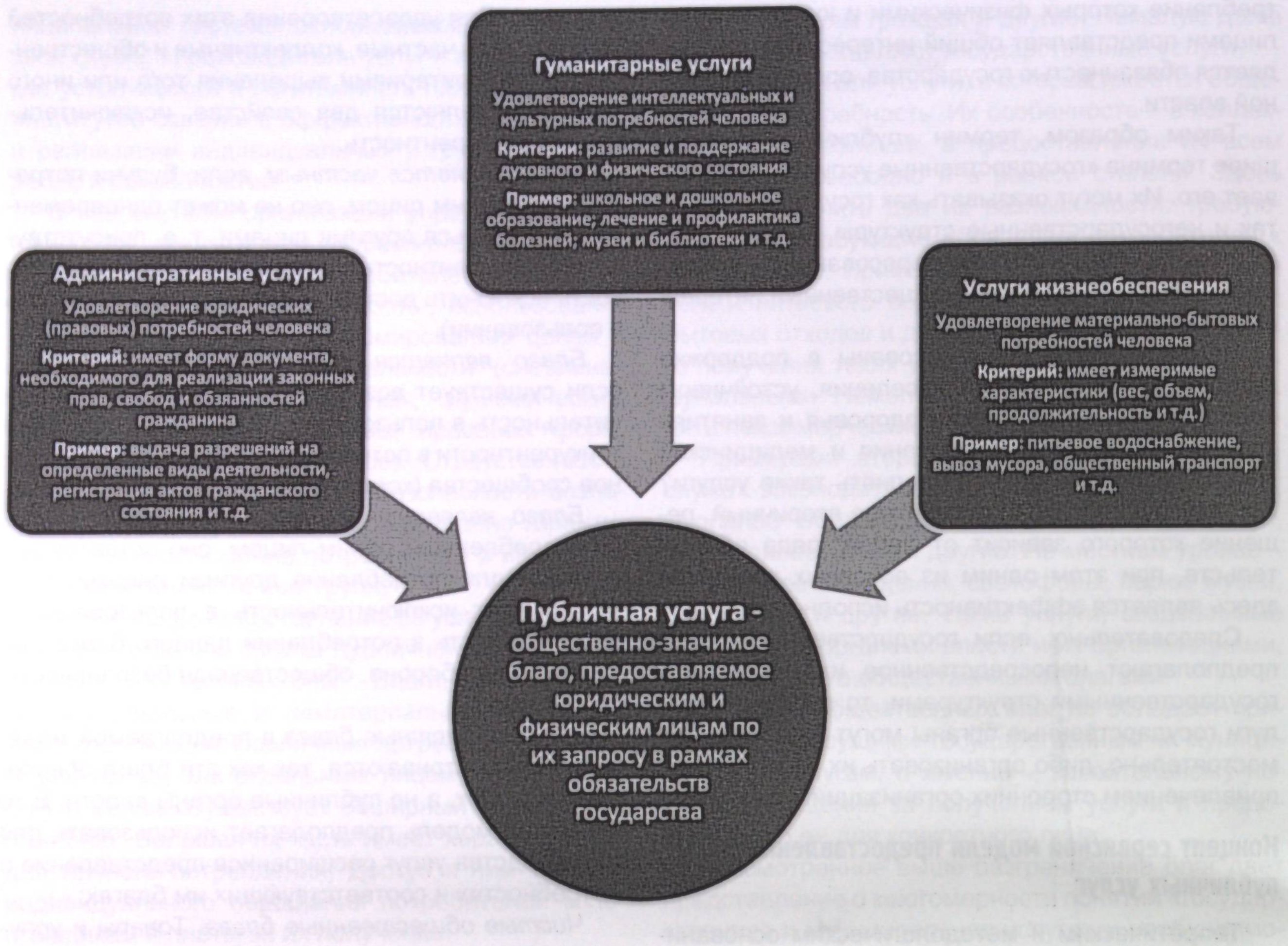

Публичные услуги. Модель выделяет три типа услуг:

- материальные (блага физической среды);
- гуманитарные (блага внутренней среды человека);
- административные (блага правовой среды).

Публичная услуга – это общественное благо, создаваемое действиями государственных органов и ОМСУ, по поддержке жизни и деятельности человека (группы), в реализации им/ими своих конституционных прав и обязанностей.

Публичная услуга – деятельность государственных органов и органов МСУ, направленная на удовлетворение запросов юридических и физических лиц в получении ими общественного блага, реализацию их конституционных прав и обязанностей перед обществом.

Общие критерии публичной услуги:

- наличие запроса[4] на услугу от юридического, физического лица или уполномоченного органа/лица;
- наличие законодательно закрепленного обязательства, полномочия, компетенции государственного органа или органа МСУ;
- наличие обязательства государственного органа/органа МСУ перед гражданами по обеспечению безопасности, охране здоровья, охране окружающей среды.

Критерии отнесения к типам услуг

- **Услуги жизнеобеспечения.** Критерии: общественное благо характеризует объективное (имеет количественные характеристики: объем, вес и т.д.) улучшение среды для жизни и деятельности человека.
- **Гуманитарные услуги.** Критерии: общественное благо характеризует развитие и поддержание духовного, интеллектуального и физического состояния человека.Достижение стандарта общественного блага зависит от участия самого человека.
- **Административные услуги.** Критерии: Общественное благо устанавливает правовые основания для жизни и деятельности человека.

[4] Запрос: 1) актуальный запрос от человека/группы; 2) запрос из прошлого, который: 2.1 по законным процедурам предписан госорганам ПВ в виде обязанностей и соответствующих функций; 2.2 количественные значения таких ПБ установлены в НПБ в виде минимальных значений благ либо ограничений, в случае «безопасности».

Предложения Союза МСУ КР и Института политики развития по бюджетной резолюции Жогорку Кенеша Кыргызской Республики

Объединение юридических лиц «Союз местных самоуправлений Кыргызской Республики» и Институт политики развития выражают озабоченность состоянием местных бюджетов органов МСУ КР. По итогам 2018 года в стране сложилась ситуация, при которой органы местного самоуправления не обладают достаточными финансовыми возможностями ни для качественного решения вопросов местного значения, ни для исполнения задачи развития регионов, поставленной Президентом КР.

Несмотря на Указы Президента Кыргызской Республики, усилия Правительства и принятые в 2018 году меры, доля доходов местных бюджетов в общих доходах местных и республиканского бюджетов в течение последних пяти лет остается в состоянии стагнации, не растет (см. Диаграмму 1), хотя доходы республиканского бюджета растут устойчивыми темпами (см. Диаграмму 2). Это означает, что распределение доходов между местными и республиканским бюджетами никак не учитывает приорите-

Диаграмма 2. Динамика роста республиканского и местных бюджетов, 2010-2018 гг.

ниципальной системы основывается на классической схеме: «производитель услуг – потребитель», где устойчивость и легитимность государственных институтов связана с эффективностью выявления и реализации индивидуальных и групповых интересов и потребностей[1].

В «сервисной» организации управления доминирующим показателем эффективности выступает «удовлетворенность потребителей». Для этого обосновывается необходимость использования комплексного подхода к нормированию целей и задач управленческой деятельности (системная взаимосвязь административных, экономических, социальных, информационных, правовых форм, методов, способов и приемов). Ответственность за жизненное обеспечение и безопасность возлагается на государство, которое призвано гарантировать удовлетворение потребностей и интересов отдельной личности и их групп.

Более общее представление об услугах, за которые ответственны органы публичной власти, дает теория общественных благ[2]. Блага, как известно, это материальные и нематериальные средства, удовлетворяющие различные потребности, приносящие пользу как отдельным лицам, так и обществу в целом. Существует обширный видовой состав благ. Большая их часть имеет характер услуг для личного потребления. Доступ к ним требует индивидуального обращения потребителей к поставщикам и платы за их получение.

Примерами таких услуг являются выдача справок, разрешений; регистрация, обучение, абонементное библиотечное обслуживание. В сфере социальной защиты населения - это назначение и выплата различных пособий (по безработице, беременности, малообеспеченным семьям и т.д.), изготовление и предоставление протезов, предоставление санаторно-курортных путевок отдельным категориям граждан и другие. Немалую долю таких благ составляют государственные услуги.

Есть блага или услуги, в которых имеется общественная потребность. Их особенность – в коллективном потреблении, в предоставлении их всем желающим свободно и в равной степени. Здесь можно выделить две их разновидности: требующие и не требующие обращения потребителей к поставщикам. Примерами первого типа являются услуги питьевого водоснабжения, вывоз твердых бытовых отходов и другие. Вследствие совместного получения таких услуг, их называют также коммунальными. Немалую их часть могут предоставлять некоммерческие и частные организации.

Примерами второго типа общественных благ служат: законодательство, оборона, правопорядок, школьное образование, автомобильные дороги, телерадиовещание и другие. На местном уровне – это уличное освещение, светофоры, парки, музеи, библиотеки и другие. Такие услуги, создаваемые публичными органами власти и их организациями, являются чисто общественными благами.

Этот тип общественных благ не обладает признаками, присущими государственным и муниципальным услугам, а именно – заявительному порядку обращения за получением услуги и предоставлению ее для конкретного лица.

Рассмотренное выше разграничение благ дает представление о многомерности понятий «государственная и муниципальная услуга» и необходимости учета особенностей деятельности по обеспечению потребителей различными их видами.

Это дает возможность введение понятия «публичная услуга», понимаемого как общественно-значимое благо, предоставляемое физическим и юридическим лицам по их запросу, в рамках обязательств государства, и направленное на реализацию их прав, удовлетворение законных интересов либо исполнение обязанностей, возникающих в результате гражданско-правовых отношений.

Общественно-значимые блага – это блага, потребление которых физическими и юридическими лицами представляет общий интерес, поэтому является обязанностью государства, органов публичной власти.

Таким образом, термин «публичные услуги» шире термина «государственные услуги» и охватывает его. Их могут оказывать как государственные, так и негосударственные структуры. Главное, что их объединяет, – это заинтересованность общества в их предоставлении, общественный интерес, социальная значимость.

Например, все заинтересованы в поддержке незащищенных категорий населения, устойчивом водоснабжении, укреплении здоровья и занятиях спортом, получении образования и медицинской помощи и т.д. Кто будет выполнять такие услуги? Вопрос зачастую для потребителя вторичный, решение которого зависит от целого ряда обстоятельств, при этом одним из основных критериев здесь является эффективность исполнения.

Следовательно, если государственные услуги предполагают непосредственное их исполнение государственными структурами, то публичные услуги государственные органы могут оказывать самостоятельно, либо организовать их исполнение с привлечением сторонних организаций.

Концепт сервисной модели предоставления публичных услуг

Теоретическим и методологическим основанием модели является понятийный аппарат «сервисного государства», «публичной власти», «общественных благ» и «публичных услуг». Все эти понятия имеют взаимопроникающий характер.

Сервисное государство. В сервисном государстве смысл и назначение государства заключается в служении индивиду. Из этого следует, что практически любая деятельность государства по взаимодействию с индивидом оказывается государственной (публичной) услугой. Сервисное государство – это особая политическая форма организации публичной власти, располагающая специальным аппаратом управления, направленным на оказание публичных услуг индивидам, а также система социально-правовых гарантий достойного жизнеобеспечения человека, его прав и свобод.

К **публичным услугам** будем относить деятельность публичной власти (государственных и муниципальных органов управления), опосредующую любую активность индивида либо группы, связанную с реализацией ими своих прав и обязанностей и создающую для них конечные блага.

Общественные блага. В «сервисной» организации управления доминирующим показателем эффективности выступает «удовлетворенность потребителей». При этом потребности могут быть частными и публичными (общественными, коллективными). Для удовлетворения этих потребностей производятся частные, коллективные и общественные блага. Критериями выделения того или иного типа благ являются два свойства: исключительность и конкурентность.

Благо является частным, если, будучи потребленным одним лицом, оно не может одновременно потребляться другими лицами, т. е. присутствуют как конкурентность в потреблении, так и возможность исключить доступ к благу (исключительность в пользовании).

Благо является коллективным (клубными), если существует возможность обеспечить исключительность в пользовании благом при отсутствии конкурентности в потреблении этого блага для членов сообщества (коллектива, клуба).

Благо является общественным, если, будучи потребленным одним лицом, оно остается доступным для потребления другими лицами, т. е. отсутствуют исключительность в пользовании и конкурентность в потреблении данного блага (национальная оборона, общественная безопасность, экология).

Чистые частные блага в предлагаемой модели не рассматриваются, так как эти блага обеспечивает рынок, а не публичные органы власти. В то же время модель предполагает использовать для производства услуг расширенное представление о потребностях и соответствующих им благах:

Чистые общественные блага. Товары и услуги, которые производятся в общественном секторе и служат для удовлетворения публичных интересов.

Жизнеобеспечивающие блага. Насущные (жизнеобеспечивающие) – те, которые должны получать все члены общества.

Коллективные (клубные) блага. Социально необходимые и публично значимые.

Отдельные виды деятельности общеэкономического значения в качестве публичных услуг[3].

Публичная власть. За эти блага, так или иначе, ответственна публичная власть (государственные и муниципальные органы управления). Публичная власть отвечает (несет ответственность) сегодня и в будущем за: наличие, доступность (в широком смысле), качество и безопасность услуг. Для этого публичная власть:

- организует производство и предоставление публичных услуг населению;
- взаимодействует в этом вопросе с бизнесом и гражданским сектором;
- организует процессы контроля, мониторинга и оценки услуг;
- применяет различные формы финансирования, в том числе смешанные.

Таблица 1. ***Виды общественных благ***

Виды общественных благ	Конкурентность			Исключительность			Обеспечивает
	Высокая	Умеренная	Отсутствует	Высокая	Умеренная	Отсутствует	
Чистые частные блага	+			+			Рынок
Жизнеобеспечивающие блага	Не имеет значения (определяется обществом по политическим мотивам)				+		Государство
Смешанные общественные блага		+				+	Муниципалитет
Коллективные (клубные) блага			+		+		Муниципалитет
Чистые общественные блага			+			+	Государство и (или) муниципалитет

[1] Сервисное государство: проблемы теории и практики. Я. Коженко, А. Мамычев //Власть, №3, 2010.
[2] Дж. Стиглиц, Экономика общественного сектора. М. 1997.

[3] Данный вид предполагается в отдаленной перспективе, так как он затрагивает чистые частные блага.

Новая модель предоставления услуг

ТРЕТЬЯКОВ А., МУРЗАЕВ С. МАДЕЮЕВ А., БАЛТАГУЛОВ Д., ЧЕКИРОВ А.А. по заказу Проекта УУМУ

24 апреля 2019 года в Бишкеке состоялся семинар на тему «Развитие сервисной модели предоставления услуг в Кыргызской Республике». Мероприятие организовано с целью презентации модели публичных услуг в Кыргызской Республике, отвечающей современным требованиям «сервисного характера», органам местного самоуправления и государственным органам управления, а также потребностям населения и местных сообществ.

«В 2018 году при поддержке Проекта «Улучшение услуг на местном уровне» (по Проекту УУМУ был разработан План мер по оптимизации системы услуг на местном уровне на 2018 – 2023 годы и утвержден совместным Приказом от 23 августа 2018 года Министерства экономики КР и Государственного агентства по делам МСУ и межэтнических отношений (ГАМСУМО). Дополнительно, на основании обращения Министерства экономики КР, Проектом PSI была оказана поддержка в реализации утвержденного Плана, а именно – в разработке модели «публичных услуг», которая входит в Задачу №1 Плана мер. В октябре прошлого года Министерство экономики КР приняло решение провести первый установочный семинар с целью обсуждения методических подходов к развитию сервисной модели предоставления услуг в КР с учетом национального и зарубежного опыта», – сказала Асель МАМБЕТОВА, руководитель Проекта УУМУ. В ходе семинара участникам, в лице представителей государственных органов, членов проектной группы, экспертов и представителей донорских организаций (всего 63 участника), были представлены результаты работы экспертной группы:

- «Модель публичных услуг в Кыргызской Республике: концептуальные подходы», эксперт – ТРЕТЬЯКОВ А.В.
- «Административный тип услуг новой модели публичных услуг в Кыргызской Республике», эксперт – МУРЗАЕВ С.К.
- «Гуманитарный тип услуг новой модели публичных услуг в Кыргызской Республике», эксперт – МАДЕЮЕВ А.Н.,
- «Услуги жизнеобеспечения новой модели публичных услуг в Кыргызской Республике», эксперт – БАЛТАГУЛОВ Д.Т.
- Вопросы финансовых механизмов новой модели публичных услуг в КР, эксперт - ЧЕКИРОВ А.А.

Основу действующей модели системы предоставления государственных и муниципальных услуг составляет Закон КР «О государственных и муниципальных услугах» от 17 июля 2014 года, № 139. Данный Закон КР закрепил правовое определение понятию «государственная и муниципальная услуга», определил принципы взаимоотношений ключевых субъектов системы предоставления государственных и муниципальных услуг (получателя и исполнителя услуги) и основные составляющие его организационного и правового механизма, которые включают:

- систему реестров государственных и муниципальных услуг;
- стандарты предоставления государственных и муниципальных услуг;
- административные регламенты производства государственных и муниципальных услуг;
- способы доступа к государственным и муниципальным услугам;
- мониторинг и оценку качества и доступности государственных и муниципальных услуг.

Определение понятий «государственная и муниципальная услуга», данное в Законе, имеет несколько особенностей. Одним из них является «исполнение запроса юридических и физических лиц».

Из сферы регулирования этого Закона выведен большой спектр видов деятельности органов власти по обеспечению услугами жизнеобеспечения (питьевое водоснабжение, теплоснабжение, вывоз твердых бытовых отходов, дороги и т. д.), относящийся к обязанностям органов власти разных уровней. Иначе говоря, из круга услуг выведен большой перечень услуг, за которые ответственны органы МСУ в рамках вопросов местного значения, согласно Закону КР «О местном самоуправлении» от 15 июля 2011 г., № 101. Здесь можно также отметить, что Закон КР «О государственных и муниципальных услугах» исполнителями услуг определяет лишь учреждения, исключая государственные и муниципальные предприятия, оказывающие инфраструктурные услуги. В результате число услуг, включенных в базовый реестр муниципальных, составляет лишь 12 наименований.

Закон не регулирует ряд других отношений, с которыми юридические и физические лица обращаются в государственные и муниципальные органы власти. Например, деятельность по исполнению лицензионно-разрешительных функций. Все виды деятельности органов публичной власти регулируются Законом КР «О лицензионно-разрешительной системе» от 19 октября 2013 года, № 195. Данный вид взаимоотношений имеет с предоставлением государственных и муниципальных услуг больше сходства, чем различий. Это реестр видов лицензий и разрешений (около 100), установленный порядок обращения юридических и физических лиц, регламентация подготовки результата, мониторинг и оценка, перевод в электронный формат, предоставление услуг по принципу «Единого окна» и через портал электронных услуг и т.д.

ВЫВОД. Сегодня Единый реестр государственных и муниципальных услуг, в основном, охватывает услуги социального и административного характера, предоставление которых регулируются также законами КР «Об основах административной деятельности и административных процедурах», «Об основах социального обслуживания населения КР», «Об образовании» и другими.

Таким образом, действующая система предоставления услуг регулируется не единообразно, из-за различной ее правовой базы, в результате население, бизнес и общество в целом не всегда получают те услуги, в том качестве и объемах, в которых нуждаются. Это снижает доверие к органам публичной власти всех уровней, препятствует повышению уровня благосостояния граждан Кыргызской Республики.

РЕКОМЕНДАЦИЯ. Решение этих и других проблем видится в развитии системы предоставления услуг, за которые ответственны органы публичной власти, путем достройки действующего организационно-правового механизма предоставления государственных и муниципальных услуг в направлении сервисной модели.

Подходы, принятые в новой модели предоставления услуг

Одним из подходов к решению указанных выше проблем являются идеи и положения Концепции сервисного государства и теории общественных благ, использование их категорий и понятий.

Сервисная идея развития государственной/му-

Молодежь села Оттук Улахолского АА получила услугу досуга

Село Оттук входит в Улахолский айылный аймак в числе других пяти сел. В Оттуке 2397 жителей, из которых 512 человек – молодежь до 25 лет. Несмотря на то что село Оттук довольно большое, здесь не было места для досуга. В школе нет спортивного и актового зала, школьникам приходилось готовить различные мероприятия в клубе. Клуб был очень старый, отопления в нем не было, зимой в клуб и библиотеку никто не заходил. По этой причине в селе не было условий для организации различных кружков, где могли бы заниматься школьники.

УРПАЛЫЕВА Аймончок, ученица 7 класса: *«Я с малых лет увлекаюсь игрой на комузе. К сожалению, раньше в селе не было учителя и кружка, где можно было этому обучиться. Мы с одноклассниками ходили к Гульнаре-эже домой, чтобы учиться игре на комузе. Она обучала нас в домашних условиях. Получить хорошие навыки нам было трудно и не всегда удобно для учителя».*

На собрании жителями Улахолского АА было решено в первую очередь решить проблему с досугом в селе Оттук. Для улучшения услуги «Эффективная организация услуги досуга молодежи и подростков с. Оттук Улахолского АА» Проект выделил 4263220 сомов, айыл окмоту в качестве софинансирования – 530600 сомов. На эти средства был сделан капитальный ремонт клуба и библиотеки, проведено отопление и водоснабжение, закуплено музыкальное и компьютерное оборудование, построена детская площадка и подключен WI-FI.

Для организации кружка комуза было закуплено 6 комузов. Теперь в благоустроенном клубе и библиотеке села Оттук работает кружок по обучению игре на комузе, куда ходят 20 школьников (11 девочек и 9 мальчиков), и кружок по вокалу, который посещают 10 детей (6 мальчиков и 4 девочки). В клубе проводятся различные культурно-массовые мероприятия, различные конкурсы между школами, праздничные концерты, развлекательные мероприятия для детей, а также общественные слушания с участием местных жителей и представителей местного самоуправления и местного кенеша. В библиотеке села Оттук созданы все условия для читателей и посетителей, для набора и поиска информации в компьютере. На сегодня общее количество читателей – 616 человек разной возрастной категории. Из них 402 женщины, 239 подростков, 270 детей до 15 лет и 5 ЛОВЗ. За год количество посетителей зоны WI-FI, компьютеров и детской площадки составило 4117 человек, включая 2804 женщины.

В библиотеке проводятся различные мероприятия областного уровня по развитию сельских библиотек с участием всех библиотекарей области и районных отделов культуры. Кроме этого, в библиотеке планируются различные мероприятия, семинары и подготовительные мероприятия для участия в республиканских конкурсах «Мамлекеттик тилибизди сактайлы» (Сохраним государственный язык), «Лучший молодой библиотекарь»; учреждение приняло участие в конкурсе на самую оборудованную сельскую библиотеку, проводимую Минобразования и науки КР в рамках Года развития регионов и цифровизации. Помимо этого, проводился семинар по Проекту «Читаем вместе», в котором приняли участие дети дошкольного возраста с родителями.

Аймончок УРПАЛЫЕВА, ученица 7 класса: *«Когда я услышала, что после ремонта клуба откроется кружок по обучению игре на комузе, то записалась в него не раздумывая. Теперь мы учимся игре на комузе в нормальных условиях. Мои родители пока еще не купили мне комуз, поэтому я играю на инструменте, принадлежащем клубу. Сейчас я одна из успешных учениц кружка и готовлюсь к областному музыкальному конкурсу. Приложу все усилия, чтобы получить призовое место».*

Аяна КАРЫБЕКОВА, ученица 6 класса: *«Я тоже увлекаюсь игрой на комузе, до ремонта клуба не было возможности учиться игре на нем. Не было учителя и инструментов. Теперь я с удовольствием хожу в кружок комуза, по словам учителя, у меня хорошие данные, чтобы стать отличной комузисткой».*

Для финансовой устойчивости на 2019 год из местного бюджета заложено следующее финансирование услуги: зарплата – 196634 сома, проведение мероприятий – 24000 сомов, коммунальные и прочие расходы – 23133 сома. Объявлен набор детей в кружок по шахматам. **М**

В Тогуз-Булаке открылось новое спортивное поле для детей

В селе Сары-Булун, Тогуз-Булакского айылного аймака, Тюпского района состоялось открытие новой спортивной площадки с мини-футбольным и волейбольным полями при средней школе им. Тагаева. План действий по улучшению услуги был реализован при финансовой поддержке Проекта «Улучшение услуг на местном уровне», финансируемого правительством Швейцарии через Швейцарское управление по развитию и сотрудничеству и выполняемого ХЕЛЬВЕТАС и Институтом политики развития.

Айыл окмоту, участвуя в качестве целевого муниципалитета в Проекте УУМУ, разработал План действий по улучшению услуги (ПДУУ) обеспечения школьников и молодежи села условиями для занятия спортом и досуга. На конкурсе грантовых проектов данный план был одобрен и поддержан на сумму 1040000 сомов, софинансирование из местного бюджета составило 284477 сомов. Общая сумма проекта по организации спортивной площадки составила 1324477 сомов. В рамках реализации проекта при СШ им. Тагаева на территории спортивной площадки организованы мини-футбольное и волейбольное поля, сделано ограждение всей территории спортивной площадки, установлены скамейки и проведено освещение.

На церемонии открытия каждая команда вышла на поле в спортивной форме и продемонстрировала различные игры. Гости церемонии убедились в том, что занятия спортом проводятся не только для мальчиков, но и для девочек. Жители отметили, что сейчас в спорте число девушек возросло, более того, у них имеется собственная волейбольная команда.

Один из аксакалов села выразил свое мнение так: *«Сегодня большое событие для жителей села Сары-Булун! Особенно мы рады за наших детей. Новая игровая площадка стала местом, где наша молодежь может собираться, играть в футбол, волейбол и просто проводить время вместе. Они даже организовали женскую волейбольную команду девочек и невесток из села. Уже проведены женские турниры по волейболу между двумя селами. Мы считаем, что привлечение и мальчиков, и девочек к занятиям физической культуры в раннем возрасте и формирование у них заинтересованного отношения к спорту станет постоянным, чтобы они продолжали заниматься спортом в будущем, чтобы оставаться здоровыми во всей своей взрослой жизни».*

Благодаря реализации ПДУУ, более 500 молодых людей и школьников получат возможность проводить свой досуг, заниматься спортом и проводить спортивные мероприятия. Поддерживая подобные инициативы в области досуга и спорта для молодежи, Проект нацелен на достижение преимуществ, которые имеют далеко идущие планы, выходящие за рамки игрового поля и влияющие на активное вовлечение девочек-подростков в спорт. М

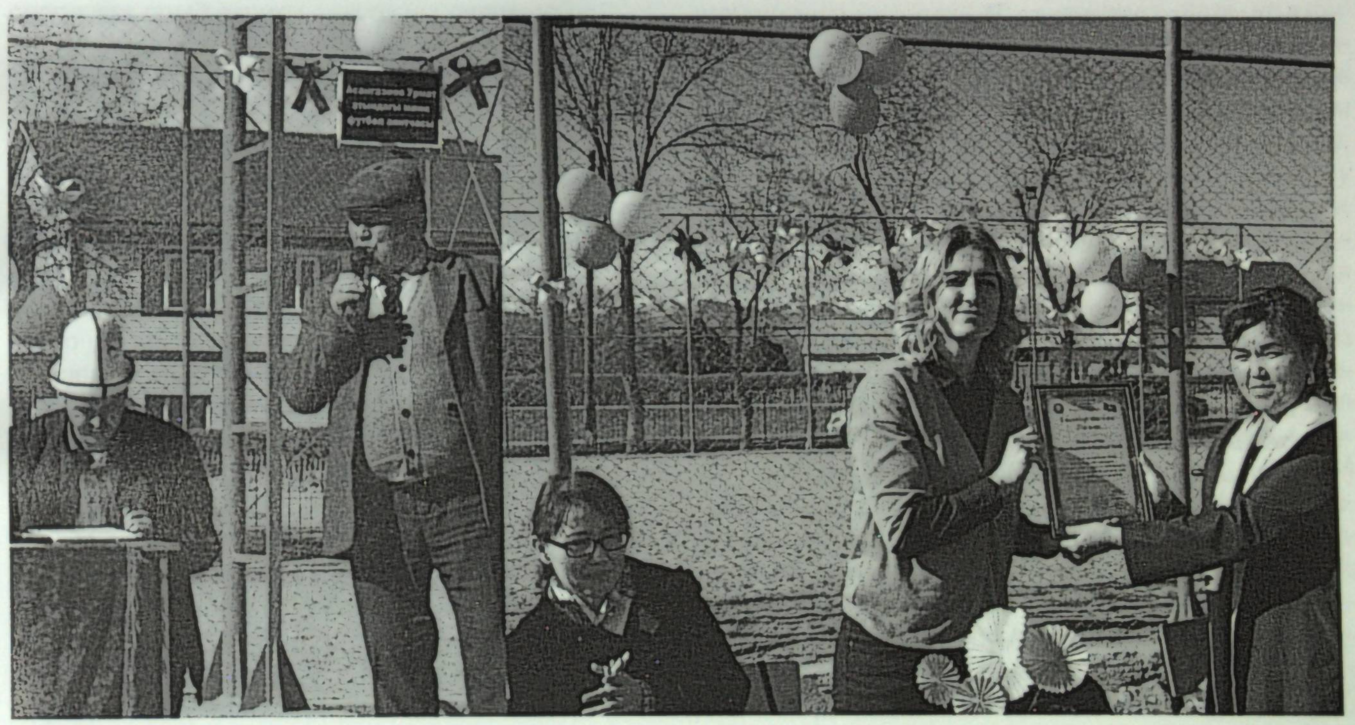

Муниципальный парк в Ленинском АА - новое оживленное место для социализации сообщества

В селе Ленинское, состоялось официальное открытие обновленного парка отдыха. Теперь каждый житель села, а главное - молодежь и дети, имеют возможность проводить свое свободное время в безопасном, освещенном и чистом парке с бесплатной Wi-Fi-зоной. В парке были установлены удобные скамейки, светодиодные фонари с датчиками освещенности, а также детская площадка с современными качелями, горками и турниками. План действий по улучшению услуги был реализован при финансовой поддержке Проекта «Улучшение услуг на местном уровне», финансируемого правительством Швейцарии, через Швейцарское управление по развитию и сотрудничеству и выполняемого ХЕЛЬВЕТАС и Институтом политики развития.

Общая сумма гранта составила 3100000 сомов, дополнительно 355130 сомов были выделены айыл окмоту в качестве собственного вклада.

Чынара ТИЛЕКЕЕВА, жительница села Ленинское: *«Мне 35 лет, у нас с мужем пятеро детей. Муж трудится рабочим, я ухаживаю за ребенком с ЛОВЗ вот уже 13 лет, его зовут Муслим. Ребенок не может самостоятельно передвигаться, но постоянно просит, чтобы его часто выводили на улицу. Мне с ребенком некуда было идти. Нет детских площадок, кинотеатров, места для культурного отдыха.*

В селе Ленинское, расположен сельский парк, который долгие годы оставался без присмотра, в нем не было никаких условий, там паслись домашний скот, везде был мусор, деревья высохли, в нем не было ничего интересного и привлекательного. Долгое время я не могла создать ребенку условий для прогулок. С этим вопросом много раз обращалась к нашему председателю квартального комитета.

Об этой проблеме говорила в ходе фокус-группы, проведенной при поддержке Проекта УУМУ. На расширенном собрании айылного аймака наша фокус-группа презентовала услугу культурного отдыха и досуга в парковой зоне села Ленинское, и большинство участников собрания определили эту услугу приоритетной.

В 2017 году Ленинский АО с помощью Проекта «Улучшения услуг на местном уровне» реабилитировал сельский парк. Были проведены саночистка деревьев, уборка территории, сделаны ограждения вокруг парка, установлены скамейки, фонари ночного освещения. Построена детская площадка – качели, карусели, горки, песочницы, турники; обустроены площадки для аттракционов. На всех дорожках, площадках уложена брусчатка, стало очень комфортно гулять с маленькими детьми и катать на колясках малышей. На территории парка построен новый туалет, фонтан, восстановлена ирригационная система. Отремонтированы информационные стенды, установлена электронная информационная доска (электронная бегущая строка), проведен бесплатный Интернет с WI-FI для отдыхающих. После реконструкции парка здесь стали проводить различные мероприятия, праздники, постоянно приводят на прогулку детей из детских садиков и школ.

Теперь мы с Муслимом часто ходим на прогулку в парк, это ему очень нравится, потому что здесь свежий воздух, везде чисто и красиво, привлекательно, гулять и отдыхать интересно. Муслим стал активным, начал общаться с другими детьми.

Сельский парк объединяет жителей разных национальностей. В селе Ленинское живут люди 17 национальностей. В сельском парке женщины с детьми общаются, дружат, поближе узнают друг друга, ходят в гости, обмениваются новостями.

Молодежь в свободное время приходит в парк, отдыхает, играет на аттракционах, пользуется бесплатным Интернетом с WI-FI, общается между собой. Раньше из-за отсутствия условий культурного отдыха молодежь часто попадала в неприятные ситуации. Теперь пожилые люди, молодежь, школьники и дети из разных сел вместе отдыхают, дружат, играют, общаются, проводят свое свободное время в парке.

С первых дней весны женщины с детьми, школьники начали активно участвовать в субботниках по очистке и озеленению парка и этим вкладывать свою лепту в развитие села. Мы хотим, чтобы наш сельский парк постоянно был красивым, зеленым, чистым и интересным». **М**

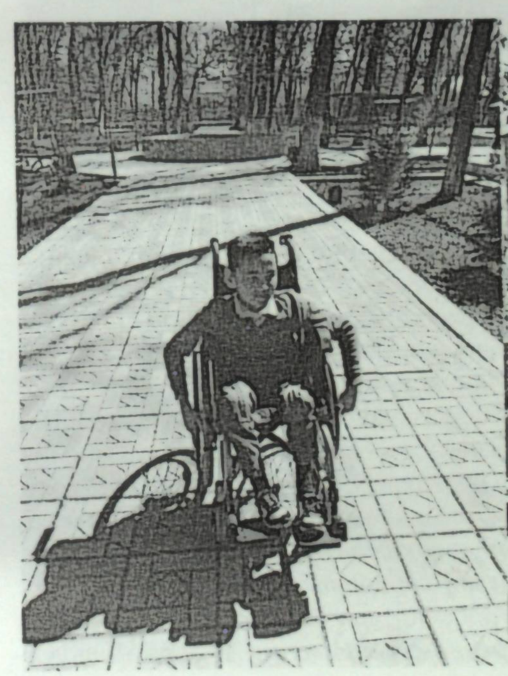

средств в бюджете это не было осуществлено на деле. Жители села хоть и мечтали о проведении воды в каждое домохозяйство, понимали, что это произойдет не скоро.

«Меня зовут ЖАНАЛИЕВА Айнура, мне 43 года. Я родилась и выросла в этом селе, и мне тяжело смотреть на то, что детство моих детей омрачено проблемой доставки воды. Я не работаю, занята домашним хозяйством, дети мне в этом очень помогают. Муж, кроме животноводства и сельского хозяйства, еще подрабатывает на стройках. Он в основном на работе, я занята домашними делами, и нашим бедным детям приходится носить воду. Без воды жизнь останавливается, поэтому, несмотря на плохую погоду, и в снег, и в грозу детям приходилось приносить воду из центральной колонки», – рассказала мама Нурайым.

«Для скота или для хозяйства у нас воды достаточно, но вот проблема питьевой воды создает неудобства для каждого члена семьи во всем поселке. Жалко видеть детей, которые по грязным улицам ежедневно носят флягами воду. Чтобы прокормить семью, я вынужден подрабатывать и часто выезжать на стройки. Со стройки всегда возвращаюсь в грязной одежде, но не имею нормальных условий, чтобы помыться. Иногда мы ходим в платную баню. А если в домашних условиях приходится мыться, то много расходуется воды. Когда во фляге остается мало воды, у всех возникает тревога. Из-за отсутствия воды невозможно создать нормальные бытовые условия, и вся работа по дому ложится на жену и детей», – поделился глава семьи.

Проблема с питьевой водой разрешилась с участьем МСУ в Проекте УУМУ в 2016 году. Жители, подняв вопрос питьевой воды и реконструкции дорог на общественных слушаниях, попросили органы МСУ подготовить заявки именно по этим двум проблемам.

«Мы с трудом поверили, когда нам сообщили, что заявка по питьевой воде была одобрена конкурсной комиссией Проекта и что нам в скором времени проведут воду и начнутся работы по проведению водопроводной системы. По окончании работ были даже установлены счетчики прямо в домах. Оплата за воду теперь установлена по тарифам, выходит около 100 сомов в месяц. Как только провели воду в дом, я в первую очередь создал все условия для своей семьи. Теперь у нас есть и стиральная машина, и ванная с душем, и нагреватель воды. Супруга рада, что теперь не стирает вручную. Пропали и ссоры детишек, связанные с нехваткой воды. Время, которое они тратили на доставку воды, теперь посвящают занятиям и даже ходят на дополнительные внешкольные кружки. Мы можем гордо сказать, что теперь живем также неплохо, как и люди в городе. В этом убедились и сами сотрудники Проекта, когда приехали на открытие системы питьевого водоснабжения. Я хочу поблагодарить за такую работу представителей Проекта и нашего АО и пожелать им удачи в дальнейшем. Ведь они делают благородное дело и получают признательность многих жителей во всех селах, где работают. Возможно, для них это мелочь, но для нас - это огромная работа, которая полностью улучшила наши условия жизни».

«Мы с братом очень обрадовались и даже не поверили, когда родители сказали, что у нас будет вода прямо внутри дома. Мы не думали, что это возможно сделать за такое короткое время. Особенно радовался мой брат Нурдоолот. Говорил, не верится, что больше ему не придется носить воду издалека. Сейчас у нас в доме созданы все условия. Мой брат теперь больше времени проводит с друзьями, они часто играют в футбол. Я теперь школу не пропускаю, оценки мои улучшились. У мамы тоже освободилось время помогать делать со мной уроки. Я даже записалась на дополнительные занятия по изучению английского языка. Хочу научиться говорить на английском. А еще я начала ходить на кружок комуза. Очень нравится мне изучать ноты. Когда выучу мелодии, буду родным по вечерам играть и концерты устраивать. Мама очень радуется моим успехам».

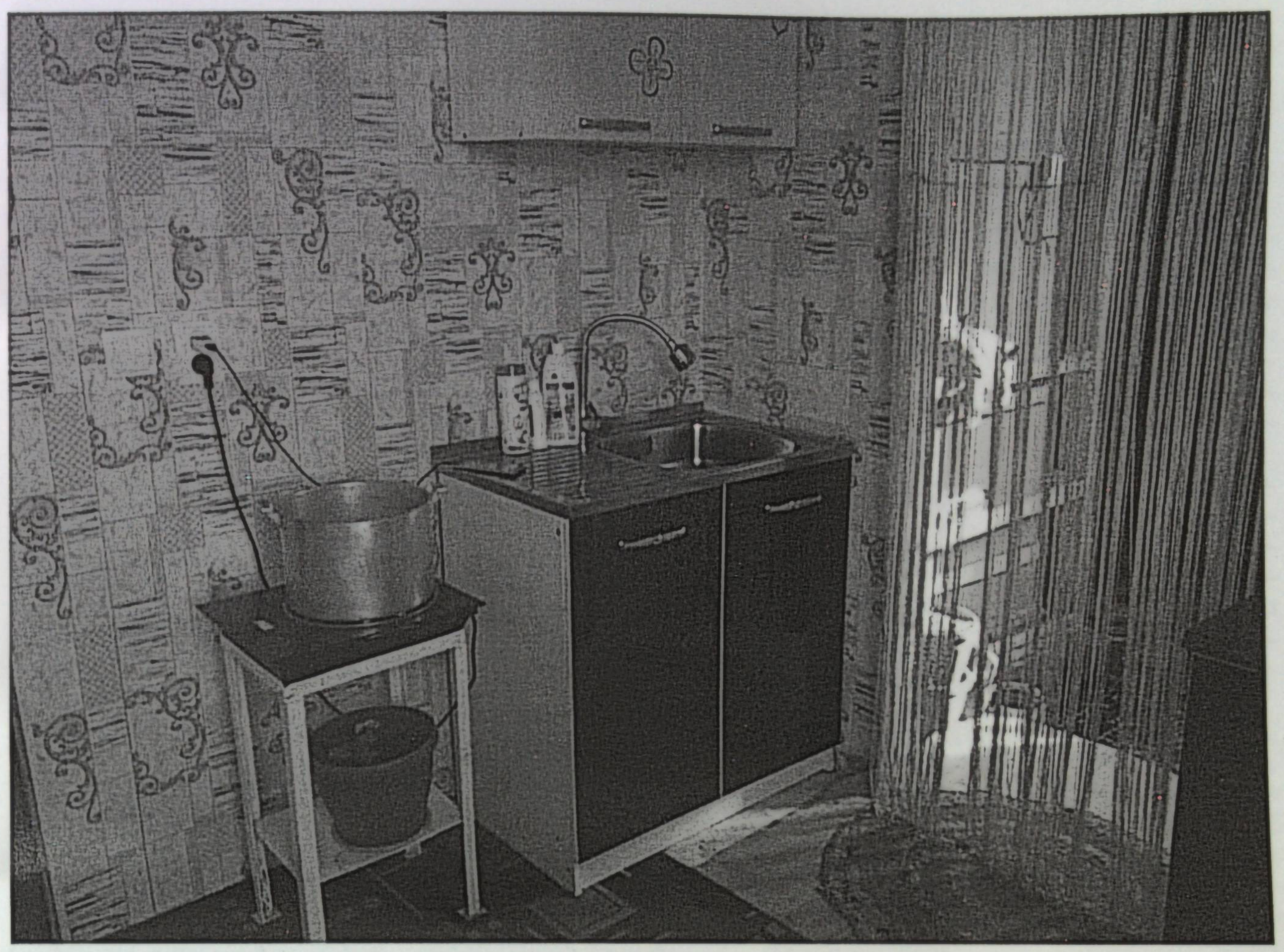

После введения в строй новой системы водоснабжения в новостройках сел Арал и Мин-Булак Аральского АА 12 октября 2018 года более 500 жителей получили доступ к чистой питьевой воде. Айыл окмоту, будучи пилотным муниципалитетом, реализовал план по обеспечению населения новостроек чистой питьевой водой, путем расширения действующей системы водоснабжения села Арал до новостроек, построив новую водопроводную систему, протяженностью 3540 метров, на общую сумму 4200135 сомов. В рамках реализации ПДУУ айыл окмоту совместно с работниками СООППВ «Белек» провели расчет экономически обоснованного тарифа. Обновленный тариф был вынесен на обсуждение жителям села, презентован на общественном слушании и одобрен населением айылного аймака, утвержден на сессии айылного кенеша. Предыдущий тариф составлял 25 сомов на одного человека в месяц, тариф по новому расчету – 30 сомов за 1 м^3. Обновлена система учета, а также установлена биллинговая система учета абонентов. СООППВ переходит от подачи воды через уличные колонки на дворовую подачу через водомерные счетчики, что обеспечивает бережное отношение к питьевой воде, а также повышение сбора за услугу. **М**

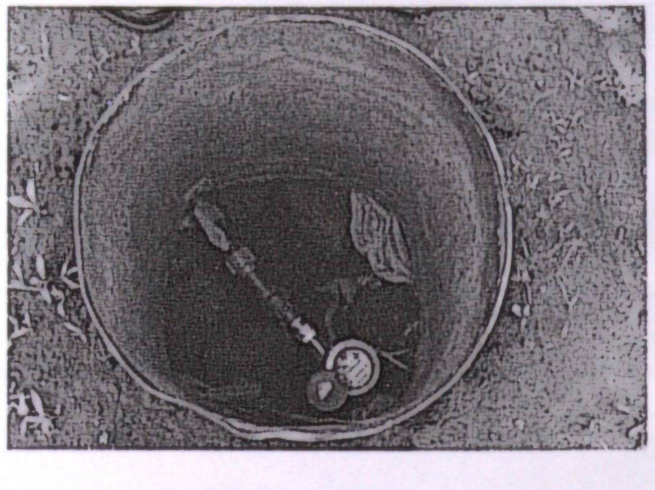

к системе питьевого водоснабжения. Уличные колонки больше не используются, а каждое домохозяйство оборудовано счетчиком воды, по которому взимается плата за использованную воду. Это, в свою очередь, обеспечивает прозрачность водоснабжения и водопотребления. До участия в Проекте, в с. Жоон-Кунгой населению не оказывалась услуга по обеспечению питьевой водой, жители использовали грунтовые воды.

Общая стоимость проекта составляет 5 034 194 сома, из них грантовая сумма – 3 200 956 сомов, собственный вклад айыл окмоту – 1 833 238 сомов. Линия водопровода проложена в каждый двор. В настоящее время в селе Жоон-Кунгой 418 дворов, в которых проживает 2134 человека, обеспечены питьевой водой 24 часа в сутки.

Для обеспечения устойчивости оказания услуги был разработан тариф и вынесен на общественное слушание жителям Курманбекского АА. По итогам обсуждения установлен тариф, в размере 26 сомов за 1 м^3 чистой питьевой воды, который был утвержден на сессии Курманбекского АК. Составлены договора о сотрудничестве по предоставлению услуги водоснабжения между АО и СООППВ, между СООППВ и потребителями питьевой воды. Более двух тысяч жителей Курманбекского айылного аймака получили доступ к чистой питьевой воде, благодаря введению в эксплуатацию новой системы. Для обеспечения устойчивости предоставления данной услуги муниципалитет освоил инновационные механизмы управления, такие, как аутсорсинг и расчет обоснованного тарифа.

Житель села Жоон-Кунгой Омор ЖАМАНКАРАЕВ: «После распада Советского Союза в нашем селе услуги по обеспечению чистой питьевой водой не было, жители употребляли грунтовую воду, которую выкачивали из 5-10-метровой глубины водяным насосом. Грунтовая вода была на вкус соленая и не соответствовала санитарным требованиям. В настоящее время при помощи Проекта УУМУ завершились работы по предоставлению данной услуги, в результате в каждое домохозяйство проведены трубы, установлены счетчики, и жители теперь круглосуточно получают воду. Мы создали условия по современным стандартам и установили себе стиральные машины, водонагреватели и душевые кабины в домах. Доступность, качество и устойчивость услуги по водоснабжению оправдали ожидания жителей».

Для создания условий для работников СООППВ было выделено помещение, они обеспечены оргтехникой со специальной программой для работы с абонентами, а также для бесперебойной подачи воды приобретен генератор, ящик для инструмента с металлическими замками, аппарат для сварки пластиковых труб «DWP-1500,1500Вт».

Важно понимать, что улучшение услуги – это непрерывный процесс. Он не ограничен закупкой нового оборудования и ремонтом здания или системы водоснабжения. Самое главное – это хорошие навыки управления услугой со стороны органов местного самоуправления, гарантирующие качество предоставляемой услуги, доступность всем жителям муниципалитета и ее устойчивость. Цель швейцарского гранта, который был дополнен местным вкладом, – реагирование на неотложные потребности при разработке механизмов, что, в свою очередь, укрепляет отношения между гражданами и муниципалитетами, повышает подотчетность местных органов власти и обеспечивает устойчивость инфраструктуры, финансируемой за счет Проекта.

Маленькой Нурайым больше не надо носить воду (Аральский айылный аймак)

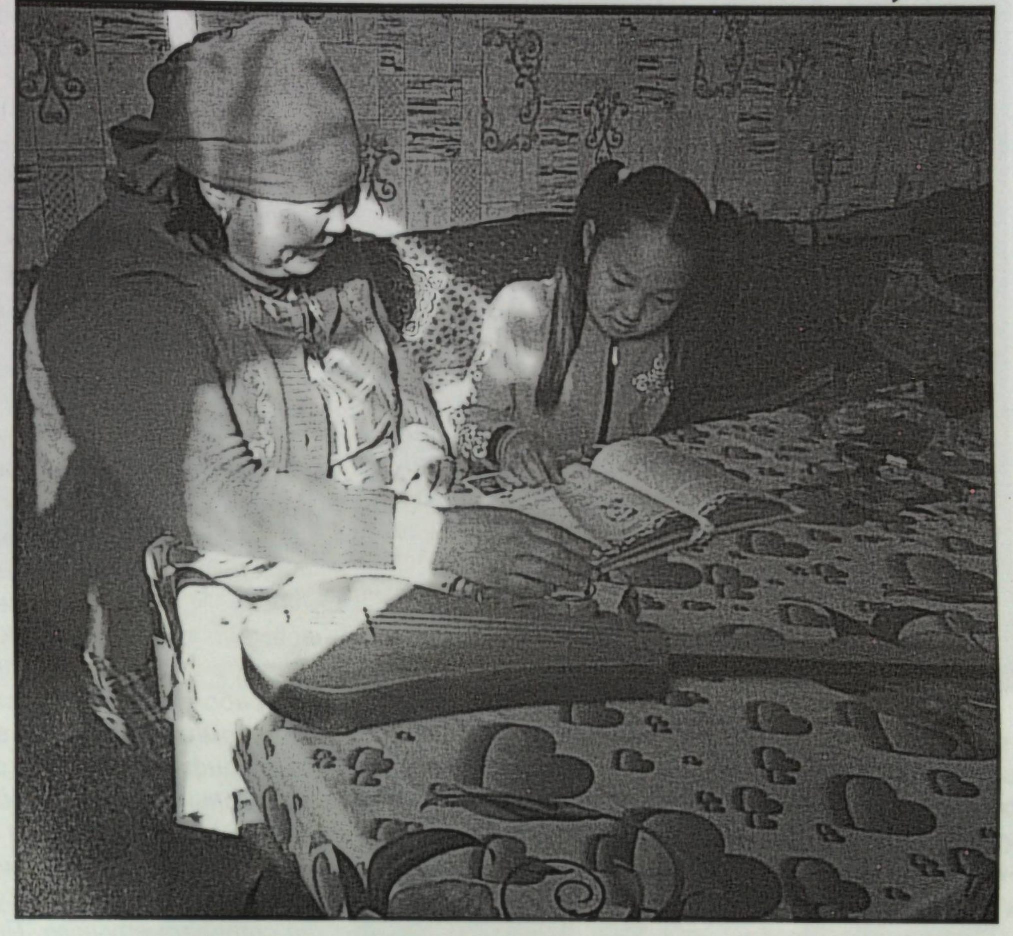

Вдоль села Арал, расположенного в Аральском АА, с южной стороны тянется болото, а с северной – протекает река Тюп. На первый взгляд создается впечатление, что село не нуждается в воде. Для основных видов деятельностей сельских жителей – животноводства и сельского хозяйства – были созданы хорошие условия. Однако, несмотря на то, что фермеры не испытывали трудностей с поливной водой, в селе остро стояла проблема с чистой питьевой водой для каждой семьи, так как жителям приходилось носить воду за 1-2 км каждый день.

«Меня зовут Нурайым КАЛЫЕВА, мне 12 лет. Из рассказов мамы я слышала, что ее детство также прошло в ежедневном хождении за водой с флягами на центральную колонку села. Нам с братом приходится приносить воду каждые два дня, иногда и каждый день. Мы просим экономить воду дома и не использовать ее, когда нет острой необходимости. Но все равно, когда маме приходится стирать наши вещи или мыть посуду, запасы воды быстро заканчиваются. Иногда мы даже из-за этого ссоримся и не хотим идти за водой, особенно зимой и, кроме всего, это ведь еще и занимает много времени. Зимой мне приходилось пропускать уроки, чтобы сходить за водой до наступления темноты. Мы потом от усталости не могли делать домашнее задание, полученное в школе. Иногда мой брат меня жалел и ходил сам, но одному ему было тяжело. Зимой еще мы топим снег, а весной собираем запасы дождевой воды. Такая вода годится для стирки или мытья посуды. Стирать одежду папы – самая тяжелая работа для мамы. Его одежду приходится стирать очень часто. Это плохо отражается на ее здоровье. После долгой стирки у нее болят почки и спина, и потом она не может встать с постели в течение многих дней».

Проведение воды в село Арал всегда было приоритетом для АА, но, к сожалению, из-за нехватки

устроены бактерицидная лампа и щит управления, построено ограждение по периметру резервуара, отремонтировано здание сторожки в зоне резервуара, на улицах построены 40 ящиков, где установлены 400 водомерных счетчиков, произведены ремонтные работы порывов и колодцев в существующей водораспределительной сети, кроме этого установлены 6 штук уличных колонок (краны) на улицах села. За качеством услуги по обеспечению населения питьевой водой регулярно будет следить группа Совместного мониторинга и оценки.

На общественных слушаниях жители айылного аймака обсудили и одобрили тариф на чистую питьевую воду, который затем был утвержден на сессии Бешик-Жонского айылного кенеша. Составлены договора о сотрудничестве по предоставлению услуги водоснабжения между АО и СООПВ, между СООПВ и абонентами. Нурдин КУРМАНБЕКОВ, житель села Бешик-Жон: *«Все жители нашего села, особенно многодетные семьи, молодые семьи и граждане с ограниченными возможностями здоровья, ждали решения вопроса чистой питьевой воды 28 лет. До этого вода поступала два раза в неделю и всего лишь на 2-3 часа. Из-за нехватки воды жителям приходилось привозить ее флягами на тележках или на ослах, и эта участь выпадала на долю женщин и детей. Жителям даже приходилось использовать воду из канала. Благодаря участию в Проекте и улучшением услуги водоснабжения, все жители обеспечены чистой питьевой водой 24 часа в сутки, стоимостью всего 20 сомов за 1 м³. Это большое достижение. Более того, для восьми малоимущих семей трубы были проведены за счет местного бюджета, а также предусмотрены 50% льготы при оплате за воду».*

Мендайым АРЗИЕВА, лидер фокус-группы в селе Бешик-Жон: *«Мы очень рады, что теперь у нас в домах чистая питьевая вода доступна 24 часа в сутки. В своей семье улучшили условия жизни, установив стиральную машину, раковину для мытья посуды, а также душевую с горячей и холодной водой. Мы также увидели, насколько вырос потенциал органов местного самоуправления и как они улучшают услуги, тесно работая с населением и поднимая насущные вопросы».*

В целях создания соответствующих условий для работников СООПВ выделены помещения, инструменты, аппарат дуговой сварки, аппарат для сварки пластиковых труб, спецодежда для сантехнических работ, а также предоставлена оргтехника со специальной программой для работы с абонентами. В результате реализации ПДУУ для 400 домохозяйств или 2500 жителей села Бешик-Жон, СШ № 7 им. Мамбеталиева, детских садов, ФАПа улучшено предоставление услуги по круглосуточному обеспечению чистой питьевой водой.

Сдали в эксплуатацию систему водоснабжения в селе Жоон-Кунгой Курманбекского айылного аймака

Состоялась официальная церемония открытия системы водоснабжения для 2134 жителей села Жоон-Кунгой, Курманбекского АА, Жалал-Абадской области. План действий по улучшению услуги был реализован при финансовой поддержке Проекта «Улучшение услуг на местном уровне», финансируемого правительством Швейцарии через Швейцарское управление по развитию (SDC) и сотрудничеству и выполняемого ХЕЛЬВЕТАС и Институтом политики развития.

При поддержке Проекта УУМУ были проведены фокус-группы с участием уязвимых слоев населения, где были выбраны, а затем презентованы на расширенном собрании актива АА приоритетные проблемы села. Путем обсуждения включенных в План совместных действий проблем были отобраны приоритетные, одной из них стало обеспечение чистой питьевой водой жителей села Жоон-Кунгой.

Распоряжением главы Курманбекского айыл окмоту Д. БАКИРОВА была создана рабочая группа по разработке плана действий для улучшения услуги по обеспечению населения с. Жоон-Кунгой чистой питьевой водой, он одержал победу в конкурсе на лучший ПДУУ, который проводился Проектом «Улучшение услуг на местном уровне».

В ходе реализации ПДУУ была проложена трубопроводная линия, протяженностью 2866 метров, в селе Жоон-Кунгой, построен новый резервуар на 150 м³, очищена скважина, глубиной 150 метров, установлен новый глубинный насос марки «ЭЦВ 6/16-140», оборудована бактерицидная установка. В результате каждое домохозяйство подключено

качеством обеспечения населения услугой по вывозу ТБО регулярно следит группа Совместного мониторинга и оценки. 22 октября 2018 года на совместном собрании депутатов Кенешского АК и Бешик-Жонского АК были обсуждены и утверждены вопросы по межмуниципальному сотрудничеству.

ТУРДУКУЛОВ Медет, глава АО села Совет: *«Построенные с помощью Проекта УУМУ 14 огороженных площадок для сбора мусора, а также приобретенные мусорные контейнеры, улучшили условия жизни населения. Окружающая среда стала чище, улицы выглядят ухоженнее, нам приятно видеть, как преображается местность, где мы живем».*

В рамках реализации ПДУУ было создано Муниципальное предприятие «Кенеш-Тазалык» и составлены договора о сотрудничестве по предоставлению услуг по вывозу мусора между муниципальным предприятием и Кенешским АО, между муниципальным предприятием и абонентами, в которых указаны все права и обязанности сторон. Предприятию предоставлена оргтехника со специальной биллинговой программой для работы с абонентами. На общественных слушаниях жителями Кенешского и Бешик-Жонского айылных аймаков обсуждены и одобрены тарифы на сбор и вывоз ТБО. Для укрепления материально-технической базы предприятия и создания соответствующих условий для работников были выделены помещение, инструменты, аппарат дуговой сварки и спецодежда для работников муниципального предприятия.

Граждане подтвердили, что Кенешским АО были проведены общественные слушания, где все желающие получили ответы на свои вопросы и полную информацию по услуге по сбору, вывозу и утилизации отходов, о деятельности муниципального предприятия, тарифах, договорах, в том числе и обо всех мероприятиях, проводимых в рамках Проекта УУМУ.

В Бешик-Жонском АО улучшена услуга по обеспечению населения чистой питьевой водой

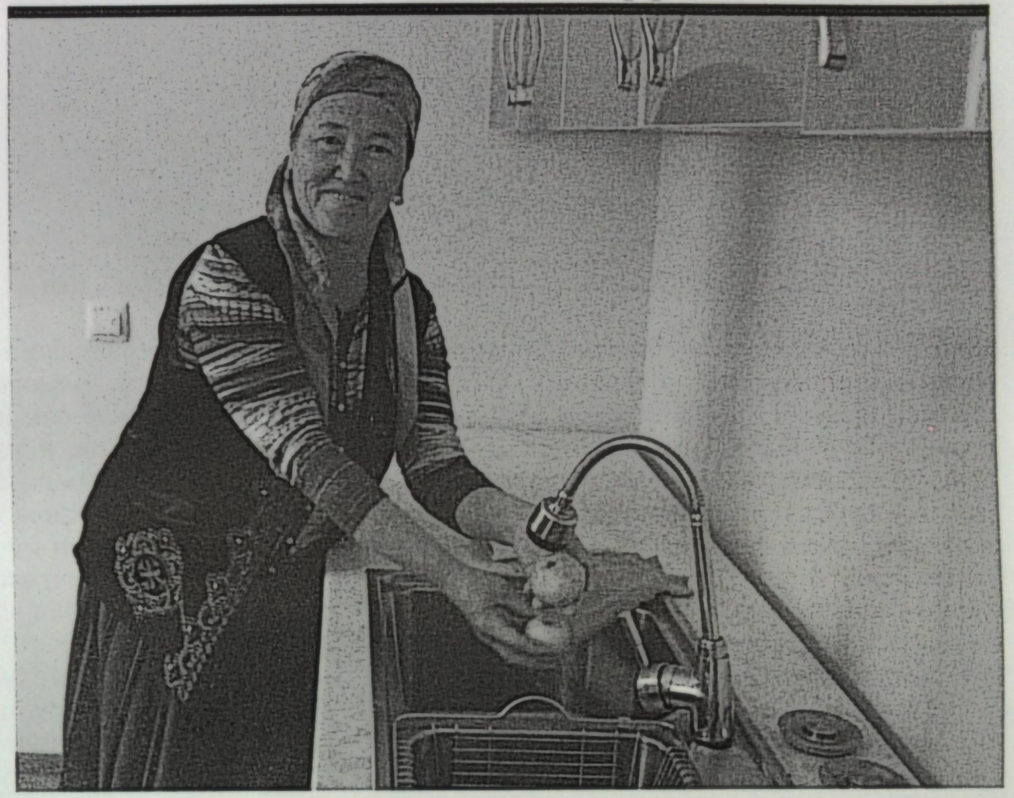

Состоялась официальная церемония открытия системы водоснабжения для 400 семей села Бешик-Жон, Бешик-Жонского АА, Жалал-Абадской области. План действий по улучшению услуги был реализован при финансовой поддержке Проекта «Улучшение услуг на местном уровне», финансируемого Правительством Швейцарии через Швейцарское агентство по развитию и сотрудничеству (SDC) и реализуемого ХЕЛЬВЕТАС и Институтом политики развития. В церемонии приняли участие представители Проекта, жители айылного аймака, депутаты айылного кенеша, работники айыл окмоту и СООППВ, а также глава Базар-Коргонской райгосадминистрации.

Последние 25 лет жители села Бешик-Жон регулярно выражали недовольство из-за отсутствия услуги по обеспечению населения чистой питьевой водой. Проект УУМУ помог органам местного самоуправления провести фокус-группы с участием уязвимых слоев населения, где были выбраны, а затем презентованы на расширенном собрании актива АА приоритетные проблемы села. Из проблем, включенных в План совместных действий, были отобраны приоритетные услуги, одной из них стало обеспечение населения чистой питьевой водой в с. Бешик-Жон. Распоряжением главы Бешик-Жонского АО А. АДИШЕВА была создана рабочая группа по разработке плана действий по улучшению услуги для обеспечения населения с. Бешик-Жон чистой питьевой водой. Бешик-Жонский айыл окмоту одержал победу в конкурсе на лучший План действий по улучшению услуг, который проводился в рамках Проекта «Улучшение услуг на местном уровне». Общий бюджет ПДУУ составил 4 810 900 сомов, из них 4 000 000 сомов были грантовыми средствами, а 810 900 сомов выделены из местного бюджета.

В рамках реализации ПДУУ Проекта «Улучшение услуг на местном уровне» был произведен капитальный ремонт резервуара, вместимостью 500м^3; произведен ремонт здания ГВС, установлен новый глубинный насос марки ЭЦВ 10-65-150,

В Кенешском и Бешик-Жонском АА организованы услуги для поддержания чистоты в селах

В селе Совет, расположенном в центре Кенешского айылного аймака, состоялась церемония открытия улучшенной услуги по обеспечению чистоты для всего местного населения, а также работ по межмуниципальному сотрудничеству между Кенешским и Бешик-Жонским айылными аймаками. План действий по улучшению услуги был реализован при финансовой поддержке Проекта «Улучшение услуг на местном уровне», финансируемого правительством Швейцарии через Швейцарское управление по развитию и сотрудничеству (SDC) и выполняемого ХЕЛЬВЕТАС и Институтом политики развития.

В церемонии приняли участие глава государственной администрации – аким Базар-Коргонского района А. К. БЕГИМКУЛОВ, глава Кенешского АО Р. Б. ОМУРЗАКОВ, торага и депутаты Кенешского айылного кенеша, сотрудники муниципального предприятия «Кенеш-Тазалык», сотрудники Проекта, а также жители села.

В целях развития межмуниципального сотрудничества по предоставлению услуг по вывозу твердых бытовых отходов (ТБО) Кенешским и Бешик-Жонским айылными аймаками был разработан план действий по улучшению данной услуги (ПДУУ). В связи с отсутствием услуги и соответствующих условий по сбору и вывозу твердых бытовых отходов, местное население выбрасывало мусор на улицах, возле рек, а также в общественных местах. В результате ухудшились санитарно-экологические условия в регионе, что, в свою очередь, повлияло на рост инфекционных заболеваний среди населения.

В качестве технического гранта со стороны Проекта УУМУ было выделено:

- для повышение потенциала специалистов АО, депутатов АК, а также поставщиков услуг для оказания качественной и устойчивой услуги населению – 63 180 сомов,
- для подготовки соответсвующих документов и для найма услуг экспертов – 173 600 сомов,
- для создания совместной группы по мониторингу и оценке работ, проделанных в рамках ПДУУ – 12 300 сомов.

В целом Кенешский АО подготовил три плана действий по улучшению услуг. Подготовленные ПДУУ были представлены грантовой комиссии Проекта УУМУ, поддержан был План действий по улучшению услуг по сбору и вывозу твердых бытовых отходов для населения Кенешского айылного аймака. Общий бюджет ПДУУ составил 478 230 сомов, из которых в качестве гранта выделено 418 230 сомов, собственный вклад Кенешского айыл окмоту – 60 000 сомов.

В рамках реализации ПДУУ в Кенешском айылном аймаке были определены и огорожены 14 мест для мусорных контейнеров. С помощью ограждений собранные отходы не разбрасываются по окрестностям, соответственно улучшается санитарно-экологическая среда в АА. В результате для местного населения созданы все необходимые условия для сбора и вывоза мусора.

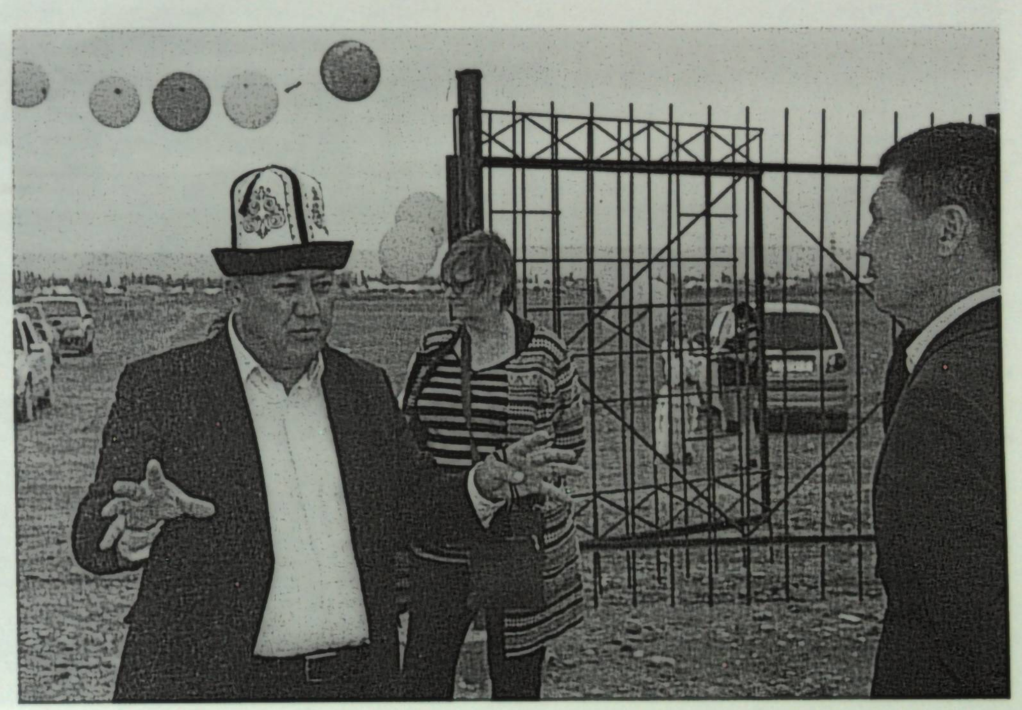

Одобрен План действий по улучшению услуги «Предоставление услуги по сбору и вывозу мусора для населения сел Кенеш и Бешик-Жон» в рамках межмуниципального сотрудничества. Общий бюджет ПДУУ составил 5 777 644 сома, из которых в качестве гранта выделено 5 000 000 сомов, собственный вклад Кенешского АО – 458 072 сома, вклад Бешик-Жон АО составил 319 572 сома.

В ходе реализации ПДУУ была закуплена специальная машина для сбора отходов марки «О-440-2 ГАЗ-3309». Приобретены 42 железных контейнера для Кенешского АА и 36 - для Бешик-Жонского АА. В селе Могол-Коргон Кенешского АА мусорный полигон, площадью три гектара, был огражден железным забором. На территории полигона устроено ночное освещение для создания условий по дальнейшей переработке отходов. В результате для 30 577 жителей Кенешского АА, 13 180 жителей Бешик-Жонского АА, а также для 145 социальных объектов и 288 домохозяйств улучшена услуга по сбору и вывозу твердых бытовых отходов. За

нальные семинары по итогам деятельности первой фазы Проекта УУМУ. В семинаре приняли участие главы и торага АК пилотных айыл окмоту Иссык-Кульской и Джалал-Абадской областей, местные консультанты/коучеры, региональные координаторы Проекта, кроме них, были приглашены представители непилотных айыл окмоту, заинтересованные в развитии межмуниципального сотрудничества. В общей сложности в семинарах участвовали 100 человек.

Руководителем Проекта Асель МАМБЕТОВОЙ была представлена презентация итогов проделанной работы в рамках Проекта - с мая 2015 г. по апрель 2019 г. Был показан проморолик о деятельности Проекта, снятый в Иссык-Кульской и Джалал-Абадской областях.

Участники отметили большой вклад Проекта для получения опыта работы по разработке планов улучшения услуг: простая и доступная методика, которая охватывает все сферы деятельности по улучшению услуг. Им очень помогли полученные знания по методике расчетов тарифов на питьевую воду и вывоз ТБО.

Ожидаемые трудности заключались в том, что на начальном этапе не все муниципальные служащие сразу смогли перестроиться на управленческие решения по улучшению услуги, все-таки в приоритете была инфраструктура. Возникали проблемы по работе с порталом госзакупок, но благодаря экспертной поддержке Проекта, были решены все неясные вопросы.

Участники обменялись опытом по улучшению услуг, решению проблем и трудностей в своих муниципалитетах, а также обсудили применение приобретенных знаний, навыков и методологии, полученных от Проекта. Обсудили вопросы межмуниципального сотрудничества по решению вопросов местного значения: организации сбора, вывоза и утилизации бытовых отходов; снабжения населения питьевой водой; обеспечения функционирования муниципальных дорог в населенных пунктах; обеспечения экономического развития соответствующей территории, а также привлечения инвестиций и грантов.

Глава Б. Мамбетовского АО Иссык-Кульской области КООКОРОВ Иличбек в своей презента-

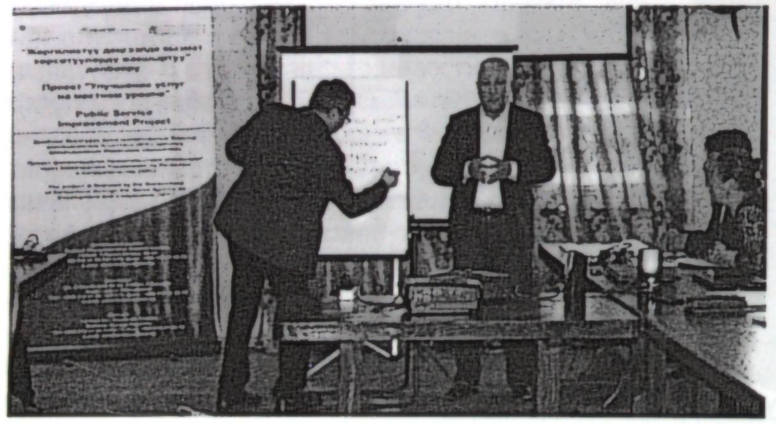

ции отметил, что, благодаря методике разработки улучшения услуг, они смогли реализовать свои планы по обеспечению чистой питьевой водой жителей села Ак-Сай, запустить информационный центр для жителей айылного аймака. Для реализации этих планов были привлечены средства из других источников. Также по этой методике разрабатывают планы по утилизации ТБО.

Участники семинара из нецелевых АО выразили свое мнение после обсуждения всех вопросов.

Глава Октябрьского АО Бакыт АКМОЛДОЕВ: *«Хорошо, что пригласили нецелевые муниципалитеты, мы увидели достижения наших соседей, ставших целевыми партнерами Проекта УУМУ. Повышение потенциала АА в сфере улучшения услуг — это огромный вклад Проекта в развитии муниципалитетов. Именно в работе данного Проекта я увидел важный элемент: возможность объединить ресурсы ОМСУ, населения и поставщиков услуг для того, чтобы повысить доступность, качество и устойчивость услуг, которые оказываются в наших айылных аймаках. Наш АО готов с радостью стать пилотным АО в таком Проекте, как УУМУ».*

Болот МАМБЕТОВ, глава Тонского айыл окмоту: *«Мы видим результаты работы Проекта по Болот Мамбетовскому айыл окмоту. Целевые муниципалитеты по вопросам услуг на голову выше нас, поэтому мы бы хотели стать целевым айыл окмоту и приобрести все необходимые для работы знания и навыкам, получить финансовую помощь в организации услуг для нашего айыл окмоту».*

Участниками пилотных айыл окмоту был отмечен большой вклад Проекта в понимание улучшения услуг, техническую поддержку и изменение сознания сотрудников айыл окмоту.

Аскат КУБАТОВ, заместитель главы Жети-Огузского айыл окмоту: *«Мы выражаем свою благодарность Проекту за оказанную финансовую и методическую помощь в улучшении услуг, которые у нас были проблематичными. Благодаря Проекту мы получили знания по работе с порталом Госзакупок и разработке местного реестра услуг. Проект отличается тем, что он не оставляет начатое и доводит все до конца».*

Алишер ТАБАЛДИЕВ, первый вице-мэр г. Балыкчы: *«Очень благодарны Проекту за оказанную помощь в организации досуга в центральном парке г. Балыкчы. Также благодаря Проекту были рассчитаны и утверждены тарифы на питьевую воду и вывоз бытового мусора. Кроме этого, в рамках Проекта была проведена большая работа по обучению сотрудников муниципальных предприятий устойчивости оказанных ими услуг. За это мы очень благодарны народу Швейцарии».*

Информация о результатах целевых муниципалитетов Проекта УУМУ

№	МУНИЦИПАЛИТЕТ	ПОДДЕРЖАННЫЕ SIAP	СУММА ГРАНТА, СОМОВ	СВОЙ ВКЛАД, СОМОВ	ВСЕГО УСЛУГ	ТАРИФЫ ПО МЕТОДИКЕ PSI
1	Кумбель	Питьевая вода	5000000	852524	5	Утвержден новый тариф на воду. Разработан тариф на вывоз ТБО
2	Бостери	Адаптационные классы	2000000	200000	8	
3	Липенка	Дошкольное образование	4930729	870129	6	
4	Ак-Чий	Питьевая вода	2699971	91887	7	Утвержден тариф на питьевую воду
5	Жети-Огуз	Адаптационные классы	2070000	538280	11	Утвержден тариф на питьевую воду
		Межмуниципальное содержание внутренних дорог	5000000	1000000		
6	Улахол	Услуги культуры	4263220	530600	12	Утвержден тариф на питьевую воду
7	Б. Мамбетов	Досуг для молодежи	500000	2703845	12	Разработан тариф на питьевую воду
8	Каражал	Дошкольное образование	4 000 000	2 520 000	7	
9	Балыкчы	Услуги досуга (парк)	4000000	4000000	9	Разработан тариф на питьевую воду
10	Арал	Питьевая вода	3775135	425000	5	
11	Тогуз-Булак	Услуги досуга (спортплощадка)	1040000	284477	5	Разработан тариф на питьевую воду
12	Масы	Дошкольное образование	4350000	2132718	6	Утвержден тариф на питьевую воду. Разработан тариф на вывоз ТБО
		Питьевая вода	474000	86300		
13	Ала-Бука	Услуги ЖКХ	3300000	1000000	4	Утвержден тариф на вывоз ТБО. Утвержден тариф на питьевую воду
		Услуги образования (санитария школ и детсадов)	669602	745000		
14	Сакалды	Питьевая вода	3800000	454000	2	Утвержден тариф на питьевую воду
15	Багыш	Питьевая вода	4419398	1028000	7	Утвержден тариф на питьевую воду
16	Ленин	Услуги досуга (парк)	3100000	355130	6	
17	Сумсар	Услуги здравоохранения (родильный дом)	887000	111700	3	Утвержден тариф на питьевую воду
18	Бешик-Жон	Питьевая вода	4000000	755 852	4	Утвержден тариф на питьевую воду
19	Кенеш	Услуги ЖКХ	418 230	60 000	6	Утвержден тариф на вывоз ТБО. Утвержден тариф на питьевую воду
		Питьевая вода	2 855 000	1 592 553		
		Межмуниципальное сотрудничество по услугам ЖКХ	5000000	458072		
20	Авлетим	Услуги ЖКХ (освещение)	554 787	64 400	5	
		Дошкольное образование	3 083 253	400 000		
21	Жаны-Жол, Аксы	Услуги ЖКХ (освещение)	1 436 613	180 000	6	
22	1 Мая	Услуги досуга (спортплощадка)	2 400 000	1 076 196	6	
23	г. Токтогул	Услуги ЖКХ (сбор ТБО)	3 434 000	1 450 000	7	Утвержден тариф на вывоз ТБО
		Дом детского творчества	108 000	100 000		
		Межмуниципальное сотрудничество по услугам для детей	600 000	100 000		
24	Жаны-Жол, Токтогул	Услуги ЖКХ (сбор ТБО)	1 540 000	660 000	7	Утвержден тариф на вывоз ТБО
25	Торкент	Услуги образования (школа)	910 200	182 040	9	
26	Курманбек	Чистая вода	3 200 956	1 833 238	11	Утвержден тариф на питьевую воду
		Дошкольное образование	800 000	1 200 000		
27	Кок-Ирим	Дошкольное образование	2 225 000	275 000	10	
28	Тогуз-Торо	Услуги образования (школа)	2 879 621	355 980	8	
29	Каргалык	Услуги досуга (парк)	2 100 000	382 352	10	Утвержден тариф на вывоз ТБО Утвержден тариф на питьевую воду
30	Кок-Таш	-	-	-	5	Разработан тариф на вывоз ТБО
	ИТОГО:	Поддержано 38 SIAP	97819715	32137955	209	Разработано 24 тарифа

Устойчивость услуги не менее важна, чем инвестиции в инфраструктуру

(результаты Проекта «Улучшение услуг на местном уровне» в 2015-2019 гг.)

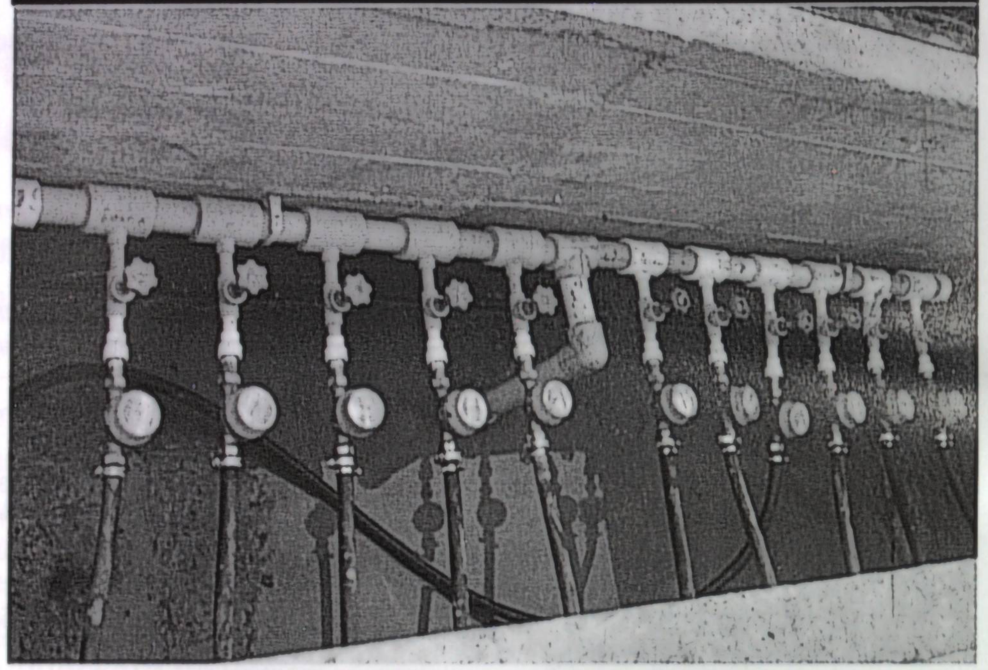

В апреле 2019 года завершилась первая фаза Проекта «Улучшение услуг на местном уровне», финансируемого правительством Швейцарии через Швейцарское управление по развитию и сотрудничеству (SDC) и выполняемого ХЕЛЬВЕТАС и Институтом политики развития (далее – Проект УУМУ). Инновационность данного Проекта для Кыргызской Республики заключалась в том, что в приоритете были не столько инвестиции в инфраструктуру оказания услуг, сколько вопросы организации и устойчивости процесса предоставления услуг в соответствии с потребностями местного сообщества. Проект помог органам местного самоуправления наладить бизнес-процессы, управление услугой, задуматься о ее будущей устойчивости, определить ее формат на основании пожеланий потребителей и возможностей поставщиков. Проект также впервые применил некоторые новые подходы в управлении технической помощью. Например, вместо прямой организации активности на местах, Проект поручил выполнение этих задач органам МСУ, которые самостоятельно организовывали обсуждения, обучение, проводили закупки, в том числе консультационных услуг. Таким образом, Проект помогал органам МСУ не только усиливать их собственный потенциал, но и укреплять их продуктивные связи с местным бизнесом и сообществом. Важным фактором успеха Проекта также стало то, что он «шел по следам» Проекта «Голос граждан и подотчетность органов МСУ: бюджетный процесс» (Проект ГГПОМСУ), финансируемого правительством Швейцарии через Швейцарское управление по развитию и сотрудничеству (SDC) и выполняемого Институтом политики развития. Проект ГГПОМСУ «подготовил почву» для Проекта УУМУ – научил целевые муниципалитеты внимательно прислушиваться к голосу граждан, более полно учитывать их потребности при определении и реализации политики местного развития.

Проект УУМУ включал обширную грантовую программу, что делало его привлекательным для органов МСУ, которые часто рассматривают подобные проекты исключительно как источник инвестиций в инфраструктуру. Однако Проект УУМУ поставил перед своими партнерами – 30 целевыми муниципалитетами в Жалал-Абадской и Иссык-Кульской областях – новые задачи. Кроме разработки и реализации инвестиционного проекта, целевые муниципалитеты впервые столкнулись с необходимостью реализовать грант технической помощи, который предоставлялся для разработки планов действий по улучшению услуг (ПДУУ) и обеспечения логистики мероприятий Проекта на местах. Данный грант выдавался всем 30 пилотным муниципалитетам в одинаковом размере и перечислялся в местный бюджет (в Иссык-Кульской области Проект работал в 11 муниципалитетах, в Жалал-Абадской области – в 19-ти).

Этот грант стал хорошей тренировкой для органов МСУ в планировании организации услуги и инвестиций, пройдя эту тренировку, целевые органы МСУ смогли получить гранты на реализацию ПДУУ. Но сама по себе разработка ПДУУ не означала автоматического получения финансирования организации услуги. Чтобы получить это финансирование, органам МСУ пришлось проходить через серьезные конкурсные испытания, защищать свои планы действий не только перед Проектом и государственными органами, но и перед своими коллегами из других органов МСУ. Данная финансовая помощь также зачислялась в местный бюджет и расходовалась органами МСУ в полном соответствии с законодательством о государственных закупках, что потребовало от муниципальных служащих существенно улучшить свои навыки закупок.

В рамках Грантовой программы Проектом УУМУ поддержано 38 ПДУУ на общую сумму 97 819 715 сомов, при этом собственный вклад муниципалитетов - 32 137 955 сомов, что составляет 32% от гранта, тогда как минимальные требования составляли 10%. Структура финансирования в разрезе типа услуг представлена на диаграмме. Примечательно, что, вопреки ожиданиям, ЖКХ и питьевое водоснабжение не стали доминирующими темами услуг. Практически в равных долях местные сообщества потребовали организации услуг образования и культуры. 11 услуг поддержано в сфере образования (школьного и дошкольного), в том числе два адаптационных класса для детей с особыми образовательными потребностями. 9 услуг поддержано в области обеспечения чистой питьевой водой и в области организации культурной и досуговой деятельности (парковые зоны, культурные и спортивные услуги). 8 услуг поддержано по благоустройству территории, освещению улиц и вывозу твердых бытовых отходов.

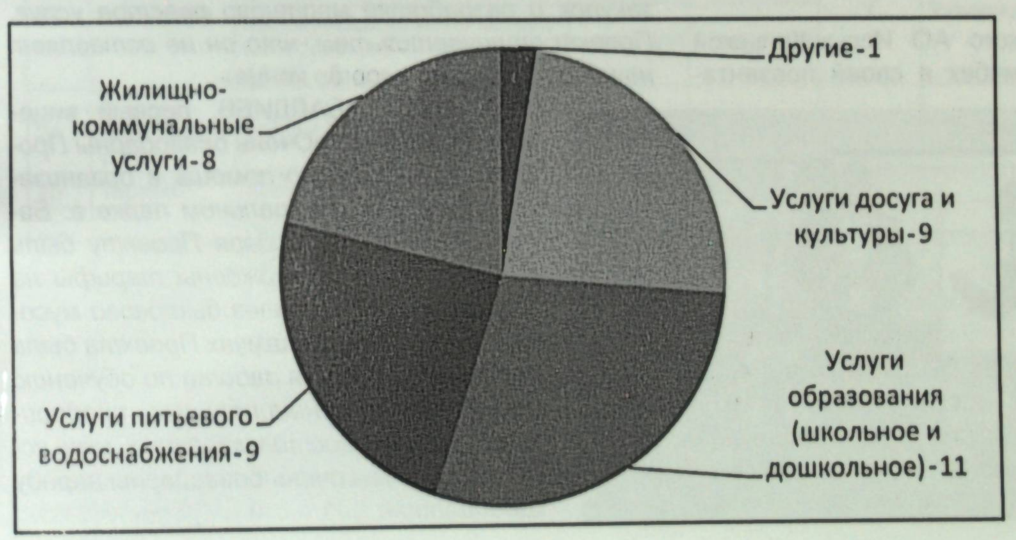

В апреле 2019 года в городах Караколе и в Жалал-Абаде были организованы регио-

ВНИМАНИЕ
ВСЕМ органам МСУ!

О сроках рассмотрения и утверждения программы социально-экономического развития города и айылного аймака и местного бюджета В соответствии с Бюджетным Кодексом Кыргызской Республики (Ст. 78 – 79, Ст. 88), Бюджетным календарем от 25 декабря 2018 года N 136-П, утвержденным Министерством финансов Кыргызской Республики, органы МСУ:

Разрабатывают **программы социально-экономического развития** и приоритеты местных бюджетов	**Не позднее 1 июня** года, предшествующего очередному бюджетному году
Проводят общественные слушания по обсуждению проектов программ социально-экономического развития	До формирования местного бюджета
Формируют местные бюджеты на основе утвержденной программы социально-экономического развития города / айылного аймака	**С июня по июль**
Проводят **общественные слушания по проектам местных бюджетов**	До одобрения проекта местного бюджета местным кенешем, в срок **не позднее 25 августа**

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development and Cooperation SDC

Данный номер журнала издан при совместной финансовой поддержке проектов «Улучшение услуг на местном уровне» (PSI) и «Голос граждан и подотчетность органов МСУ: бюджетный процесс» (VAP), финансируемых Правительством Швейцарии через Швейцарское Управление по Развитию и Сотрудничеству. Для экономии бумаги далее по всему тексту журнала используются сокращенные названия проектов – **Проект УУМУ и Проект ГГПОМСУ**. Проект УУМУ выполняется ХЕЛВЕТАС и Институтом политики развития. Проект ГГПОМСУ выполняется Институтом политики развития.

HELVETAS KYRGYZSTAN
25 years a partner for true change

МУНИЦИПАЛИТЕТ

НАУЧНО-ПОПУЛЯРНЫЙ ЖУРНАЛ | **Март 2019** | **выпуск № 3 (89)**

Муниципалитет - это триединство территории, живущего на ней населения и органов местного самоуправления

В НОМЕРЕ:

Горячая тема

Устойчивость услуги не менее важна, чем инвестиции в инфраструктуру (результаты Проекта «Улучшение услуг на местном уровне» в 2015-2019 гг.) 2

Услуги МСУ

В Кенешском и Бешик-Жонском АА организованы услуги для поддержания чистоты в селах 6

В Бешик-Жонском АО улучшена услуга по обеспечению населения чистой питьевой водой........... 9

Сдали в эксплуатацию систему водоснабжения в селе Жоон-Кунгой Курманбекского айылного аймака 11

Маленькой Нурайым больше не надо носить воду 13

Муниципальный парк в Ленин АА - новое оживленное место для социализации сообщества 16

В с. Тогуз-Булак открылось новое спортивное поле для детей 18

Молодежь села Оттук Улахолского АА получила услугу досуга.......................... 20

Новая модель предоставления услуг............................ 22

Подходы, принятые в новой модели предоставления услуг...................... 23

Концепт сервисной модели предоставления публичных услуг.... 25

Финансы МСУ

Предложения Союза МСУ КР и Института политики развития по бюджетной резолюции Жогорку Кенеша Кыргызской Республики......................... 27

Электронные аукционы на право заключения договора аренды муниципального имущества.................. 29

СПЕЦИАЛЬНЫЙ ВЫПУСК. Посвящен результатам Первой фазы Проекта «Улучшение услуг на местном уровне», финансируемого Правительством Швейцарии через Швейцарское управление по развитию и сотрудничеству (SDC) и выполняемого ХЕЛЬВЕТАС и Институтом политики развития (далее – Проект УУМУ).

Учредитель и издатель
Институт политики развития (ИПР)

Главный редактор, председатель правления ИПР
Надежда Добрецова

Исполнительный редактор
Нургуль Джаманкулова

Редактор кыргызской версии
Нургуль Джаманкулова

Верстка и дизайн
Адиль Абдраимов

Перевод на кыргызский язык
Зейнеп Алтымышова

Журнал принимает для публикации авторские статьи и размещает адресованные муниципалитетам бесплатные объявления.

Журнал распространяется бесплатно, но оставляет за собой право организации платной подписки.

Материалы журнала необязательно отражают точку зрения издателя и партнеров издателя. Ответственность за содержание материалов несут авторы.

По всем вопросам обращаться по адресам:
почтовый – 720001, Кыргызская Республика, г. Бишкек, ул. Уметалиева, д. 108, Институт политики развития;
электронные – office@dpi.kg, NDobretsova@dpi.kg
Телефоны: (0312) 97-65-30 (31, 32, 33, 34)
Факс: (0312) 97-65-29

Использованы фотографии, сделанные сотрудниками Института политики развития, из Интернета.

Регистрационный номер Свидетельства о регистрации средства массовой информации 1785.

ISBN 1694-7053

МУНИЦИПАЛИТЕТ

ӨНҮКТҮРҮҮ САЯСАТ ИНСТИТУТУ
DEVELOPMENT POLICY INSTITUTE

НАУЧНО-ПОПУЛЯРНЫЙ ЖУРНАЛ | МАРТ 2019 | выпуск № 3 (89)

Муниципалитет - это триединство территории, живущего на ней населения и органов местного самоуправления

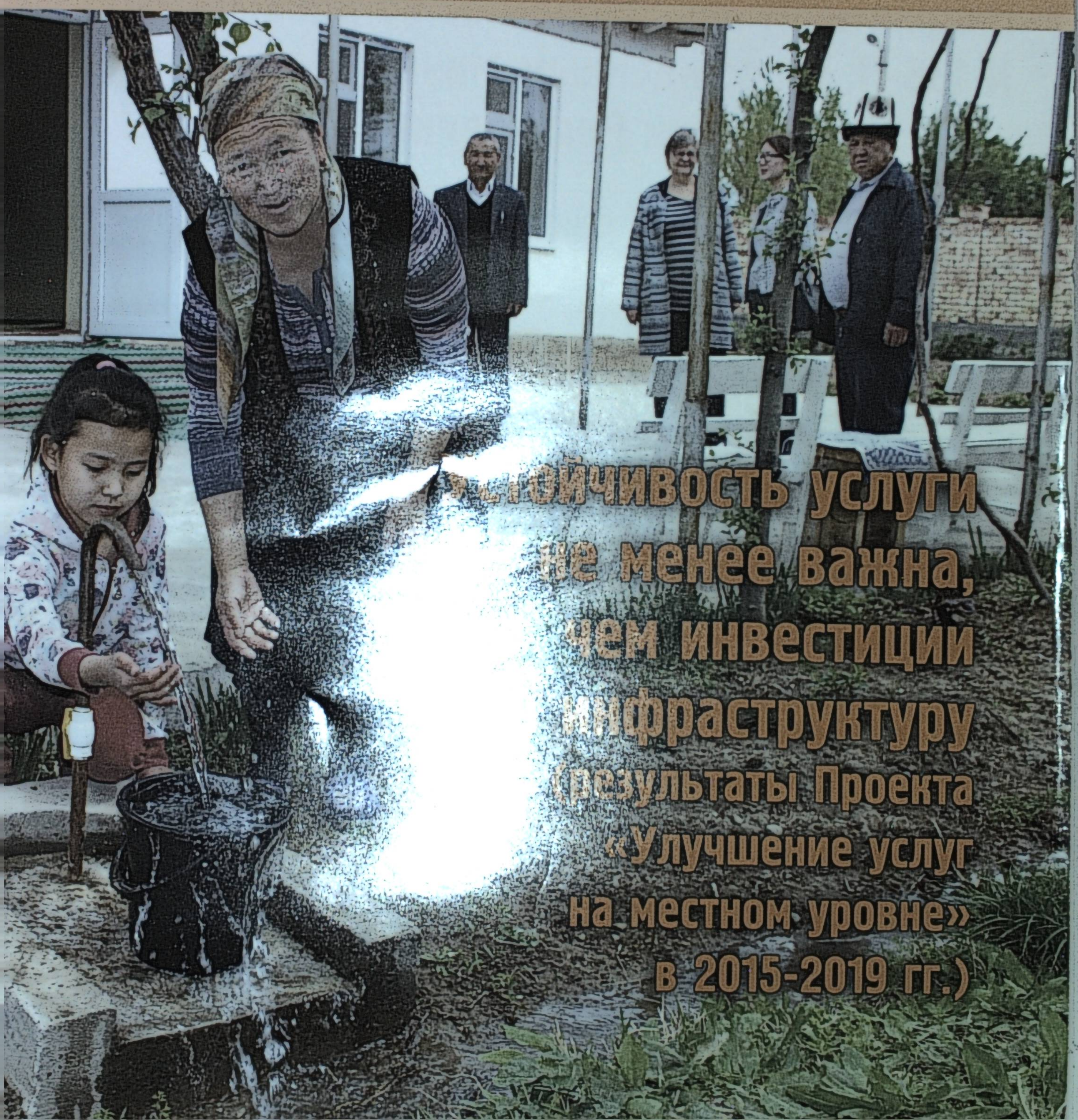

Устойчивость услуги не менее важна, чем инвестиции в инфраструктуру (результаты Проекта «Улучшение услуг на местном уровне» в 2015-2019 гг.)